

על דרך תימנתה

(רומן)

סדר הפרקים

איש כפתרון חלומו

על דרך תימנתה

איתי

מוקוש

כץ

זוליק

התנצלות המלב"ד

את סיפור אסנת הגשתי כסקיצה ראשונית לתזה, במסגרת לימודי לתואר שני. פסילתו נומקה ע"י החוג לחינוך ב"העדר מאפיין חברתי מוכח". ראש החוג העלה אמנם רעיון, לשלב בסיפור פן סטטיסטי המלמד על הכלל. אך מחשבה זו התבררה כלא יישומית בכלים המחקריים שברשותי. כל שנותר בידי, אוסף הקלטות של סיפורי שכנים, שאותם העליתי על הכתב, תוך מאמץ לשמר סגנונות ונקודות מבט אישיים, והפיכתם (במכוון) מחומר מדעי למשהו שעל גבול ספרות. ההעדפה (עוד קודם לכן) להציג את הראיונות כמונולוגים, תוך השמטת חלקו של הצד המראיין (זו אני), הולידה טיעונים להטיה מגמתית באמצעות שאלות מנחות שהועלמו. לכך הצטרפה, כמובן, התרשמותי שלי, המאוד סובייקטיבית, על רקע הסדנא למשחק שקיימנו בכלא. אלה רק חלק מהביקורות שהושמעו בוועדה האקדמית.

בדיון הועלתה המלצה להשלים את התמונה בעזרת פרק זיכרונות מהשנים שחלפו, אירועי ילדות וחוויות התבגרות משם ומכאן, ובתוכם, הצעדה הלילית הנוראה ההיא. לא היה בהמלצה זו משום מוצא למצב אליו נקלעתי, ובכל זאת נראתה לי ראויה. אזי צצה במפתיע נחרצותו של האיש זוליק (יוצג בהמשך), לכתוב בעצמו את הסיפור מפיה, "כדי להבטיח שלא תעוות זווית הראיה" (!?). בכך, כמובן, התארך העניין והפך מסורבל מאד, כי הרי הפיכת פרשה אישית למחקר מייצג, מחייבת ניתוח רקע ונתונים כמותיים, ובנוסף, עבודת ניסוח ועריכה מדעיים. באין מוצא בחרתי להניח לזאת, בבחינת חלב שנשפך.

רק לאחר זמן, בעיקר למקרא מה שהעלה זוליק על הכתב, אבל גם כיוון שהפרשה עצמה לא נתנה לי מנוח, בחרתי להביאה לדפוס, כפי שנמצאה בדפים ובסרטי ההקלטה. חומר גלם שאולי יזכה אי פעם לטיפול אומנותי מקצועי יותר, ומתן יד חופשית לכל המעוניין. לכן התעלמתי גם מהסתייגותו של זוליק לגבי ההבדלים ברמת העדויות, שלטענתו אינן אלא התייחסויות אישיות של דוברים, שרק שכונת המגורים מחברת ביניהם. מהלגלוג שלו על אחד מהם הבנתי שיש צורך במתן רקע שיבהיר מי מי. אבל כאן התעקשתי אני להבליע מידע זה במונולוגים עצמם, (מעשה ידי, אני מודה, שכן כאמור הוקלטו כראיונות). התוצר שהתקבל, בוסרי, מקוטע, מליצי כלשהו (פואטי מדי, לטענת הפרופסורים שנהרו מלהעליב). בכל זאת אולי חיזק את מגוון נקודות המבט והוסיף צבע. (בעיקר לגבי השכונה הזאת, שכולה אוסף משפחות וטיפוסים שלא מתחברים. מידת סדום, על פי הגדרת זוליק, שלי שלי, שלך שלך).

מאיך התברר שאנשים האריכו בדיבורים מסביב, פטפוטים ליד ספל התה. אולי באשמתי, מפני שבפירוש נתבקשו לספר על עצמם. גם כדי למשוך בלשון, וגם סתם סקרנות שלי, כי אוהבת להכיר בני אדם. מגוון טיפוסים, בכללם ילדון חובב בעלי חיים, טיפוס מרחף, שאולי קלט (או הריח), והבליע במיני רמזים. מחט בערימת שחת. בסופו של דבר, בקושי נגעו באסנת עצמה, שבגללה היה כל הטורח. מסתבר שלא הכירו, לא ממש, ומלבד זוליק, גם לא גילו התעניינות רבה, שלא לומר מוגזמת. הדברים ניתנו כמעט במלואם ובשפתם, ורק עם מעט התערבות בניסוח. לכן לפעמים מילה גבוהה בפי ילד. פגם.

סוף שרחוקה משלמות התוצאה, אבל זהו שהעליתי.

איש כפתרון חלומו

מפקד הכלא היה עוטה חשיבות. יכולת לחוש בה מיד, מהאופן שביטא את המשפטים, מנוסחים כמו נאום, רצופים. לנתב את השיחה לבל תתארך. הוא אמר, את כל התיאומים הטכניים לעשות עם הקצינה, לא רוצה להיכנס לכל אלה. רק את המסגרת, אחת לשבוע, שלוש שעות שמתחילות כאן בשער, וכאן מסתיימות (לא יינתנו פתרונות תחבורה). מין ענייניות שמותחת קו, לסמן מרחק. לא פנים שתוכל לאהוב, וכל הצורה שלו שמכוערת (גם אני לא מלכת יופי). אחר כך גם הקומה, בזמן שהושיט את היד לפרידה, מתרומם במפתיע מהכורסא ומאחל הצלחה. איש נמוך, כרסותו, נפוח.

פתיחה שאיך לומר זאת, לא מעודדת. אפילו במילה אכזבה. השתפר אחר כך בחדרון של עירית. שולחן עץ ערום ושרוט, וגם הכיסאות שכאילו אספו אחד מכאן אחד משם, ועל הקיר תמונת ענקים שחורים מזנקים לקלוע כדור לתוך הסל. צחוק ידידותי כשמסבירה שהביאו שי האורחים, קרובי משפחה של אחת הדיירות. לאות הוקרה, היא מתנצלת. כך הכינוי שלהן, דיירות.

ובעניין השתייה, קפה או תה, מזהירה שאותו טעם. מין קטנטונת קופצנית, שיער צהבהב והנמשים על הפנים מצטרפים אל המדים לשדר את המילה חופש, להקרין שובבות. אומרת, עד שיתכנסו במועדון, לפחות רבע שעה. זמן טוב לפטפט קצת, לשמוע מה לומדת.

והסברתי שבפעם הראשונה מהצד הזה של השער. לא שחשה זעזוע. מצטייר בראש שלי כמין מועדון שכונתי, כזה שהכרתי בשרות הצבאי, נשים בעלות בשר שלומדות קרוא וכתוב וקצת חשבון, מבקשות לגוון את השגרה שבין המטבח ומכונת הכביסה. אני דווקא בקשתי להורות היסטוריה.

היסטוריה!

באמת סיפור, צחקתי, כאלה שכבר אחרי שש שבע לידות, בשלב חיים שבוקעים הנכדים, ואיך להמחיש אלף שנים, כשרק עשר אצבעות, בעיה. ואז משסעת, אם לא מצא חן המנהל.

לפי ההבעה כשנכנסתי, מגניבה מבטים על מראה החדר (דל), ועליה. שמכנה, פנים שקופות. ואמרת, מנהל פקיד, הבוס הזה שלך.

וצחוק, כי בכל יום את הדיווח שכותב, דף שלם. ולנהל את ספר ההוצאות ומניין העובדים, שקוראים רישום נוכחות. גם לסמן את מועד השחרור של כל דיירת, ובטור נוסף את השליש, שהכינוי שלו התנהגות טובה.

להקרין שביעות רצון, היא אומרת, שלו עצמו ומעצמו, אבל גם המערכת שאוהבת סדר, ובעיקר שקט, מוכנה להסתפק בזה. מזה להבין שלא הצד החזק שלה. היו פרח נבול הפנים שלך כשנכנסת, כמו ילד נזוף.

ומתבוננת בי בתמיהה, מוכרחה להבחין בהתכנסות פנימה, כאילו אין, נמצאת ולא. לחשוד שפגם מתחום הנפש. כך אצלי תמיד כשמוך חקירות, והכי, זיכרון מהוועדה של ערב הגיוס, מול סוללת הבחנים, ראש מורכב להחביא את המבט, והבהלה מה יהיה, כי כמין נוזל נשפך אל המוח, אוטם את כל היציאות. ואימא ביקשה להבין את הפחד. הדוגמה ששולפת מעולם הביולוגיה, עכבר שנתקל בנחש וקופא על מקומו, לא מסוגל לברוח. הרי אנשים, אמרה, שלא מבקשים לטרוף, ועוד כאלה מילים שבאות להרגיע. אישה חזקה שכבר סוחבת די, גם בלי שאוסיף חבילה משלי. השם של הקצינה, עירית.

מסבירה שכבר שנתיים בתחום הזה, וכאילו רק התחילה. כל כך אחר ממה שעשתה קודם, תפקידי מטה בחיל שלא חשוב השם שלו. לא אוהבת את המילה משעמם. הרי בני אדם, כל אלה שישבה מולם, מילאה טפסים, את הבעיות, ענייני משפחה ואיך יעזוב את העסק בדיוק עכשיו שהתחילו סימני התאוששות. לא אוהבת את המילה משעמם (צוחקת). בעיות של אנשים שם וכאן, בכל זאת שונה לגמרי.

(מספרת על עצמה, מה שהרבה יותר נוח).

במין הרהור שמחפש ניסוח, להמחיש בתנועות ידיים, ומחזקת את הקול לתת למילים תוקף. שכאילו שקט, הצמחייה מסביב ושביל הכניסה שנידמה עוטף סוד, ועוד ביום שמש סתווי. חבוי בסבך עצי אלה וחרובים, מתכופף שלא יבחינו. כאילו.

אי של יצרים, היא אומרת, תכף תיווכחי בעצמך.

מבט אל ארון הברזל, איפה ששעון עגול בסגנון ישן משמיע תקתוק עז.

ומוזר, כי הכי בלט גם שם דווקא השקט, תמונת צילום שקפאה, ורק העיניים נמשכות אל האורחת (זו אני), לנחש מה. לא נאמרה להן הסיבה להתכנסות, הסבירה עירית, ורק ההוראה להיות במועדון בדיוק בזמן. עכשיו סוקרת את היושבות, קובעת, כולן כאן מלבד רוז, ואת ההסבר לברר אחר כך. בלעדיה שבע עשרה.

דיבור קר, קצוב, ועכשיו עלי, להגיד את התוכנית, את הרעיון. ועוד, שלא חובה ההשתתפות. רק מי שמעוניינת. אבל להקשיב עכשיו להסבר, זה כן.

עוד בעניין שלי, להדגיש שבהתנדבות גמורה. לכן בבקשה.

אחר כך תצחק שלא עשתה רושם, ההכרזה הזאת. מכירות היטב את העולם ויודעות שאין מעשה בלא תמורה, גם אם נעלמת מעיניהן.

תמיד עמוס חשדות המבט שלהן, היא אומרת, תוצאה של ניסיון עשיר.

זו הדמות הגדולה שבכיסא שכמו כורסא, עם הרגליים המפוסקות קדימה, כבדות ומגושמות, והבעה שכאילו מבקשת להרחיק זבוב טרדן. שנייה לידה קטנה ובהירה, אם טבעי השיער הזה, ואולי רשאויות לצבוע גם בכלא. כמה מעט יודעת על החיים כאן ובכל מקום.

שיחה חופשית, הצעתי, להיכנס אל תוך הדברים מתי שרוצות.

הדרך להרחיק מעצמי את המבוכה.

והיא ממחרת לתקן, שבבקשה, אם לא מפריע לך, אבל לא זו לתוך דברי זו. ובפסקנות, לתת לסיים משפט.

תאמיני לי, היא מחייכת. וצחוק.

מישהי ביקשה לדעת לשם מה ואיזו תועלת. ושאלתי אם ראתה לפני כן, מתכוונת להצגה אמתית, כזו שעושה תיאטרון מקצועי. וממנה אל כולם, להשיב בהרמת יד.

מי ראתה.

שלוש ארבע ידיים מגמגמות. חמש. ומה השם שלה. להבקיע בתוך סערת הצחוק כי ענתה, אסתי סויסה. כוונתי לשם ההצגה. הא, לא, לא זוכרת. גם לא באיזה תיאטרון.

עכשיו כבר בייתר חופשיות, להתעמק בהסברים, וגם, שאולי ירשו לצאת לצפות יחד יום אחד. רעיון שכלל לא בטוחה שנבון אפילו להעלות בקול. אחת כמו מרפושה שתכף תנצל את ההזדמנות להתחמק. ומתבוננות אל זו הבהירה, צוהלות כשמכריזה אני נרשמת.

היו עושים חגיגות בעיר ההיא אתונה, וכולם נוהרים להצטופף באמפיתיאטרון הגדול, לחיות את המחזות בתוך ההמון, וכאילו מחבוא. מפני שכמו התגרות, כמו התרסה. לכן החרדה על הפנים, מרוח כאב בעיניים, כי יודעים שבלא סיכויים, אבוד מראש. טבועים בתוך עיסה של מציאות ומשחק, ומלמעלה, מקום שקוראים אולימפוס, וכמו בתיאטרון בובות, אלים עבי שרירים במסיבת חשק נצחית, טובל שפמם בין ומשתעשעים בחוטים. שום טעם לבקש היגיון, אמרה אימא, או צדק, ורק מפני שבמקרה שם היה טמון המוקש, ודווקא שלו הרגל שדרכה החייל שהיה אחי.

ועינתי שמעצמן המחשבות, וכמו לשלוט בבכי.

שום טעם, אמרה אימא, המצאה של אנשים הצדק הזה. כמו מכבש כבישים זוהר, ומלמטה הנמלים מנסות להבין.

אם שיחקו בהצגה בעצמן כשעוד ילדות, תלמידות.

אני.

אחת שהתיישבה מאחור. פרוע השיער כאילו מלוכלך, וגם החולצה שלובשת שאולי משכה מתוך ערימת הכבסים. לשאול איפה, ועונה, את התפקיד עץ. שעשו בחג השבועות חיטה וגפן וטלה, והיא בצורת עץ תפוח. כך בשורה, מעגלים סביב הבמה.

סלינו על כתפינו.

וצחקתי גם אני, בגלל הקריאות מסביב שגם באבא ובאימא, הכי טובה במשחק הזה, ובכל פעם שיוצא תפוח, למסור לאימוץ. משחק קטן לניסיון, הצעתי, להקטין את ההשתוללות. למשל את המעשה במלך שלמה. אולי יש מי שמכירה.

עכשיו לבקש שלוש מתנדבות. מי שבתפקיד המלך ועוד שתיים נשים שאוחזות בילד, כל אחת אומרת, שלי.

שתיים נשים זונות, מצטטת הקצינה, לכן רק את המתאימות. וצחוק.

אם אפשר לחבר את הצורה אל הדמות. למשל גודל הגוף שמקרין סמכות. מזה להגיד שאת זו השמנה, שגם הכיסא כמו כס מלכות. עניין אחר המוח, החריפות שלו להמציא מין תחבולה שכמו מלכודת.

את, אני קובעת, ובבקשה מעט קדימה, לצאת מתוך החבורה.

ואני, מתנדבת פרועת השיער שקוראים סוזן. וכולן יחד מריעות בקול בשם שלה, סוזן סוזן.

זו אני, היא מפצירה במין חנחון ליצני. לבקש שאאמין.

ועירית קוראת שקט, לא רוצה לשמוע את המקהלה הזאת אחרי כל משפט.

עוד מתנדבת אחת, בבקשה.

כל נענועי הראש שמישירים מבט חצוף, לבטא סירוב. ועירית שטוענת מה היה לכן שנראות מבוהלות, הא, לקרוא בשם של זו של זו. קדימה אסנת, היא חותכת, קדימה.

אני לא.

הו, אחת שלא הבחנתי כי נחבאה מאחור. כל כך דקה ובולט הצבע. אם גם להם נציגות כאן. בעצם, למה לא.

להציב מול זו הכבדה, ובשאלה אם יש מי שמכירה את הסיפור. נעשיתן ביישניות, מלעיגה עירית.

אחר כך לקפל את מפת השולחן ולגלגל כמין נקניק. הנה הילד.

בחיוך, שאפשר למשוך, ואם תצליחו לקרוע. זה מסיפור אחר, מעירה הקצינה, ועכשיו לעניין. את טענותיהן, שחייבות לשכנע, לעמוד מול חקירת השופט המכובד, שמנסה לגלות איפה מסתתר השקר, כי הרי ברור שרק אצל אחת האמת.

זאת אומרת: זה בני החי ובנד המת, וזאת אומרת, לא, בנד המת ובני החי.

ואז הקול שכמו שברים, לגמגם דיבור שלא הבנתי ועד שחוזרת שוב, את הדעה שאולי לא, לא מוכרח. להיות בטוחה שלא מתחכמת על רקע כל אלה הצחקוקים, שאומרת, אמת אחת, אבל האחרת האם שקר, האם חייב להיות.

ושאלתי, איך.

למשל אם בטוחות ששלהן. מטושטשת המחשבה מרוב מסכנות, מרוב צער, והתמונה שמצטיירת במוח שלהן, לפי מה שמעוניינות.

אולי לא שקר, טעות.

לחייך לאופן שמסבירה. וכל השאר קוראות, די אסנת, די, להיות לנו פילוסופית. ואחרת שבאה לעזרתה, לטעון שבגלל שכל הזמן יחד, התערבבו התינוקות עוד קודם, ומה אכפת אם מניקה זו או זו. להשמיע דעה שמעידה בבירור שלא הייתה אם מימיה. קולות שמצטווחים בגובה, ואני את שלי לנסות ביניהם. והאות של עירית, חכי חכי עד שירגעו, עד שיהיו מסוגלות לשמוע.

אחר כך תסביר שכמו התגוננות, שלא צבוע בשחור לבן, ומה שבאמצע נסיבות מקלות, ליהנות מהן גם כשלא בצד שלהן, המשהו הזה שקרוי אמת. עולם שכולו אמת, תצחק עירית, להיות צודקות תמיד.

להציג את שתי הדרכים, וקודם הסיפור הכתוב, שבקווים עבים וברורים, אחת מספרת והאחרת מתווכחת. נשים עריריות קשות יום, שאולי נודו ממשפחותיהן בגלל העיסוק הבזוי. פתאום ניצבות מול כס השופט להציג את טיעוניהן. מהצד האחר, המבט בעיני המלך, חובב נשים נודע אבל מזן שונה, מלכות שבא ובנות פרעה. ואלה אולי מזולזלות בעיניו, נשות רחוב רפות שכל. לתהות אם רחצו רגליים לפני שהעזו לדרוך על מפתן הארמון. אם כובסו בגדיהן. בוודאי נחפזו ובאו תכף עם פרוץ המחלוקת, כי סלע המריבה, זה הילדון החי, ייבב מרעב ומי תחלוץ לו שד.

לכן מעז את הפתרון שלו, אמרתי, שמעלה חיוכים על הפנים שלכן. לחשוב שכה טיפשות לקבל ברצינות את הצעתו. אולי מההתרגשות שבמעמד. הרי מלך. לזכור שממש כל יכול. אם אומר להרוג, אם אומר לגזור.

והדרך האחרת, להשתעשע כיד הדמיון. להרחיב ולנפח את המשפטים הקצרים, את הדמויות. לשאול, מי מוכנה להציע.

הנה דעה, לפי צבע העיניים, ואם יש שיער. גם יכול להשוות את צורת הפנים וכך. ואמרתי, אבל במשחק, כאילו בעצמך בתוך האירוע. זו סוזן שמתכופפת כמו השתחוות. הבט, אדוני המלך, ותראה בעצמך. איך מלאות הפנים שלו, והאוזניים שמתחברות אל הפנים בחלק שלמטה. כמו אצלה שתי טיפות מים.

תני לראות, מתפרצת הכבדה, ויד אל מפת השולחן למשש בשוליים. איך אמרת מחוברות, ושלך הרי תלויות כמו לכלב. הביטו כולכן. ובמשיכה חזקה לפלוט צווחה מהפה של זו, וקללה ששולחת, בת כלבה בעצמך.

כבר לא הטקסט שלנו, רוגזת עירית, להתיימש מלנהל משחק רציני. ומזדקפת, יורה מבט תקיף, כך, עד שמשתתקות כולן, ממתינות להמשך.

הביטו, היא אומרת, ואלי בטון פסקני, לוותר על הניסיון. לא בשלות די לרעיון שלך, וצר על כוונות טובות, רצון לחזק ולתרום, שלא נמצא להן דורש. חבורה לא מתאימה.

אולי נמשך דקות השקט, לא נגמר. שקט רע. ושאלה אל עצמי מה יהיה. מי שהוציא מהמבוכה הקול שכבר מוכר, לזרוק שוב דעה משלה. שכך בדיוק, האופן שמתנהלים החיים כולם, ושל כל אחת מאתנו.

האם שמעתי שוב את אסנת, שואלת עירית.

בנהימה סבלנית, מלגלגת. ומבקשת לחזור ולשמוע את הביקורת שיש לזו על העולם. לא מושלם, אני משערת. כך הקצינה.

ועונה, כזה הסיפור ששמענו. ילד שמת וילד שחי, ועוד שתיים זונות שבדרך הזאת הקיום שלהן, נשים מסכנות, ומלך מלגלג שעושה צדק בסכין. עולם מוצלח, אין מה לומר. רק ההשתוללות שלנו מלכלכת את הפנים שלו.

כמו מים הקול שלה.

תודי שנדהמת, תגחך אחר כך הקצינה, אחת שכאן בגלל הריגה, ומשיכת כתף, כך, ואין מה לעשות.

ושוב. להיות משחק מבטים, ומי שיוריד את העיניים ראשון. שקט קר. בסדר, מוותרת עירית.

ירוק צונן שבולט בצלליו דווקא כשחורף, נוחת במלוא כובד קדרותו אל החושך. עצי אורן כמו מפולת רעמים, שממש אימה. כך עם רדת הערב. (איזו סופה, רטנה הקצינה). נוף שאולי בעוד ימים יהפוך פנים להיות שבת שמשית עזת צבעים. ונוהרים מטיילים, מחליקים במורדות, לחשוף פטריות חבויות בתוך נשר העלווה הלח, לצרור אגודות מאלה הצהובים, סביונים. לא את ההם הנדירים, כי מוגנים, ורק להריח. כך האם באזהרה, ומתכופפת להדגים לפעוט, הו נפלא, נסה גם אתה, הנה כך. השם שלו נרקיס, וזה האחר רקפת. פרחים מוגנים שרק בעדינות.

גם מזהירה את הילדון לבל ירוץ, הבט איך נרטבו המכנסים.

אם בכלל מבחינות ביופי שמקיף אותן, הללו שבתוך, מאחורי הגדרות. חלקן הרי גם כן אימהות, ויכלו כמו ההיא, עם ילדיהן. דומה שכלל לא מתחברות, נוף אחר. ישנן שכונות שהותאמו למי שכמוהן, שיכונני ארבע קומות אכולים טחב, צינורות שנמתחו ברישול על קירות החוץ, כבלי חשמל רופפים, ובלבד שקורת גג.

החלו עוד קודם קולות הסערה, חדרו לתוך הדיבורים, הפריעו לשמוע. וצחקו, אנחנו כאן בפנים, ומצדן יכול להיחרב העולם, אליהן לא יגיע. נשמות מאושרות, אמרתי, אבל עלי עוד מעט לסיים ולצאת, והצצתי בשעון. פה נעצרו השעונים, הסבירה מרפוש (זו השמנה), בטח גם שלך, ותפסה בידי לקרב אל אוזנה. כולן צחקו. ההיא בהירת השיער ביקשה לדעת אם יש עוד סיפורים כאלה בספר הקדוש. כמו מה, שאלתי. על נשים זונות, ומלך שעושה מהן צחוק. בכל פגישה אביא אחד נוסף, הבטחתי.

לא ממש מקום מחסה, תחנת האוטובוסים שליד השער. נתזים אמנם לא נטפו מלמעלה, אבל הוטחו בגלים על ידי הרוח. אם אעלה על ספסל הבטון אולי לא יגיעו. מוטב כך. רק שעה שש ואיזה חושך, ומהדלת עירית הציעה שארוץ, כי מטריה לא תעזור. אסתדר, אמרתי, ואת שובי פנימה, חבל שתירטבי לחינם. היה ערב נחמד (לשמוע סוף סוף מילה טובה), אז עד השבוע הבא. אימא חיכתה לי לחוצה. מהר אל התנור שזה עתה הדליקה, ולהסיר את המעיל, לפני שיטפטף על כל הבית. שיגעון להתרוצץ בכזה מזג אוויר.

רק אתחמם קצת ונשב לאכול.

בעצמה חזרה לא מזמן מהמשרדים בעירייה, עובדת סוציאלית. אני כל חייה מאז מותו של אבא, שאיך לומר בעדינות, לא טבעה ביגונה. הנה תרתיח מים, בטח לא עלה בדעתם להציע שם תה. קפה, ואפילו עוגיות.

יפה מצדם.

שנים רבץ אבא בבית עם גב פגוע. לא עבד, ורק ניהל משפטים על תאונת עבודה. ארע בדרכו למפעל, לכן באחריותם, ולא קיבלו. לא תנצח אותם, הייתה אומרת לו, ורק הוצאות ועוד הוצאות. אלה פרוטות, לעומת מה שעתיד לקבל, לפי מה שיפסוק בית הדין, מאות אלפים. למה לא מיליונים, לגלגה אימא.

אילו גייס עורכי דין מהשורה הראשונה, שלכך חסרים אמצעים. רק חכי ותיראי. בסוף מצאנו שוכב על הרצפה, ואימא אמרה: מה שפסק לו בית הדין, ההוא שיושב למעלה. את זה חינם.

לחפש צדק, אמרה אימא.

ישבנו ואכלנו כרגיל, לחם וביצה וירקות ותה. אוכל לא נועד לענג, רק לענות על צרכים, אני יודעת.

נמשך המתח גם במפגשים הבאים, חבורת שובבות שכמו ערימה, ונועצות עוקץ, נועצות שיניים לנשודך במין הומור שרק שלהן. לא תתחברי לעולם, הבטיחה הקצינה, כי לא בשפה שיוודעת. הביטי על זו שכאילו שכנה מקומת הקרקע שממול, צועדת אל המכולת ובחזרה, אל חנות הירקות ולניקיון חדר המדרגות. זוג ידיים שטוב להחזיק מטאטא, לנער שטיחים, ואיך הגיעה הנה. יושבת מולי ועד שיתקבצו מעבודתן, שחה על זו על זו. לדעת שעניין ארוך כל מי ששלחו לכאן, להרחיק מחברת אנשים. נשים שהורגות, היא אומרת. כך, בלשון קצרה.

לדוגמה את מילי, ההיא שמחייכת בפנים עגולות, כאילו מתרפקת על הדשא, לדוגמה את ברכה. בזמן שמוזגת את התה לשתי כוסות זכוכית, מעט תמצית, אני מבקשת, מעט סוכר. להכיר את כל הדרכים, היא מפרטת. אפשר ברעל, אפשר בגז, מה שעשתה זו. סוגרת את כל החלונות ופותחת את הברז, וקודם מעירה את האחות הצעירה, מושכת החוצה להתרחק מן הסביבה, כאילו לא בעסק. אף פעם לא גילתה למה.

תמיד יש סיפור מאחור, מוכרח להיות.

מזה להבין את הדעה שלה, שיכול לקרות לכל אחד, ועד אז, סתם אנשים.

ושאלתי איך אחרי זה.

אולי יותר עצובים, היא משערת, להדגיש את הספק כי אולי להפך. הרי לא הכירה לפני כן.

ועוד תיקון, שלא תמיד מצליחות לבצע. לכן האשמה לפעמים, ניסיון רצח.

גם המקרה של ברכה.

שואלת, על מה הפעם. ומחייכת, עוד סיפור מהתנ"ך. נדבקת לספר הזה.

בגלל המורה בתיכון, אהרון שוויג, שאהב לשבץ קטעים, מיוחדים בעיניו, אל תוך העיסוק היבש בנושאים שטוב לשנן, המנהיגות הלאומית בעיני הנביאים ישעיהו והושע, המשותף והשונה. אוצר הדימויים ומקורותיהם בנבואות ירמיהו, ואיך צומחים מתוך עולמו הפנימי וסביבתו. כאלה נושאים שטובים לקראת המבחנים, ועכשיו פסק זמן למשהו שמריח אומנות. מדפדף בספר הקטן, ומקריא קטע ממקום אחר, על הנביא אלישע, ואישה אחת גדולה ממקום שקוראים שונם. לכאורה סיפור תמים על אישה עקרה המארחת תדירות נביא ואיש מופתים, וזה משיב לה טובה בהגשמת חלומה לבן. לא, אין כוונתו להצטרף למגנחים על האופן שתיקן את מה שלא עלה בידי בעלה הזקן. האם לא מצוי לכך רמז סמוי ביחסו המסתייג של הבעל לאורח. שימו לב (כך שוויג), אישה המושלת בביתה, בעל קשיש הנענה לגחמותיה לאו דווקא בהתלהבות, אולי כיוון שמכיר בנחיתותו. כשהוא מנסה לעכב בעדה, היא קוטעת את טיעונו בגסות, שלום, ויוצאת לדרך בלא הסכמתו.

כמה רגשות ויצרים טומן הסופר הקדמון מאחורי הטקסט המפורש, הנאיבי. כל כך מודרני, לדעת שוויג.

את זה לשחק יחד, את השיחה הטעונה בשדה, הבעל מול אשתו בשמש היוקדת. פועלי הקציר שראו אותה קרבה ובאה, אולי קיוו שנושאת כד מים צוננים להשיב את הנפש, הרי זה מנהגה מתמיד. ושאלות על מהלך העבודה, כמה הספיקו ומה עוד לפניהם. כל כך מודרני, התפעל המורה שוויג, כאילו נכתב בימינו.

ממושבי הייתי עוקבת אחר תנועות ידיו, זרועותיו הבהירות שהונפו, מושכות שרוולי חולצה צבעונית, מושכות כלפי מעלה, להגיד, איזו דרמה אנושית. עיניו מתמקדות בטובה אנגל, ברבקה רחום, יפיפיות הכיתה. אף פעם לא בי, ואם חולפות על פניי, לא ייעצרו. לכן רק בלילות, שאז יכולה כל מה שרוצה, כל מה שבכוח הדמיון. אימא במיטתה נושמת עמוקות, לא תשמע.

אישה גדולה, באר המורה שוויג, בעולם של שנות בצורת ורעב, מושא הקנאה הוא העשיר, השבע, בעל הגוף. פרות הבשן האומרות לבעליהן, הביאה ונשתה. להדגיש את יחסיות היופי. את זה בהמשך, אני אומרת לעירית, וקודם את הסיפור על הילד שמואל.

להסביר שבגלל הקיצור, שמשאיר מקום לדמיון. כמה רגשות חבויים בין השורות המעטות ואת אלה לדלות. וסוקרת אותן לבחון את ההתרשמות. להצביע בתנועת יד של מנצח על תזמורת שמסמן: עכשיו אתן. רק שלישית או רביעית הפגישה הזאת, ונדמה שהתחברו היטב, מוצא חן בעיניהן העיסוק הזה.

מי רוצה לפתוח.

(אם שמתי לב שיהודיות כולן).

מכניס לסיפור את עניין המעיל שתפרה לו אמו, אומרת אתי, מה פתאום מכניס אותן. וכולנו מתבוננות בה, במבוכה שלה כשמנסה להסביר את התמיהה שנאחז דווקא בפרט קטן, לרשום אותו בספר הקדוש. בוודאי לא בגד יחיד שמכסה את הגוף שלו, ובקיץ כשחם. קודם כל לשאול מה עושה במקום הזה ילד שכמעט תינוק, אמרה סילבי. זאת אומרת, איך יכלה לתת.

כי הבטיחה.
רואים שעוד בלי אחד משלך.
איך רואים, תשאל מרפושה, אולי הלך לאימוץ כמו של מילי.
להיות כבוד, סברה אתי, כי במקדש, בתוך משפחת הכוהנים, כמו ילד שלהם. בכל זאת זר, ומה כשחולה או סתם מתגעגע.
מין תערובת מוזרה של אימהות ומנודות, שחתי לעירית, לפעמים הערה תמימה של כפרית מהרי קווקז, עולם של נמלה. לפעמים מבט שחודר דרך קיר. מה שמילאו במכלים, היא מסבירה, ובוודאי לא תמימות.
אם שמת לי לב שיהודיות כולן.
ערביות בעיקר נרצחות.
לסמן בתנועת יד שרק רגע, מיד את ההסבר. רק תפרוס מן העוגה שמכנה עוגת לחם. כזו שמצרפים לקפה בחדר האוכל. קמח ושמן וסוכר. לא אנין טעם הקהל שלנו, ובוודאי גם את, כי הרי סטודנטית ענייה.
רק פיסה קטנה לטעום, התנצלתי, בגלל השמן והקמח והסוכר.
בחיוך קונדסי, בזמן שקורעת גושים צהבהבים, סוג שטוב להשביע רעבים, להצמיח כרס. ואמרת, לזו העוגה התכוונה האנטואנט ההיא, מה שמסביר הכול.
אחת סוכר, וזוקפת אצבע להדגיש.
כי חייבות להיות דרוכות, לשמור על הזכויות ולתפוס מחסה בעת הצורך. אם באות ממקום שכבר במלאת שנה לא הצעירה בילדים. בין גברים שלוטשים עיניים אל מיפתח חולצת הילדה, אל חלקלקות ברכיה. גברים צובטים. להיזהר מלהיות טרף, אבל לזכות בפירוורים תמורת תשלום סביר. לכן נחבאות מאחור וכל הזמן דרוכות.
ואמרת, לא עורר עניין רב הסיפור האחרון.
כי בלי סכינים, היא צוחקת. נסי למצוא כאלה שמטפטף דם.
אז הנה. קודם את המעשה בשפת הרחוב, איך צמח בגבול ארץ פלישתים, שירי וגברתן, חובב תגרות ותעלולים. אבל בעיקר נשים. ואיך נלכד בקיסמה של אשת תענוגות חומדת בצע, והפסיד במשחק העדין שכמו הימור.
צוחקות בקריצות עיניים.
אומרות, להיזהר מכאלה, כי לא נאמנות כלל. ואת הצער של מרפושה, לאבד כזה מין גבר שמתמלא הפה רוק.
המון מקום לדמיון, שחתי, סביב המפגש בין השניים, האיש שקוראים שמשון, וזו הפתיינית. לא צדיקים גדולים שניהם. מפני שלשרוף שדות, מעשה נפשע. ועוד בדרך שעושה, קושר אש לזנבות שועלים ומשלח.
מעשה מרושע.
מי שאומרת, נקמה גם באהבות שלו. לא מהלב ממש, רק מין. וכאילו הנאה מעצם ההתגרות, כי פלישתיות כולן. אולי לגלגה. לכנות כפרי נחשל שמתקשט בחליפות פאר ומלמטה סמרטוטים. אם בכלל ידע לקרוא.
משהו בכל זאת ידע, אלף אלף. כך סוזן. ומלקקת את השפתיים.
שתיים שתפתחנה, אני מאיצה, מי מתנדבות. ומציצה באצבעות המורמות, תמיד אותן.
אולי מילי. חיוך נבוך שמשתפל לארץ. אולי אסנת.

ומנענת בראש. מכוער הסיפור הזה, היא רוטנת. כל הרחישה, התנודה, שמתנועות לשחרר את הגוף, די מעייף לשבת בשקט. לנופף בכף היד בתנועה שמסתירה פיהוק. אחרת משחיזה ציפורן, מחליקה בשוליים, ומרפושה שמשתעשעת בשיער של סילבי קולעת צמות. באמת סיפור מכוער, מצטרפת זו. לא מצא חן בעיניה כבר מההתחלה. לשמוע קול שמכריז, בפעם הבאה תביאי סיפור אחר. ושאלתי אם כך חושבות כולן. לא סוזן.

אומרת שדווקא משלנו, הבריון של השכונה, ואלה שעושות עיניים לצוד גבר, גם לתפוס הגנה. בכל זאת אולי לא מרביץ אף פעם, ודווקא מפני שחזק. איש טוב, היא מסכמת.

ואני אל אסנת, לקוות לתמיכה ברמה משכנעת יותר, ומה שמגיע כמענה, רטינה, שסתם דברים שעושים שחור, כל הזמן באלימות, הנה החליפות שהבטחתי, חה, חה, ואיפה אלוהים. הייתה לה סבתא, סבתא טנה, שתכף הייתה שואלת: איפה אלוהים. להסביר שבסך הכול סיפורי עם, אגדות מדור לדור ששחים סביב הגחלים בערבי חורף. אנשי עמל פשוטים מחושך עד חושך. פעם סופה ופעם בצורת, וכשכבר מצליח היבול איך לשמור מהחמסנים. סיפורי זקנים, אמרתי. ומהרהרת: אולי בצורה הזאת, לשים באמצע את גזרי העץ ומלמעלה סיר מים מעלה אדים, וכך.

על הערביות שנרצחות, ומסבירים שבגלל כבוד המשפחה. כבוד, לעגה אימא, חבורת פושעים כל הגברים שלהם, שרק גניבות ופריצות לדירות וסמים, כבוד, ובערב נכנסה אליהם לנחם. לא בבית, בחוץ, שקוראים סוכת אבליים, ויושבים לפני הכניסה הראשית. המשפחה של השכנה בוסיינה.

בעיקר נשים, סיפרה. אם זוכרת את הסבתא הקשישה, וכמה דודות שלא הכירה, והאחיות גיולה וגיונה. כן, גם הילדים שלה. לכן מתאים לומר יושבים, בלשון זכר. קשישה, רטנה אימא, בסך הכול בת גילה, בקושי חמישים, ותיראי את הצורה. אימא חיבבה את בוסיינה. היו עומדות ומשוחחות ליד השער שלהם, זו מבפנים וזו מהמדרכה. על מה שוחחתם, על הילדים, על החיים. חיים שרק טיפול בילדים מבוקר עד ערב, כי היו שם כבר ששה.

ידעה שבסוף ירצחו. אמרה שבקשה ללמוד. משהו שתוכל לצאת לעבוד. אצלכם כל הבנות לומדות, ואני הייתי תלמידה מצטיינת, הכי טובה בכיתה. כדי ללמוד עובדת סוציאלית או רופאה צריך הרבה כסף, ולדחות את הלידות עד שרואים מרחוק את הסוף. אמרתי לסלים, בתנאי הזה, או שלא נתחתן. את הרי יודעת איך אצלנו, וגם הלחץ של ההורים, מה החידק שנכנס לראש שלך (אמרנו גיוק, מה הגיוק שנכנס לך לראש), והבטחות שיהיה בסדר, מה שתרצי, אפילו קוסמטיקאית. מה פתאום קוסמטיקאית. כי יכולה לעבוד מהבית. לא רוצה קוסמטיקאית, לפחות עובדת סוציאלית. והבטיח. מה הבעיה להבטיח.

ששה ילדים, אמרה אימא, ועוד לא בת עשרים ושמונה. מקרים שקוראים בעיתון, אמרה, ששולחים יד בנפשם. ואחרי חצי שנה הרגו.

כבר לא גרנו בסביבה ההיא ונותק הקשר, אבל דיברו במשרד ששוב אותו סיפור אצל אלה בשכונה למטה, בעיר התחתית, אלה והכבוד שלהם. הכרתי אותה, סיפרה להם אימא, אחת שלא מוותרת. והלכה לנחם.

רק נשים, סיפרה כששבה, וכל הקטנטנים. וסיפרה שקרה מפני שהחליטה לעשות מעשים, ואתה תעשה מה שבא לך (אמרה לסלים), מוכנה להתגרש. לא ידעו איך נרשמה ומאיפה הכסף ואיך בכלל התקבלה. לא רצו לדבר. חושבת שבעזרתך, בעזרת האחיות.

העובדות במחלקת הרווחה הרגיעו את אימא (שחשה אשמה), לא יכולת לדעת, ולא באחריותך. גם טענו שטוב שלא התערבת. היו מסוגלים לפגוע גם בך. אימא היא עובדת סוציאלית, אבל לא יכולה לקחת על הגב שלה את כל הבעיות שיש לאנשים. זו דעתי, ואמרת לי לה אותה. עירית הסכימה אתי שבאמת מוזר שאין ייצוג לערבים בפנסיון שלנו. כך קראה לו, פנסיון.

אחת לשבועיים שחה עירית, בזמן ביקורי הקרובים.

הקשר אל המשפחות שלהן, אל משהו בעולם שם בחוץ, משהו שהוא שורש, שהוא הצדקה, אולי הסבר. לפעמים תלוי על חוט דק, לא משענת, לא אחיזה, לא סיכוי, אחיזת עיניים. מי שמגיע, אולי בעלים, לא בני זוג. לפרט לכל אחת. זו שכבר אם לשלושה ובאים חבורה שלמה, אימא זקנה ואחים ופירות בטנה. עניין אחר סוזן שכמעט גבר הילד שלה, לא בגובה אבל בפרצוף. טיפוס פלילי שיורה קור מהעיניים, יורה איום, ומוכרח להתייצב בכל שבועיים אם רוצה שתחתום. דמי מזונות, היא מסבירה.

שביקשו לכתוב הוראת קבע וענתה, הדרך שלכם להיפטר ממני, אז לשכוח מזה. לכן בתנאים שרצויים לה, שני ביקורים בחודש.

ומילי שבקושי אחד.

לספר איך התעקשה, סירבה לצאת. מסתגרת בחדר ובלי תגובה. כך בהתחלה. אימא שלך, הפצרנו, שלא אשמה בכלל, וכלום. אולי שלושה חודשים מגיעה ועומדת מהצד ההוא, מין פרעושה מכווצת, לא משמיעה מילה. ואנחנו אל זו, לספר שהגיעה, וכמו חרשת. אחר כך שוחחו, זאת אומרת, עירית. לשאול אם גם היא.

כולם, ענתה מילי.

והתבוננתי בה, מחכה שתפרש, וכשראיתי שהסתיימו דבריה, אמרתי, מפני שחושבים רק על עצמנו. מה שעורר תמיהה, לשאול איך, ובלי להרים את העיניים. וענית, מי שעשה הרי בוודאי, ומי שמתעלם מהכאב של כל השאר אולי כמוהם.

והוספתי, שחה עירית, להתבונן בזו שממתינה בחוץ, ובמה כבר זכתה בחייה, לא היה אושר, גם לא יהיה.

ואז החלה יוצאת כמו כפויה, ועומדות זו מול זו משני צדי הרשת שותקות, עד שמכריז ניגמר הביקור.

עושה לבכות, אמרתי.

ואוספת את הכוסות וסימן שאניח, ירחצו במטבח. ומוסיפה שבוודאי נערת חמד לפני האסון, לפי מה שבתיק. דווקא עליו ערימת לכלוך. אם עושה בבת שלו ועוד מטיח שכך מכאן והלאה. אפילו לא חיכתה לפעם נוספת.

ושאלתי איך.

באקדח של אחיה, מחסנית שלמה.
מזמינה שאבוא לראות פעם את ביקורי הקרובים

לפי הרעיון שהעליתי, שמיכות מגולגלות כאילו בולי עץ, ובראש הערימה למעלה סיר מטבח. ויושבות במעגל, מחבקות את הברכיים. צווארים עטופים כאילו זקנות, ומי שחובשת מגבעת, וכך לנהל משחק של תפקידים. בדרגה שנייה, הסברתי, ובעצם משחקות זקנים המגלגלים את הסיפור. לכן המדידה לא בסיפור עצמו, אלא באופן שמצליחות להיכנס לראש של המשוחחים. הנה אתחיל. כמין שלד מכווץ, ששולח צוואר ואת הסנטר לפני, ובקול מסתודד, אם שמעו על השידוך החדש, הבן של מנוח. איזה מנוח. נו באמת, כמה בעלי שם כל כך שיקרי בין צרעה ואשתאול. הברנש מסיפור הדורה. זוכרים, גרעיני דורה. ניסה לאפות מהקמח הזה. לחם מר, חה חה, כזה שלא יורד בגרון. אז מה קרה לו. לא לו, לבן שלו, בריון מגודל, ההוא עם השיער, כן, שלא שותה יין, נזיר, אבל בשר טורף כמו דב. כל בשר, אפילו פגרי חיות שמוצא בשדה. מזה המראה שלו. ומתבוננת בהן לראות אם הבינו, מחכה לחיוך של סוזן שמשתעלת כמו לנקות את הגרון, שואלת,

מה קרה לאיש הזה, מה קרה.

הבן שלו, תיקנתי, הבן שלו.

הבן שלו, חוזרת סוזן, מה קרה לבן שלו.

התחתן.

מזל טוב, מזל טוב.

עכשיו לכחכח בגרון, להגיד, בוערת בוערת ולא מחממת האש הזאת.

זה בגלל העצים, נאנחת סוזן, עצים שמיכות.

לא מתחממות העצמות, אני נאנחת.

עם מי, ממשיכה סוזן, עם מי התחתן.

ואני מתבוננת בה במבט מבולבל, מי, אני שואלת.

וקריצה, להתפעל מתבונתה של זו, שמתאים הכינוי ממזרות.

ההוא, ההוא שסיפרת קודם, שזרע דורה. הבן שלו.

הו, אני מכריזה, זה שזרע דורה ואפה לחם. עם פלישתית, לא תאמינו, התחתן עם פלישתית.

פלישתית, נחרדת סוזן, השתגע לגמרי.

מה שמתרחש בימינו, מצטרפת מרפושה, מה שקורה לצעירים בימינו. לא שומרים על המצוות, אוי ואבוי.

איך יכול עם פלישתית, שואלת אסנת.

אבל לשחק, אני אומרת, כמו זקנים, דיבור איטי, מגמגם.

והיא מנידה בראש, איך איך יכול עם פל...פלש...פלישתית.

הצעירים בימינו, גונחת סוזן.

נוזל הריר שלה על הסנטר.

זה בכוונה, לחשתי, כאילו סוד.

איך יכול, נזעקת מרפושה.

זה בכוונה. ומסמנת להתקרב, ללחוש בשקט שעושה בכוונה.

מצטערת להפריע. הקול של עירית מן הדלת. באמת מצטערת אבל המפקד ביקש לזמן את אסנת למשרד.

היה נחמד, היא אומרת, כי עומדת בדלת ומקשיבה, והצער שמוכרחה להפריע. היה צריך לקרוא בדחיפות. דקה שלמה המתינה, מתבוננת איך שקועים במשחק, בדמויות, לא רצתה לקלקל. דקה שלמה, אפילו יותר. אבל מה יכלה לעשות. יש לה ילד, הסבירה, פותחת קופסת פח, להגיד שמין חדש של תה, לא מה שמחלקים מהמטבח, מציעה שנטעם יחד.

החבילות שסוחבים אנשים, כל אחד על פי מידתו. אולי בניסוח הישן של אבא, בשנים שעוד היה מחובר אלינו. להגיד, ממש אותם התרמילים, ורק המילוי לפי מה שזוכה כל אחד. אתה מציץ פנימה וחושכות עיניך. מי שעמוס מחלה חשוכת מרפא, ההוא האנגלי מבלוק תשע, ומי שנעלם הבעל שלה, השאיר לבדה עם שלושה תינוקות, או שנולדה באוהל בדואי שהעמידו במושב, בפרדס של רוזנמן, ופעם כשעוד קטנה הוליד אותי לגעת בכבשים שלהם. להיזהר בעיזים כי קופצות. וכשכבר ליד הבית שלנו בדרך חזרה, אמר, בערך בגיל שלך ולאן יכולה להגיע. מיני דוגמאות.

ואנחנו מה. אם דליפת ברז או כתם על השמלה. אולי דחיפה בחצר בית הספר, או מילת עלבון שאמרה רוני בוקשפאן. אחת שחושבת כמה ארוך הצוואר שלה. לא מקור נחמה צרות של אחרים, הסביר אבא, ואם ריק התרמיל, תמיד ימצא במה למלא. עד שנפל ירון. ואז הסתיימו ההרהורים והדיבור בכלל. לכל אחת סיפור משלה, אמרה עירית. מכירה בעיקר את החלק שבתיקים. לקחת לדוגמא את מילי.

החיוך הזה, אמרה עירית, חיוך עצוב שכאילו מתרפק. כאילו אומר שיודעת את הרצון שלנו, את האהדה, אבל כבר מעבר לסיכויים, כל כולה. לא עתיד, לא נחמה. ועוד דתי האבא שלה.

כאלה ידיעות בעיתון, היא אומרת. עניין שכמעט בכל יום, ואחרת לגמרי לראות את העיניים. מזמזם הסיפור של הפסיכולוגית, איך הייתה מוטלת, כמו מעולפת לא מניעה יד, בזמן שקילף את הבגדים, בזמן שהכאיב. מדגישה שבהכרה מלאה. כל שניה ושניה, ציטטה הפסיכולוגית, מאות שניות. איך למחוק.

אבל ירתה, אמרתי. ומניעה את היד, לבטא ספק. להגיד, אולי בתקווה שלא יצליח. הדוגמא שבחרת, מחיתי.

לא המקרה של סילבי, לא של סוזן שפושעת אמתית. אבל מה שסוחבות, כבד גם להן. העונש שנמשך בזמן משלו, הרבה אחרי. זאת אומרת, לשלם את החוב כשטעם הפרי כבר נמחק מזמן מהשפתיים.

כל עניין הצדק שלא מצליחה להבין. הרי צריך להעניש, התעקשתי. את אסנת, היא שואלת, את הבן שלה. ואיך.

להדגיש שהסתפקו במעט, ולאחר הניכוי, בקושי שנתיים. תגלגלי זכות כמה שרוצה, בכל זאת מת אדם. להוסיף כל מה שנכתב בעיתונים, חשדות שאומרים, עניין שבינו לבניה. לזכור שאשה בודדה חסרת משען, והוא אחד הוותיקים, בעל בעמיו שיודע ומכיר. אולי התעקש לסייע בתקיפות מוגזמת. אולי תבע את שכרו בלי נחמדות. לשער שאסופת טיפוסים כל השכונה, ננעלים איש איש בביתו, ומה שמעבר לשער לא מעניינם. ועוד אחת כזו, היא אומרת, שכל כך נמוכה בעיניי לבננות.

בכל זאת טרחו אחדים עד לכאן, ערכו ביקור. ביחוד האיש הצעיר שמקפיד להגיע בכל חודש, מביא אתו את הבן שלה. (מצא חן בעיניך, קנטרה עירית ברשעות, ראיתי שנדלקו עיניך). ומסבירה שללא בעל, זאת אומרת גרושה, ואחרי מה שקרה, באו האחים, לקחו אליהם. ילד בן שלוש שצריך בית.

חייבת להתלבט בקול על עצם הבחירה. עלולה להישמע רומנטית מדי, רגשית, אולי פופוליסטית. גם יצירה ספרותית מחייבת הצגה אובייקטיבית, חלילה ליפול למלכודת שמכניס רומן רומנטי, קל וחומר מחקר מדעי. שיחה עם הקצינה עירית, טיפוס שמקרין קור רוח שעל גבול הנוקשות. זהירות, אמרה עירית, חלילה להיסחף, בסך הכול מה, אחת די פשוטה, לא חוכמה יתרה, לא השכלה, שכל ישר של מי שבישלו על מדורות, רכבו על חמורים. איך להיות בטוחה שלא עמוק בבשר. כעבור כמה דורות פתאום יצוץ הצבע וכל מה שאתו, תסרוקת צמות. עולם של חיבור וחיסור, בקושי כפל וחילוק, ואת עם חזקות ואינטגרלים. ונבהלתי. להגיד: הנה צץ השחור שלך.

עירית בחיך, שאולי נקטה לשון חריפה מדי, מוגזמת במכוון, וכל מה שבקשה, יתר מתינות. נערה עדינה, דקיקה, אולי בזכות מאה דורות של מחסור, וגם הנמכת המבט, השתיקה, מה שמעורר אהדה.

שתיקות עלולות להתפרש בטעות כשלווה.

ניסיתי רק להגן עליך, אמרה עירית.

והזכירה את ההוא, זוליק, אחד שמגיע לביקור, מביא את הילדון שלה. אם להשתמש בביטוי: נשבה בקסם. כשתכירי מקרוב תתהי גם את.

ושאלתי אם מציעה לחזור מהבחירה, להתמקד באחרת, אולי מילי.

האופן שמושכת את תשובתה, בעזרת מזיגת הקפה, קצת מים לתוך הכוסות ובחישה מתארכת בכפית, לפני שממלאת עד לגובה הנכון, ואז שוב. ומוציאה את קרטון החלב להשלים את המלאכה. רק לצנן את ההתלהבות, הרי בעצמך אמרת שמחקר מדעי.

לא די בשיחה אחת, ותיקנתי ששתיים. אבל בראשונה כמעט רק את דיברת. וצחקתי: הרי הייתה בארבע עיניים.

בסדר, קיבלת, אשתדל.

על דרך תימנתה

.א.

לפעמים בלילה הייתי חוזרת לתמוה למה עשה באופן הזה, עולם טורף. למשל הרוח שמכרסמת את ההרים, והשמש את המים. לענות שטורף בעצמו. כבר נותרנו חמישה, אחרי שמתה סבתא. רובצים בצל השיח שיותר כמו קוף, דוקר גם בעלים, ובלי ירוק בכלל, ואבא הזהיר, רק אני, ואתם תישארו כאן. לא תקומו. אם צריך להגיד להיות בשקט, דבר שמיותר, וכמה שעות עד ששב רטוב מזיעה ומתבונן בנו בעיניים אדומות, שמכווצים יחד, מחבקים. וכבר רגילים לצורה שלא זה אפילו כדי להבריח את הזבובים. עומד מנענע בידיו במין התנצלות, להגיד ששום תועלת. וניחמתי שלא חשה כלום בין כה וכה. להיות אכפת רק על מי שחי. ואומר, אימא שלי, אימא שלי בפה של הצבוע ואני עומד בצד.

עוד היה בשלב ההתחלה. כמה מאז שיצאנו לדרך, בקושי שבוע. וכל הימים האלה הייתה מתאמצת לשווא לעמוד בקצב. אישה חולה ובעלת בשר. מראה שטוב להדרת פנים כשמארכת את הזקנים. לפעמים פקידי ממשלה שבאו להסביר את תכניות בית הספר, מבקשים להעמיד אצלנו לכל הסביבה, כי באמצע. כבוד גדול, אמר חכם סינלה, משמיע שבחים לממשלה שלא שוכחת את הכפרים הרחוקים, כל הזמן דואגת לסלול דרכים, וקמח בשנות בצורת, ועכשיו את החוכמה לילדים, את ההשכלה. איש זקן חכם סינלה, שכבר כהות העיניים, ומה שראה די לחיים שלמים. הרבה אסונות ושנות רעב, וכמה מלחמות בזיכרון שלו, שאם יפרט אחת אחת, יהיה נמשך אל תוך הלילה ועד הבוקר. מתחיל כשעוד תינוק בכתונת של קטנים בתוך שיחי הטיון, איפה שהיום גידרת הצאן של פיימנטו, כך חבוי בין הענפים, הצצתי אל החיילים, איך מוציאים את כל הגברים להוריד אל הנחל למטה, ואז הצווחות, לראות נשים רצות, ואלה רודפים להשכיב בשיחים, וילדים בבכי לתמוק אל השדות, ואני נחבא, רועד כולי, חונק את הבכי. ריח הטיון, הסביר חכם סינלה, שמסריח ממרירות, אם ידעתם את הצמח. ומאז חוזר בזיכרון מחובר אל חיילים.

כך בדמיון שלו.

ממשלה אחרת, הצטדק האיש הגבוה, וכמה התחלפו מאז.

שתים עשרה, הסביר חכם סינלה, אם להכניס לרשימה גם את המרד של גנרל בולוס שביקש לטפס לכאן. לשמוח שבראש ההרים גבוה, רחוקים מלהגיע, ויכולה להתחלף למטה הממשלה, ועד שתבוא הנה אולי התחלפה שוב.

צוחק בקול חרישי.

לא תמיד אל תוך ההרים, אבל כשכבר באים, תמיד באופן הזה, בכאב.

כך חכם סינלה.

קפה, אמרה סבתא, מסמנת להגיש. אישה יחידה, וכל האחרות רק מניחות את הספלים וממהרות לצאת אל תוך הצל. לזכור את הצורה שלה, בלבוש לבן משובץ רקמה והשיער אסוף אל עטיפה צבעונית שכולה חרוזים. להיות חלום ילדות שהנה נוגעת באצבע, מעבירה לאט לאט יו יו הו.

לזכור כך לצד הגברים, מקרינה כובד ראש ויציבות, מהשמלה שיורדת כמו אוהל, נועצת שורשים עבים באדמה. לעומתם, רזי הרגליים שבכינוי גברים, להיות שיא השאיפות של מי שנולדה אישה, והמחשבה שכולכם דיבורים, ואנחנו את החלק האחר, את המעשים.

מההתחלה היו נפוחות הכפות, והפנים אפורות כמו סופת אבק. אבא אמר, מוכרחים לעצור בגללה, מסתיר כעס להיות מנוחה בטרם עת. אבל כשביקש להמשיך לא הצליחה להזדקף ולעמוד. עד שיתרגלו, עודד אבא, ובינתיים יד על הכתף שלי ומהצד השני את אימא. האופן שסוחבים חולה. מקלקלת את הקצב, נאנחה סבתא, יותר טוב שאמות. גם את התחנות למצוא מסתור, מוכרחים להספיק את המרחק במשך הלילה. לא יכולים למשוך אל תוך האור, ומנסה לחלק לשניים כל קטע, ואז איך יספיק האוכל.

אביא אסון על כולכם, יבבה. ועונה שבלעדיה לא כדאיים כולנו, וגם אם לשאת על הגב. הייתי מתבוננת בה שוכבת על החול. לא טורחת להחליק את המשכב, להרחיק גושי אבן שדוקרים בבשר. וכבר אבדו הדרת הפנים ואור הזקנה. לחוש בושה אם יפגשו העיניים. חושבת, איך בימים אחדים כך להשתנות, עד שהופכת לערימת בשר דוחה, וכמה שאתאמץ לא יבוא הניחוח הישן. גם חושבת, סכנה לכולנו. להרגיש בושה במחשבה הזאת.

אימא אמרה, לגשת לכאן לשים את הראש, כי מוכרחים לנוח. היא החזיקה בבתיה מאמצת בכוח לחטוף תנומה. ילדה טובה שלי, אמרה, ובתיה חייכה בהבעה שפעם אהבנו, שיוצאת כמו שמש של חורף, ועכשיו כבר לא אכפת.

להתרגל שמחפשת מקום לעצמי נפרד מכל השאר, כי בת שלוש עשרה. אם קראה להצטרף יחד, והסברתי שמקטין את הדאגה שלהם ולהפך, הביטחון שלא בחבילה אחת. אם יקרה אסון לאחד מאתנו, בכתה אימא, מדגישה שלא רוצה להישאר בחיים במצב הזה. ואבא פסק, להסכים עם אסנת, שיותר סיכויים בדרך שבחרת. מסביר שכבר כמעט אישה, ומוטב להרחיק מהעיניים. לפעמים בצל שיחים. נדחקים פנימה, ובהצלפות מקל להרחיק חרקים ונחשים. לפעמים ארנבת שבורחת או ציפור מזנקת ברעש, מטילה בהלה. הכי טובים סבכי צמחים. וכשלא היו, די בכוכים וסלעים שבקושי צל. וסמי אמר, איך כל כך מתארך שאפשר להשתגע. הוא התרוצץ ביננו, ואבא התרגז שמושך עיניים, מי יודע איזה. להירדם, דיבר אבא, הדרך להקפיץ את הזמן. וסמי ענה ששוכב ושוכב ולא מצליח. במקום זה נטל צלחת, משתמש כמו מעדר לחפור לעומק, וכך אל הקרירות שיכול לשים את השפתיים, למצוץ חיים.

מדי פעם היו בקתות תקועות בצד, ושדה חרוש דק תלמים, או קבוצת עצי פרי מכוסי אבק קמוטיי עלים שבקושי לכנות צמיחה. לעבור על פניהם, אמר אבא, ומשכיב רחוק, לחזור לבדו לקנות מים או גרעיני תירס ואפונה. אם שב בידיים ריקות, נאנח כי אין, ואיך עמדו ארבעה גברים, מחזיקים בסכין לאיים אם יתקרב. יכלו להרוג, רטנה אימא, ועדיין הסכנה. אם לא נמצא מים, דאג אבא, מאיץ לקום להמשיך את מנת הלילה. לפעמים הביא.

היה סוחב את הכד, ולפי הצורה שהחזיק ידענו אם מלא או סתם. ואז שותים מנה של ספל, לרוקן עד החצי, ובמקומם ממלאים זרעים, שיהיו שרויים לארוחת הבוקר. ללעוס לאט, הסבירה אימא, שיהיה כמו דייסה בפה. אחרת יוצא כאילו כלום, בזבז גמור. כבר בלי שיניים, נאנחה סבתא, ולא צריכה מרוב בשר שסוחבת, לא צריכה לבזבז מזון יקר. ואבא התעקש לרסק באבן אל תוך סיר,

ואולי להשאיר במים עד הערב, כי מוכרחה לאכול. וביום החמישי, כשכבר שבורה לגמרי ובאפיסת כוחות, נותן בפה שלו וממנו אליה לבלוע את הלעוס. לשמח את התולעים, גנחה סבתא.

ומה שבאמת, לא העלתה בדמיונה. איך יכלה.

פתאום התחילו הרים, ואז בעליה. ובחושך כל הזמן האבנים שזזות, או שדורך על בור או סדק, לא מסוגל לשמור זקוף, ומושיטים יד להחזיק זה בזה כולנו יחד, ורק חריקות הצעדים ואנחות הנשימה, ואבא לוחש קדימה קדימה, לפי הדרך שנמשכת ופתאום נפסקת. להבין שטעות. את האנחה שלו, אומר אוי, כי לא רואים בחושך, ואולי סתם כל המאמץ.

לא זוכרת שמות שהשמיע. וכשמתגנב אל הכפרים שבדרך לשאול איך ההמשך. חוקר על השבילים והמרחק ומה שבאמצע. הכי חשובים המים. ובאמת היו טפטופים מתוך הסלע, לפעמים זרימות קלות מזמזמות כמו תנועת לטאה, כמו לחש, ועצי בר שמצמיחים פירות ללא שם. אחר כך מתיישר להיות בקעה.

הכי גרוע לחזור אחורנית. וסבתא התחננה להישאר שם, לא יכולה גם צעד. ומחזיק בכתף שלה, מושך בשתיקה או שאומר, עוד מאמץ אחרון, ורק הפנים שלו הבעה רעה, כאילו די, וממשיך את המילים קדימה קדימה, להחליק לאט, יד ביד, וכך לחפש את הכיוון.

זוכרת את המבטים אל אימא בזמן שמחלקת אל תוך הספלים, טובלת יד בתוך המים וסוגרת את הכף, אחת לכל אחד עד תום הסיבוב, ואז בשנית. אם מהדקת אצבעות בכוח, מקטינה את המנה. ואנחנו מתבוננים בדאגה שלא ייפול גרגר. ביום שנגיע, אמר אבא, ואז ארוחה על מפה לבנה, ולוקחים בעצמכם כמה שרוצים, ממלאים את הצלחת שוב ושוב. לחם לבן וטרי ישר מן התנור למרוח בשומן.

היו עצומות העיניים שלו, והשפתיים מתכווצות כאילו בא הטעם.

אחר כך הלילה שעצרנו בגלל הנפילה. פתאום זעקה שמתערבבת בדרדור אבנים, ואימא צעקה את השם שלו פעמיים ושלוש עד שמשיב, החלקתי. אימא שאלה איפה, לענות שהנה מטפס בחזרה. בגלל החושך, הסביר, ורק למרחק קצר כי עצרו השיחים. מסוכן מדי בחושך כזה, ומוכרחים לחכות לירח או לבוקר. אם נפצעת, חרדה אימא. ולא, חושב שבסדר, ורק התרמיל שנשאר למטה, אולי נשפך.

וכך ישבנו, מתיישרים לפי הקרקע, בזהירות שלא יזוזו האבנים, שלא יתעורר עקרב או נדל, כל מיני ארסיים. עד שיעלה הירח, אמר אבא, ואם תצליחו לנמנם. אימא לא חדלה לשאול אם חש כאב. היה צרוד הקול שלה ולוחש, לא תדרוך על בתייה. אולי אל אבא, אולי אל סמי, כי עונה שכאן בצד. במקום טוב שמצא לעצמו. עכשיו תישן, אמרתי, להיות שקט, להקשיב לקולות. מהקור שחודר לצוואר ובפנים, ומגרדת את השריטות ברגליים, את הקוצים, וגם בשערות. להרגיש את הלכלוך. תישן, אמרתי לסמי שמשמיע את הפטפוטים שלו.

לחלום על נחל ביום חם.

אימא אמרה שיכול להתקרב אליה, להניח את הראש אצלה. לא רואה שום דבר, ענה סמי, מבקש שתשרוק לסמן את הכיוון. יכולים להתחיל לשיר, רגזתי, כולכם כמו תינוקות. ועונה שנמאס עם הפחדים שלי, ויותר טוב שאעצום עיניים אם מפחדת מהגובה. תקשור חבל, הזהרתי, הביטי איך תלוי בשמיים, ודי שיתחרר הראש שלו לצנוח אל התהום, או לשבור שלב בסולם. לקשור חבל, הדגשתי.

אחד שקטן ועושה מה שלפי החשק, ואם אצעק יגיד את אבא לעזרה. איפה אבא, הרי למטה דורך על הסלע. ומקפץ מצד לצד עד שנעלם מעל הירק ולא מפחד, ילד גמיש שמחזיק בסולם, מתקדם בזריזות, ואם ישמוט או תתעיף היד, יהיה גמור. יותר טוב שתחזור, צעקתי, כי עדיין קרוב אל ההתחלה. מבהיל העומק עד שמוכרחה לעצום את העיניים. יכול בעיניים סגורות, צועק סמי, בואי תראי. ומחזירה שגם בלי הקונדסות. לעצום גם את האוזניים שלא תגיע הצעקה והחבטה שמסיימת הכול. למשוך בחזרה רחוק מהשוליים, איפה שנשארו האחרות. תנו יד אני מתחננת כי לא רואה, תנו יד. ואבא אמר תתעוררי, תפתחי את העיניים, לצאת מהחלום. היה כמעט בוקר ותכף נזכרתי, המקום שנכנסנו, שלא הכרתי את הצורה שלו. מין צלע הר שמתיישרת לצד וכאילו קצה, ולא. אם לשם נפלת, נבהלתי, כי יכול לגמור בתוך תהום. ומתבונן גם הוא, להגיד מזל גדול. לא מתעוררת, אמרה אימא, ומתכופפת אל הגוף של סבתא שמונח כמו ערימה.

ב.

להחיות את התמונה מקץ שנים, כאילו אלף, וכבר עייף וחולה. מופיע בפתח בלא שום התנצלות, ומה על הזמן שלא נראה בכלל, ורק השמועות שאצל זו אצל זו. נשים אלמנות שפותחות דלת, עורכות שולחן, פורסות סדין. והילדים שנובטים בקינים זרים לשאת את השם שלו. ושאלתי מה. זה הבית שלי, ענה אבא, מי שיר מבט להדוף את שלי.

ומחזיקה בדלת, ובגוף לחסום את הרווח, להגיד כל מה שבמקרה, כך וכך כפות, לאימא ולבתיה ולסמי ולי. בלי שום שארית. וגם המיטות מלאות כולן. לתמוה אם יעז בכוח, אם ירים יד. ואומר, זקן מדי ועייף למשחק הזה.

מי שם שואלת אימא. ואני עונה, אחד שטעה בדלת, חשב שביתו.

לשמוע פסיעות מאחורי. לדעת שניצח.

אישה דהויה עוד בארץ ההיא, וכאן כבר אבודה לגמרי, לא קולטת את המילים. אפילו לזכור שנגמר הגז, ומה שאמרה השכנה אלבו שאסיפת דיירים בשבע בערב בעניין ניקיון המדרגות. גם לבדוק את העודף שנתן הירקן, להוסיף על תפוחי האדמה והכרוב שקנתה, שני אלה. שלושה דברים, אמרתי, מה שרשום בפתק, יחד שבעה עשר שקל. להיזכר מה עוד. ולא נזכרת.

להיות חלשה שמתייאשת מראש מול הצורות הזרות, מעליות ורמזורים ופקידות מסולסלות ששואלות בלשון אחרת, ומכשירים שמחממים ומקררים ומדברים. הרבה זמן עד שהתרגלה, בכל זאת מזנקת עם כל צלצול טלפון, ומדליקה את הגז ביד רועדת, לתמוה במה נאחזת האש.

כל עניין חינוך הילדים, שתכף ויתרה על דעה משלה, לחכות שייפתר מעצמו. ואיך, אם יושבים בבית, לא מטרידים את המשרדים, ורק נוחות עבור אלה, להציג פנים מצטדקות שאיך יכלו לעשות אם לא באו. ואמרתי, כבר יותר טוב יתום, כי מרגיעים עצמם שקיימים הורים, לכן פטורים מאחריות.

אחר כך הוויכוח בעירייה. וזו אני שסוחבת את שניהם, לשאול מי מטפל. להסביר שלא באנו עד עכשיו כי לא מכירים את החוקים. ובעניין ההורים, רק אם תטרחו אלינו הביתה.

מוכרחה להגיע הנה, אמרה פקידת העירייה.

היה קר הקול שלה ומתנשא, להרגיש שמטרד עבורה ההתעסקות איתי, ומבקשת לסיים.

בין כה וכה לא תבין את המילים שלך. להסתפק בי שאחותם הגדולה. חייבת גם את, היא אומרת תוך הצצה בניירות, לפי הגיל שרשום בתעודה. זורקת אלי לשאול אם בת חמש עשרה, כמו שכתוב. כמו שכתוב, עניתי, כאן על הספסל עד שיטפלו. לא מפחיד שמאיימת לקרוא למשטרה. ועד שעשו.

לכנות רשעים את הקבוצה הזאת שראיתי. מין פקידים שבשיחה על מחירי הנעליים, ואיפה קנתה בחנות שקוראים משביר, וממש מתווכחים אם יקר לעומת החנות של ההוא בשכונה הישנה. גוערים, חכי בחוץ עד שנזמין, כי רואים שמקשיבה, ובכל פעם שקמה להציץ. לשאול מתי כבר יהיה, עונים עוד מעט.

גם מנענעים בראש זה אל זה, ואת המילה חוצפה. דיבור ביניהם בתוך ההמשך, שקנתה פיאט ולא יודעת מה מתכוונים. דיבור ביניהם.

והסברתי לאימא שהדרך להשיג, כך, ואם לא תתחצפי, אז אף פעם. גם נגדו.

אם לא תתעקשי, אמרתי.

אבא שלך, היא מצטדקת, להיות מנה שלנו מאלוהים, ומה יכולה.

לספר על הסבתא האחרת, שקוראים טנה.

בעולם של הרים, שפורצים העצים מתוך האבן. וכשיוצאים, כבר יצמחו בקלות למעלה, ואנחנו כאילו לא בכלל. אנשים כמו זבובים. הייתי הולכת אל הבקתות שלהם, שבמרחק שעות, מכריזה ששוב שלחו לבדוק מה שלומה. דיבור שקר, כי זקנה שחיה לבד, מאז שבגרו כל הבנות, מתחברות לחתנים לגור אצלם. וקודם יעצו שתשאיר את הצעירה, דודה קאיה, להיות אצלה משענת לעת זקנה. ולא הקשיבה. אם תהיי טובה, אמרה לי.

לשמור בסוד.

הייתה מוזרה הפעם הראשונה. אבל אחר כך הייתי מכוונת לבוא בזמן הנכון. לטפס שתינו על ההר שלהם, בשביל שמתרחק, מוליך אל צד תלול כמו קיר, לשבת למעלה, ולהתבונן אל החיים שזורמים מתחת.

מפני שדומה לי, אמרה סבתא טנה, לכן רק לך.

מי שגדל מתחת להרים יודע שקטן. ולעומתו ממש הפוך את ואני. כך אומרת, גם את הדברים הרעים. ואיך העזה כשכבר לבדה, בגיל שקוראים זקנה, מזיזה רגל ונבהלת, עוד צעד ושוב. שחלפו שבועות עד שהגביהה אל הסלעים שקוראים ברכי ההר, כי עגולות וחלקות ומהם צומחים הצידה ולמעלה להיות קצה לאחרים, לא עוברים ודי.

ואולי לא רעים באמת, הרהרה, רק בעיני אנשים.

היה הכתם הרחוק שעורר סקרנות. להתבונן מעבר לרווח, והתמיהה אם רק צבע או עצם מוזר, סלע, אולי מערה ומה מאחור, שמופיע מול העיניים רק משם, שערות תלויות מעל התהום, וכמו וילון שמסתיר סוד. להתפלא איך צמחו אלו.

כי לא ממנו, אמרה מלמול נבוך, לא מסבא הבת הזאת, לכן.

ושתקתי.

דודה שלך קאיה, הסבירה שאולי לא הבנתי, ומוסיפה, כי רציתי.

לתת יד זו לזו, לאחוז בקיר. ואומרת, את העיניים לא לשם, כי מסתחרר הראש.

עכשיו מקפצת להתיישב במין קפל אבן שכמו כורסא. להכריז עד כאן.

אם לא נפלא כל מה שפתאום מולנו. לכנות חלום.

מפני שדומה לה, לכן רק לי.

סבתא טנה, שנתנו את השם לפי הים.

בתנאי שתבטיחי, אמרה, להיות סוד רק שלנו. ומאז שמתה כבר של אף אחד.

כי כל מה שגידלה, ששה, ובנות כולם. דודה טפי, דודה אומטה שקוראים אומי, ובאלי, וקאנו שכמעט הכי צעירה.

ואימא.

ובזו שסיפור לעצמו, שעוד יבוא אחר כך.

לא התפקיד שלנו להאכיל, אמרתי, לחתוך מכיכר הלחם מנה נוספת שיוצאת מהפיות של אלה כאן. ועוד קונה בקבוקי בירה, ובדרך הזו אולי תמצא חן. וברור שרק מפני שלא מצא מקום, או שקימצו בפרוסות. ומשיב במקומה על הצורה שמדברת, שבארץ הישנה כבר היה מתרסק המקל על הגב שלי, משאיר תעלות אדומות ועיגולים שחורים, למחוק את החוצפה. הרי מזרע אחד שלו כל כולה, או שמא לא. מקום שדמיינו שזורמים נהרות דבש וחלב, לקרוא אמנה ופרפר. במקומם זפת שחורה.

ג.

האנשים שגרים בבניין שלנו, משפחות קטועות. לפעמים שולחים מבטים כשבאים ממול על המדרגות, לפעמים צועקים בשפה שלא מוכרת עד שנסגרת הדלת. גברת הרשברג שכתוב על השלט דוקטור הרשברג רופאת ילדים, והבת שלה פריצי. רק שתיהן ובלי שום גבר מלבד אדון שומאכר מהקומה שלנו, שמתעייף מהצעקות ויורד אליהן למצוא מקלט לשעה. איש נמוך אדון שומאכר, שלא מזיז את הפנים כמו לבוש מסיכה. ולעומתו האישה סוניה כבדה ורכה, והדיבור מצלצל להגיד ששוב לא פיננו את הזבל מהפחים, ולמה המיסים שגובים בכל חודש. זוג זקן שכבר חתונה שניה לכל אחד ולא כדי להביא ילדים, רק לברוח מהבדידות. היה בן לאדון שומאכר שנהרג במלחמה, וגם לה אחד, אבל חי, ובכל פעם מגיע להגיד שלום לאימא שלו, להגיד, תזהרי מאדון שומאכר, איש רע. חייבת לנעול במפתח כשהולכת לישון, ועל זה להקפיד כי יכול להרוג בחושך. מזה לדעת שבחדרים נפרדים, וגם את הארוחות כל אחד לעצמו. לשמוע צועק, בבקשה להזדרז כי רוצה לאכול גם הוא. הזכות ללעוס בשקט, עונה גברת סוניה, הולך כל הטעם אם עושים בחיפזון. ובהדגשה ששלו ההחלטה לסעוד בנפרד, ויכול להתחרט. יכול להקיא אם רואה שיושבת ממול, מחזיר אדון שומאכר.

מהצד האחר סמירה בוחבוט, שיוצאת לאוורר את השמיכות לכבוד הבוקר. הדרך שלה, לפרוס על גבי השיחים שיספגו את השמש, ומזיק כי עוצר את האור. אישה שמנה סמירה, ובלי צוואר בין הראש והכתפיים. מחבקת ערימה שלמה, ובמרץ ישר אל החצר, לא אכפת הקריאות שמשמיעה גברת הרשברג שמורעלים כל הצמחים מהזוהמה הזאת. לראות את ההשפעה בקצות העלים, את הצהוב ועוד הריח. יכולה לצעוק עד שצרודה, גם להכניס מילים בשפה אחרת, ולא מסובבת את הראש כאילו חרשת. לפעמים זאקי בוחבוט, שנעמד בחלון. מתבונן בתנועות של אשתו, שמנפנת כמו שטיח, ומתפרס בבת אחת לעטוף את הענף הירוק. מבט עז שדבוק לגוף שלה, וכמו חולם, עד

שמתעורר בבת אחת לשמוע דיבורים של אדון שומאכר בקול מצפצף, להיות סוד בין שניים. על ראש אביכם, הוא שואג, דחלילים מיובשים. ומוסיף גם את האימא להצטרף לברכה. דחלילים מיובשים, הוא אומר, שלא מסוגלים לעשות, אפילו בעיניים. גברת הרשברג מעירה שלא דבר נאה לקלל, ועוד שילדים קטנים בסביבה, מגיע לאוזניים שלהם, ודווקא אצלו בית מלא. להשוות למחלה שאם פורצת החוצה, תחדור לכל הדלתות. לא מחלה הילדים, שואג זאקי, בושה שיוצא מהפה שלך. וביריקה להוסיף, עץ יבש, מקום טוב לתולעים. כי סתם ירוקים השיחים שכאן, לא מביאים שום תועלת, ומה אכפת אם טוב לתלייה. אולי מקלקל את הנוף, אולי מקווה שיצמחו תפוחים. קר הקול של הרופאה, לא מתחבר אל הצעקות, וגם הקצב שיוצאות המילים אחת אחת כאילו מהכתב, ומוכרח להתאמץ שיוכל לשמוע. הרי יודע שמשותפת לכל השכנים זו החצר, ואת העצים בכסף של כולם. יכול להיות שלא מספיק הטיפול, לנקות מעשבים, ולגזום, ולהשקות. עבודה שמיוחדת לגברים, וכמה מהסוג הזה בבית שלנו. אם לספור את אדון שומאכר, אולי את החדש מהקומה למעלה, ומה נשאר. לא עניין שלי, אמר זאקי. אולי להזמין אחד שקוראים גנן, לשלם חמישים לירות. כל כך הרבה כסף, ומכריז שמוכן בעצמו. יפה מאד, משבחת דוקטור הרשברג. פנים לבנות שאולי משחה שמורחת שכבה עבה לסתום את הקמטים, ועכשיו תיכנס הביתה כי יותר מדי זמן באוויר הפתוח. יותר מדי האריכה בשיחה עם אלה, הסוג הנחות שאיך בבית אחד אתה ביחד, דירה מול דירה, וצריכה להשיג על התור לרחוץ את המדרגות. צריכה להקפיד כי מעמידים פנים ששכחו. יודעת שבכוונה. איך התגלגלה לגור ביחד, הסוג שאצלם בפולניה בשכונות צריפים, שאף פעם לא מתקרב. פתאום להיות שותפים בחצר ובבית. קרו דברים, רטן אדון שומאכר, אסונות, ואיפה פולניה, אין פולניה. מהדלת שלה, והוא למעלה, נשען על מעקה המדרגות, והדיבור בקול נמוך אבל קצר, מילים בודדות, לכן מגיע בקושי. שואל איפה והרי בעצמו. שרופים כל הצריפים, הוא אומר, וגם הבניינים ערימה אחת. היינו נוסעים בשדרות וורצל, סיפרה, ובדרך מצביעים על הכיוון הרחוק, כתם אפור, מזהירים שאף פעם לא לגשת, לא להתקרב. היה מסתורי ומפחיד, שאולי ילכלך את השמלה שלבשתי מהמחשבה בלבד. ואז מסתובבת פנימה, והדלת נסגרת בלי מילת שלום. משאירה למעלה לבדו בצורה שעומד. כמה יישאר כך, עד שמחליט ויורד למטה להמשיך אל הרחוב.

.ד

עניין שישוב בצעקות, עבודת הגינון של זאקי בוחבוט, זאת אומרת הכסף שהבטיחה. כי התנדב באותו שכר שפתאום לא זוכרת, אולי לא אמרה סכום, אולי גם אדון שומאכר לא שמע דיבורים על תשלום, סתם דמיון בראש שלו. ומכריז שלא אכפת ויחזיר הכול למצב שקודם, לפזר לכלוכים,

פיסות ניילון שקוראים אשפה, ואת העשבים שעקר שאי אפשר לשתול מחדש, ואת הגיזום. איש בריא אדון בוחבוט, ועוד כשלוש מכנסיים קצרים שנגמרים בברכיים, ובחלק העליון גופיה. כל כך מתרגז שמוכרח לירוק על הרצפה, וכאילו פונה לחזור אל החלק שלו, כשמשגי הקול מתוך הבית לכעוס על ההתנהגות.

לא נאה, היא מטיפה, שמדבר כמו ילד. אחר כך הילדים שלו שרואים את הדוגמא ועושים גם כן. מוכרח לשנות את הסגנון אם רוצה בחברת בני אדם. מצפצף על שלך, הוא מחזיר, שכמו הצבעים שמורחת. לכסות את הפרצוף, מקלל זאקי, שבאמת מכוער. מה שם, שואלת אימא.

מפחדת מכל אלה, וכשמתחילים בקולות שלהם מתרחקת אל החדר הרחוק, ובבקשה להסביר על מה רבים. לא עניין שלנו, אני מבטלת.

תמיד חוששת מאלה, וביחוד מהרופאה, שרע המבט שלה, ולא מדברת. להיזהר מהשתיקות. כזה פתגם מהארץ שלנו.

גם את, אני אומרת, שותקת תמיד. ומתבלבלת מההשוואה כי סוג אחר, כמו אילם, ושם אחר לגמרי, שקט דוקר.

לא עניין שלנו, אני מסכמת, ויכולים לריב כמה שרוצים.

גם במשרד שעובדת, שקוראים המרכז לפרסום ומידע, ומה שעושה, מכניסה למעטפות ומדביקה פתקים של כתובת, ואת אלה בחבילות עשרה עשרה. תרדי אל חדר הדואר, אומרת מנהלת הלשכה, לשים שם את כל הערימה, וגם לבדוק אם הגיעו מכתבים.

אישה קפדנית שיושבת באמצע, ומתבוננת אם עושות את העבודה. שתיים בחדר הצדדי שכל הזמן מדפיסות, ושרית שליידה בפינה, את הטלפונים והתיק, ולחפש מסמך שמבקש המנהל, או להיזכר מתי הייתה הפגישה עם דוקטור פיינברג מהמכון לטיפוח. הייתה צריכה לרשום את סיכום הישיבה ושכחה, ורק זוכרת שביקש לקצוב זמן להגשת הצעה מפורטת. אמר חודש, וכמה כבר עבר, בטוחה שיותר.

לא יכולה לבדוק בלוח הפגישות כי לא נרשמה כלל. ישיבה מזדמנת שבמקרה עבר ונכנס לומר שלום, ועכשיו איך תזכור. כל ההחלטות שבין ידידים, שבניגוד לסדר. ואומרת, כל הכבוד לאופן שעובד, שפתאום משנה את סדר היום, וקורא אליו את מנהל מדור הסטטיסטיקה או יורד בעצמו אל יחידת המחשוב, למשוך נתונים על תעסוקת נשים בערים רחוקות, כאלה שמכנה פריפריה. מילה שלא הבנתי.

על כל אלה מוכנה לסלוח, אבל איך קם ומכריז, בואי ילדה, הולכים לעירייה. איך.

ועכשיו צריכה להתקשר ולבטל שתי פגישות, להתנצל על התקלה, שכך וכך באופן בלתי צפוי, מאד מצטערת.

וכל זה למה.

נורא המבט ששולחת אחרי.

מפני שקודם עובר ומתבונן בי בזמן ששקועה בעבודות הקטנות, להתעכב על הידיים, על הפנים, ומלמעלה למטה ושוב. אומר, אם לא עסוקה מאד, בבקשה תיכנסי אלי.

שואל מדוע לא בבית הספר.

בגלל הפקידה בעירייה שהבטיחה להודיע על מקום מתאים. וכבר חצי שנה מאז שדיברנו. והסברתי לאימא שיותר טוב למצוא עבודה, יותר כסף לכולנו. די גדולה לעשות דברים, והלימודים בגיל שלי בלי שום תועלת. ומביטה עלי נאנחת. יודעת את המחשבות שלה, ששם הרי גיל שמתאים לשמחות, לחגוג אירוסין וחתונה ולידת בן בכור. תכף תבצבץ דמעה בעין שלה מהמחשבה על דפרו, שלקחו לצבא לפני שיצאנו לדרך, ומאז רק פעם אחת באה ידיעה. איך יכולה לדעת אם חי או מת. אחיך הגדול, היא אומרת, שאולי כבר בתוך האדמה.

נמוך המבט שלה, ואיך לספר את החלומות. להיות מטפסת בהרים, ומלמעלה מבט רחוק של מלכה. וחיוך אל סבתא טנה כאילו כאן לידי. אחת שהבינה ועכשיו כבר מתה, ונמוכות הבנות שלה כולן.

רק שתינו, אמרה סבתא טנה, מפני שדומה לה, לכן להמשיך.

לא מצאו בית ספר, סיפרתי, האנשים מהעירייה.

ומסביר שחייבת בגלל החוק. יכולים לאסור את אבא, או להטיל קנס גבוה. עניין אחד.

והאחר, שרק בדרך זו להתקדם.

איך ימצאו את אבא, אם במיטה אחרת בכל לילה. בין כה וכה לא יבין את הדיבור שלהם. גם לזכור שלא אשמה שלנו, רק של זו הפקידה שאולי בכלל שכחה. אולי לא מצליחה למצוא בית ספר מתאים לרמה שלי, כי גדולה ולא יודעת. יכולה ללמוד בעצמי, הסברתי לאיש, מהמחברות של אחותי בתיה, שכותבת מסודר את השעורים, וגם מסמי.

ושואל איך שם, איך למדו.

פורץ בבת אחת מין כאב שקוראים געגוע, אל החבורה שמצטופפת בכל בוקר, ומרו מכריז, כל אחד במקומו, רגליים להרחיק מהמעבר, אחת שתיים שלוש. ואנחנו מתרוממים לתת כבוד למורה אדרצו, שבפנים רציניות מהדלת אל השולחן הגבוה, ומשם מברך את הכיתה. מתוך הכפר שלנו, ששלחו ללמוד בעיר, וסיפרו שרק שנה אחת נוספת עד הסיום, ובגלל האבא של מנלה שהפר את ההבטחה, ונותן את הבת שלו למיצו נחמיה. דבר שלא עושים בשום אופן, קוננה סבתא, לבטל אירוסין שעשו בתקיעת כף עם האבא של אדרצו בזמן שעוד חי. ואבא הסביר שבעד אדמת חריש למטה בעמק. איש עשיר מיצו נחמיה, שבדיוק מתה האישה שלו, ומוכרח אחרת במקומה לטפל ביתומים. לוטש עין דווקא על מנלה בגלל היופי, והעצה שנתן אבא לאדרצו, שיותר טוב לחפש אחרת. הרי זמן רב עד שהגיעה השמועה לעיר איפה שלומד, ואם מיהר לחזור, בכל זאת לפחות חודשיים, ובוודאי כבר שם את זרעו בגוף שלה.

אבא סיפר שרץ להכות. תופס במוט של גדר, ולא שומע לקריאות תעצור משוגע. כך ישר אל החצר, למצוא את ההוא מקצץ בגרזן עצים לתנור. בכרס חשופה ונשפכת, נמוך אבל מוצק, שומע את הצעקה להרוג אותך, ומתחמק בכפיפה זריזה, להרים ברך אל הבטן שמנגד, וכבר זה מושלך על האדמה נאנק מכאב. לדעת שחזק, אמר אבא, מניף באוויר כאילו תינוק וישר אל הרחוב.

גם הבושה, הסבירה סבתא, כי לעיני הכלה שלו שמופיעה בפתח להתבונן במחזה.

הייתי מסתכלת בו כשיושב לפני הכיתה, מכריז שמות לגשת ללוח, והבגדים תלויים עליו רחבים, להבליט את הרזון. לפעמים ילדה שמאירה אליו פנים ולא שם לב. כל השנים מאז, יושב כאן אתנו, והעבודה שעושה, ללמד תרגילי חשבון וקריאה וגאוגרפיה. לא חזר העירה להשלים את ההשכלה, לקבל תעודה, גם לא הקים משפחה. בכל זאת נתנו ללמד בבית הספר שלנו. לפי ההמלצה של מיצו, סיפרה סבתא.

כמעט חמש שנים, ולפי הכיתות שש, הסברתי לאדון פדה את השיטה שם.

חשבון ואנגלית, הוא שואל. מנסה לבחון מה יודעת. ואני משיבה.
קלות השאלות שלך, אמרתי.
חייבת ללכת לבית הספר, פסק בקול תקיף, וקורא לשרה להשיג את מחלקת החינוך העירונית.

ה.

בכל זאת יכולה לבוא בצהריים, סיפרתי לאימא. לעבוד שעתיים שלוש יום יום.
היה כמעט ערב וכל הזמן סגורה בבית, בקושי מעזה להציץ אל הרחוב. לא לצאת. לשאול ממה
מפחדת.

כי לא יודעת לדבר בשפה שלהם.
ואמרתי, שתינו יחד, טיול אל הגינה הציבורית שמעבר לפינה. וממש למשוך בכוח כי מתבצרת
מאחורי השולחן, להגיד, לא צריך לא צריך.
צריך, התעקשתי, קצת להזיז את הרגליים.
בחוף אדון בוחבוט מדבר אל פריצי. אומר, שרירים כמו מברזל. ומכופף את הזרוע להראות איך
מתנפח.

עכשיו משתתקים, שומטים ידיים לחכות שנתרחק.
מרוב מכות בפטיש, רודף הקול שלו, מתערבב בחריקת השער ורעש הנגרייה ממול, עד שאובד.
לא אוהבת את המבטים, אמרה אימא, דוקרים אל תוך הבשר.
וגם מהאנשים ברחוב, שעומדים זקנים ליד עמוד החשמל, ועל הכביש ילדים בועטים בשבר
מרצפת שמחליק מרגל אל רגל, צועקים, מומו מומו מהר.
וכשעוברות, מסובבים את הראש אחרינו.
לא תשימי לב, אמרתי.

בגן הציבורי הצטופפות על הדשא, קבוצה גדולה וגם בתיה. אישה צעירה אדומת פנים עמדה
מעליהם מכריזה, זה ההמנון שחיברתי במיוחד, מילים ומנגינה. ועכשיו נחזור שורה שורה. אתה
שמסתובב מה שמך.

ינון, והמשפחה וונגצבסקי.

ילד יפה, שיבחה האישה, ועכשיו תשב ותשיר אתנו.

היא הזדקפה כאילו על במה, ופתחה במנגינה נרגשת ועצובה.

יש לנו מגרש למשחקים

ישנם בנות ובנים, בנות ובנים.

קריאה, כולם אחרי, והילדים ניסו להצטרף במין גמגום רועש, נסחבים בעקבותיה, ולא משביעים
רצון. הקשיבו היטב, היא צועקת ושוב.

ישנם בנות ובנים, בנות ובנים.

לא רוצה לשיר, הכריז הילד שקוראים ינון. התרומם ללכת אל הנדנדות שמאחור, ותכף גם נוספים
שמתפרצים בריצה להגיד, לא רוצים שירים.

ילדים, מה זה. דיברה האישה. די זמן למשחקים, וגם להצגות ולתרבות.

זה הבנים, הסבירה ילדה בחולצה אדומה, ואנחנו דווקא רוצות.

נשב על הספסל בצד, משכתי ביד של אימא, שם מאחורי השיחים.

כמו במחבוא שיכולות להציץ, לראות דרך הרווחים את בתיה שמתכווצת בקצה החבורה, להיות חלק שקט גם בזמן ששרה. והאישה המדריכה מנצחת בתנועות ידיים, וחיוך ששולחת אל שני גברים בחליפות אפורות שעצרו להשקיף על הפעילות. אנשים מכובדים לפי המראה, וגם מהקריאה שלה, להתאמץ לשפר את הרושם, להיות נחת לראש העיר.

ראש העיר, לחשתי.

מקהלת מגרש המשחקים, מכריזה האישה, שרק היום התחילה. אחד שיותר שמן. ממש מצחיקה הבטן שלו שהרבה לפניו, והזקנקן מתחדד כמו משולש, שאם תוריד יהיה עגול גם בפרצוף. ומתקדם אל המקום הגבוה שיוכל מלמעלה. כשאכריז, הקשב, תזדקפו בשקט במקומותיכם, קראה האישה המדריכה. הקשב.

ובקול חגיגי להגיד, שמחים להקשיב לראש העירייה. שלום ילדים, אמר האישי. ומפסיק עד שישתתקו הקולות שמשיבים שלום. אחר כך מספר על המאמצים שעשו לבנות את הנדנדות והסולמות והקרוסלה. שיטה חדשה שהביאו מחוץ לארץ, והיו צריכים להזמין מומחה מהחברה להדריך את המסגר סוקולובר.

גם תחזוקת הגן, ושפע פרחי העונה, לא בקי בשמות שלהם. לא חוסכים מאמצים וכסף, הודיע ראש העיר, והכל למענכם, דור העתיד היקר שלנו. ורק בקשה לשמור על הרכוש, לשמור על הצמחים, לא לקטוף ולא לשבור.

עונג בשבילו לראות את המדריכה גוטסמן שמקדמת גם את התרבות. לא יספר על המאמצים שהיה צריך עד שהשיג תקציב מיוחד להדרכה. לא יספר. מקווה שידעו להעריך את הכול, וגם ההורים. לא רוצה למות, נאנקה אימא.

והתבוננתי בה, רועדת בכל הגוף, ולא מעיזה להרים את העיניים. לא להבין מאיפה באה המחשבה הזאת, שלא מתחברת אל צהלת הסביבה, וקרירות הערב והצמחים. לכן אחזתי בה, להגיד, מה פתאום למות, לא רואה שום סכנה, ואם מבקשת שנחזור הביתה. הייתה תופסת היד שלה בקרש הספסל, אוחזת בכוח, ורעידה כמו ציפור במלכודת. אימא, אמרתי, מחבקת להרגיע, כבר הלכו. פוסעים בחשיבות אל הרחוב, והאישי האחר אומר דברים שאי אפשר להבין, כי מתערבבים בקולות הזמרה. שוב ושוב חוזרות השורות, בנות ובנים, בנות ובנים. קודם האישה, וכולם אחריה.

לך גן שעשועינו מה רבה אהבתנו,

נצח נזכרך, לעולם לא נשכחך.

לחכות עד שיהיה חושך, ביקשה אימא, ואז.

1.

לא צריך, באמת לא צריך, הסברתי לאדון פדה. כי הציע להתלוות אלי ביום הראשון, לפגוש את המנהלת. יהיה יותר טוב היחס, כשרואים שיש עין שמתבוננת. ואמרתי שתמיד עושה בעצמי, וכבר רגילה לכל המשרדים האלה. מבטיחה להגיד אם יהיו קשיים.

בכל זאת טלפן להודיע שאגיע, מצרף מילים של המלצה, ומבקש לרשום את הכתובת שלו, להיות מוזמן לאספות הורים ואם יתעוררו בעיות. לא מצאה חן בעיניה ההתעניינות הזאת.

עוד כששאלה על הבית והמשפחה, ומה למדתי שם. אומרת, לפי הגיל צריכה לכיתה התשיעית ולפי ההשכלה בקושי לשישית, אפילו פחות. יודעת שלא אעמוד בדרישות, ומה על כל החסרים. מבקשת לפגוש את אימא.

ואמרתי שסגורה בבית, ואפילו תבוא, לא יודעת את השפה, ואת העניינים האלה. אף פעם לא למדה, הסברתי.

בכל זאת צריך ליווי בוגר, התעקשה, ומי האיש שהתקשר.

והסברתי שמהמקום שעבדתי, המנהל הראשי שקוראים פדה, סימן שמהעדה שלכם, לבן לגמרי. לא מתייחסים לעדות, ולא לצבעים, קבעה בקול תקיף. להדגיש את השוויון אצלם, ורק לפי ההישגים שלך וההתנהגות. לזכור את הדבר הזה.

כמו אבא, סיפרתי, ומבקש לעזור כדי שאתקדם יפה. וראיתי את ההבעה על הפנים שלה שלא מרוצה. אנחנו אחראים להתקדמות שלך, אמרי לו. ופונה אל איש שעבר ליד הדלת. בבקשה לרגע מר שווייג, בוקר טוב.

בוקר טוב גברת קופלינסקי, ברך האיש.

מבקשת להתיעץ אתו על זו כאן, שבארץ בקושי שנה. לא ברור מה עשתה בכל התקופה הזאת, ויכול לתאר לעצמו את רמת הידיעות. מצד שני הגיל, שאי אפשר להתעלם. שלפי השנים צריכה לכיתה טית, ועל זה הרי אין מה לדבר.

אם אפשר לחייך אל איש זר. כמו תחינה. להבחין בניצוץ שקורץ מהעין שלו, ואני מחזירה בקימוט שפתיים שכמו חיוך. קל קל, שלא יגיע אל הגברת המנהלת, והעצה שאומר, לנסות את הכיתה שלו כי די צעירה במראה.

לא הייתי צריכה לקבל, היא רוטנת, מביעה הסכמה, ומדגישה שרק לניסיון בשלב זה.

הכיתה השמינית, סיפרתי לאדון פדה.

ואת הכניסה אל תוך השיעור, לעמוד לפני כולם שמתבוננים בהבעה מתבדחת. ואומר, שם על יד אפרת, באצבע שמראה כיסא ריק.

חושבת שבגלל ההתחלה, שכל הזמן מסובבים את הראש להציץ במראה שלי. לא נבוכים כשנפגשות העיניים. כך לפדה. ומשיב שחושב כמוני, ובעוד כמה ימים יתרגלו.

אומר כדי לעודד, ויודעת שלא, שתמיד זרה, גם אם מצטיינת מכולם, מה שאי אפשר. לא יכולה את המבטים האלה, אמרתי.

אם הבנתי מה שלמדו.

פסוקים קשים שנקראים תורה, שאומר טמא כל מי שנוגע בחיה מתה, ומוכרח להביא קורבן. הרבה חטאים שלא הבנתי, וגם את השירים. גם הצורה שכל הזמן קוראים מתוך הספר, לא מתאמצים לזכור.

איך, שאל פדה.

לתאר שבמעגלים, אחד שמקיף את האחר, ועוד נוסף שלישי וכך. ספסלים מבחוץ, ובאמצע שטיח שיושבים בדרך שלנו, זקופי גב והרגליים משולבות. המורה אדרצו אמר, להתיישר כמו עמוד, איש איש במקומו, ואת הפסוקים מאתמול. מבטים שמסתובבים מזה אל זה, לראות מי יעז ראשון. עד שהתערב מרו, להכריז שמות, אתם. תמיד אחד מהחבורה שיודעת, ולפעמים אותי. או בכוונה לפגוע במי שמפריע, להציג דלעת נבובה, ואת דברי המוסר שסתם תופס מקום, מגדיל את

הצפיפות. יותר טוב להזיע בשדה, או להוביל את העיזים אל המרעה. מעשים מועילים למי שלא חודרים הלימודים לראש שלו. ומביא את הילדות לדוגמה. קורא בשם שלי.

אחר כך מגיע הפרק החדש. קודם אדרצו, בקול את המשפט שלוש פעמים, ואחריו כולנו לפי התור, ועד שמגיע אל האחרון, כבר יושב עמוק בראש, להיות חרוט לתמיד. האופן שעושים שם, הסברתי לאדון פדה.

בונים על הזיכרון, שיטות שכבר לא מתאימות. ומסביר שלא די מקום במוח למלא את כל הפרטים, כל הפסוקים והמספרים. ויותר חשוב להבין, ולדעת למצוא בספרים כשצריך. לא היו ספרים, אמרתי.

אנחנו כאן, אמר אדון פדה. היו קמטים על המצח שלו וגם בצדי הפה, בזמן שמציע להתבונן במחברות שלי, ללמד שעה בכל יום.

מפני שאיש טוב, זה מה שחושבת, וגם המורה שווייג. ולעומתם המנהלת קופלינסקי עניין אחר לגמרי.

יותר טובים הגברים, התפלאה אימא. להשוות לאלה שמכירה, אבא, ומיצו נחמיה, והשכנים סאסי וגאשו. אנשים כועסים בצורה שלהם, בפנים. מדברים במילים קצרות. לא אוהבים להתווכח, ורק להקשיב לחכם סינלה. שונה הדוד אבויה שמדבר בלי הפסק פטפוטים של צחוק.

יותר גרוע מאבא, היא נאנחת, מצטערת על האחות שלה שבידיים כאלה. גם אחרי שהגענו הנה. מפוזרים במקומות ששלחו הפקידים, ואותנו אל מין בניין של חדרים מסודרים בשורה, ששמים את המבוגרים יחד, ואת הילדים בחדר השני. ולא יכול לשבת כל היום סתם, לפטפט עם הגברים האחרים, ומוכרח לשוטט, לראות את הרחובות, את החנויות. יוצא בכל בוקר וחוזר רק מפני שרעב, או שמבקש לברר את עניין הכסף אצל הפקידה שרה שאחראית על הקבוצה. לפעמים מספר על אנשים עם שיער לבן, שלא מבין את הדיבורים שלהם, ומה ששמו ביד שלו, שטר מארץ אחרת, לא יודע איזו. הנה.

חלילה לחשוב שביקש. סתם עמד והתבונן בהם, מלקקים את המאכל שבתוך הגביע. אפילו ניענע בראש להגיד לא, וצחקו. לא צריך לספר, הוא מזהיר אותנו.

ואחרי עוד ימים מפסיק לחזור בכל ערב. מוכרח לראות איפה האחרים שהגיעו לפנינו. כמו שם, רטנה אימא, מסתובב במקומות שמוצא נשים רעות, וכשמתעייפות להאכיל, חוזר לכאן להזכיר שקיים. להיזכר בחובות לאשתו, אולי למצוא קצת כסף בארנק שלה, ושוב נעלם. במקומו מי יגיע.

עומד בדלת הדוד אבויה, מנשק את הפנים שלי וניכנס, וכל הדיבורים שעל פי הנימוס. לא יודעת איפה אבא, הסברתי, כבר הרבה ימים.

אימא שאלה על האחות שלה, על הילדים. שימחה בשבילה הביקור הזה. ותכף נחפזת לרסק ירקות, לערבב קמח ומים, מדליקה אש מתחת לקומקום. ובעניין הבריאות של כולם. לשאול איך זה, איך זה.

להקפיד על הנימוסים הטובים, לכן לא להכביד בחקירות. בכל זאת לא מצליחה להסתיר את הבהלה שאולי שליח שמביא רעה. מורגלת לדרך שמושכים את השיחה, גלגול דיבורים מסביב, ועד שתגיע לעיקר תצא הנשמה. אחת שמאז שתינוקת, נכרכים חבלים סביבה וקושרים, וכבר איבדה את היכולת להחזיק בדעה משלה, לגלות התנגדות, ואני כן. בוודאי סיבה שהגעת, אמרתי. אם לא די ברצון לראות קרובי משפחה. והתעקשתי לדעת אם סתם. מה הילדה הזאת, אמר אבוייה. ושאלתי אם יודע איפה אבא. לפני שבוע נפגשו. גם ביקר אצלם בבית, ותכף המשיך בדרכו. לא סיפר לאן. לפני שבוע, הוא לועס ממה שהניחה לפניו. כל הזמן בזיכרון שלו טעם המאכלים. נכנס עמוק ולא נמחק גם אם חלפו שנים. נשבע שאילו היא אשתו, לא היה מתרחק מהבית אפילו ליום אחד. ומוכרחה להתכווץ מול העיניים שלו שבודקות מלמעלה למטה. תאמיני, הוא אומר לאימא, עוד שם. אולי יצטרך ללון אצלנו. מיני סידורים שעליו לעשות כאן בעיר. ומתרומם לצאת. יכול סתם כך. לנענע בראש בזמן שמחזיק בדלת. במקום זאת מנשק על הלחיים של אימא וגם לי. יכול בצניעות, בתנועת שפתיים עדינה ולא נוגעת. כאילו את האוויר. במקום זה מצמיד ממש, להרגיש את המציצה, ומין ריח שנדבק אל עור הפנים כמו לכלוך. איך מעז לבקש לישון כשרק אנחנו. ויותר טוב לנעול היטב את הדלת. הרי מהמשפחה, התנצלה אימא. ועניתי שלא עניין שלי, ורק את החיבוק כשיחזור בלילה, את זה בשום פנים ואופן. ויכול לספר לכל העולם שבלתי מחונכת. לישון בחדר אתכם, אמרתי לסמי ובתיה, ומסובבת את המפתח.

.ז

עוד לספר על חגיגות השנאה בלילות. הדרך לשמור על פנים חלקות. שאם יעבור בן אדם, לא ייבהל מהצבעים, ירוק ושחור, ופני מכשפה קמוטים. לא יגיד, זהירות כי מריח רעל. וכששוכבת בחושך יכולה לראות ממש בבירור את המוות שלהם, זוחל לאט לאט. קצב שאני עושה, ויכולה להחיש יותר, אפילו במכה אחת, ולא. לאט לאט. בדרך שהלכנו ואז הפעם הראשונה. אחר כך בזה אחר זה, המנהל חמיד שממחנה הפליטים, והוא ממחלקת הדיור, והגברת קופלינסקי, גם רוביק גסקין מהכיתה שלי. בתנאי שלבדי, מוקפת חושך, ואז לרכז את כל הכוח עד שיוצאת קרן חדה מכוונת אל האיש, אל הדמות שצומחת מולי, לפגוע ולחכות. ולמחרת כשרואה איך קופץ על השולחנות, להרהר, איש מת ואפילו לא יודע. הנה כך להישאר בחיים.

בשעות שחוזרת הביתה, שכבר נחלש היום. ואם רואה במרפסת שלהן את דוקטור הרשברג יושבת לבדה נושמת את הערב, ומברכת בשלום. אף פעם לא תחזיר ברכה, גם לא תנודה בראש, הכי קטנטנה, להראות ששמעה. ואחרי כמה פעמים חדלתי. מתרבות רשעה, שעוברים ליד, ממש נוגע בבגד וכאילו אינך, ואם תראה שנפלת, לא תושיט יד להרים. שהגיעו מארצות קרות, הסברתי לאימא, סגורים בבתיים, ולא אכפת מה שמעבר לדלת. איך, התפלאה אימא.

אוהבת את הסיפורים על מקומות רחוקים. שמכוסה האדמה ריצפה של קרח, וכל העצים כאילו נשפך קמח בשכבה עבה. תלחצי ונהייה מים. לחיות בתוך הקרח, הסברתי לה, וכל השדות והדרכים והחצרות מכוסים בשכבה עבה.

איך אפשר, היא נבהלת, כמו עונש לחוטאים.

ואחרי זמן תחזור לשאול איך מגדלים את האוכל, את הקמח. לא מבינה איך נכנסו למקומות האלה, להבין מה ההתחלה. אנשים מסכנים, היא נאנחת.

שואלת אם היו גם ילדים.

יכולה לעבור ליד המרפסת שלהם, וכאילו כלום, סיפרתי. פתאום הקול שלה, להצביע על הלכלוך, ניירות ושקיות ניילון שמפוזרים בין השיחים. פקודה, תאספי, ולאימא תגידי לא לזרוק מהחלון. לא אנחנו, עניתי.

ובלילה כבר מטפלת כמו שראוי. הרבה דרכים מוצלחות, לדמיין שפוסעת ליד השער, טיול ערב מול שני בחורים שחורים כבדים שהולכים ברחוב, וכשבדיוק לידה, מרים אחד את היד ובכף רחבה אל הפנים שלה.

תך.

שקט זונה, הוא נעצר להסתובב אליה, אומר, תלכי תלכי.

דיבור לאט, וההתרחקות שלהם גם כן לאט, להראות שמזלזלים, להראות כוח.

למשל לצאת בבוקר, ועומדות שתיהן בדלת, חיוורות מול ערימת אשפה, והפח ששפכו מוטל מלמעלה, ריק, חוסס להן את היציאה. לחייך בזמן שעוברת, בוקר טוב גברת דוקטור. כאלה חלומות.

זאקי בוחבוט פותח את התריס להציג לכולם את הגוף העירום, ורק תחתונים מכסים בחלק למטה. תתבייש, קוראת דוקטור הרשברג, ועונה, למה מסתכלת. כאן אצלי בבית מקום פרטי, ויכול גם בלי מכנסיים. תזהרי פריצי, אומרת לבת שלה להתרחק.

חה חה, צוחק זאקי, חושב שמצא חן בעיניה.

ואלי בקול גס, שלום נחמודת.

ואמרה אימא שבכל פעם נכנס אליהם הביתה, שרואה את ההיא יוצאת לעבודה ותכף חוצה את החצר, ומהקיר של המרפסת בקפיצה ואל תוך הבית. לא עניין שלנו כל זה, ורק לצחוק בתוך הלב שמתייחסת כאילו בהמות שמלכלכים את האוויר. בסוף מה.

כל האנשים שמחפשים איך לקחת. איך להיכנס לחלקה לא שלהם. וכשמסתכלת על התנועה ממש השתוללות. אדום שחור כתום מתערבבים יחד להיות אש. למרוח במברשת.

אם זה מה שרואה, התעניין אדון פדה, מתבונן בפנים שלי כאילו חיה משונה.

וסיפרתי על המורה דליה שלא מצליחה להשתלט, מלמדת בתוך הרעש. מי שמסתובב אל השולחן מאחור, והבנים בטור הרחוק כל הזמן במשחקי משבצות, גם יורים חיצונית נייר לצהול לכל קפיצה שפוגעת. איך מתחננת שיענו לפי התור, לא בכזאת ערבוביה. כמה שתבקש ולא שומעים, מתפרצים בקללות עד שממש דמעות אצלה בעיניים.

צבעים אחרים לגמרי.

ואומר שאולי כישרון. מוכרח לבדוק. ולמחרת מוציא מהמגירה קופסאות עגולות של צבעים, ערימה שלמה, ועוד גיליונות נייר שעשויים כמו מחברת ענקית. שואל אם מוכנה לנסות.

מכחול, הוא אומר, מין מברשת דקה שטובלים ומורחים.

לבדי בחדר ריק, מעבירה פסים זה לצד זה, קרוב שממש נוגע. צהוב שמתערבב בשולי הירוק, והאדום בצהוב. פתאום השחור, ממש לצעוק אלוהים, כי כל כך הרבה אתו שמתנפל על כולם, לעשות צל עמוק, לעשות חום, וכל הצרופים שמאלה וימינה, ערבוביית תערובות מחטים דקות והשטחים שבשוליים. לשמור על השקט שכבר דומם הבניין, הלכו כל העובדים ורק הוא שכפוף על הניירות מעבר לדלת הסגורה, ואני כאן מערבבת ומורחת, מערבבת ומורחת. רק לשמור על השקט, בכל הכוח, עד שמגיע השחור אל הלבן, נדחק להיכנס, לחדור. ומתנועת המכחול, רץ משתולל על הדף קפיצות וגלים, לחתוך את הצורות שכבר משולשים, ים משולשים נמתחים לאורך, תראה חודי סכינים חמישה בכל יד, ננעצים בגוף הזועק מכאב, נחנק בתחתית הערימה להיות קבר, וצווחת הקריעה שאוטמת את הכול. מה שאחריה דממה ריקה, עולם מת.

בדף חדש, יבבתי, כי מוכרח להיות אפור כולו מהאוהלים והאדמה, רק פס הדם שטפטף, נימרח כמעט שחור על הרגליים. שוכבת כך, ממלמלת אונס ולא זזה. כי רק למות.

ומחזיק תופס בכתף שלי, אוחז בכוח, ובשנייה מזנק למשוך את הדף לפני שמספיקה לקמט ולהשמיד, לוחש, אלוהים.

ח.

ואחר כך מת, סיפרתי לאדון פדה.

שעבר די זמן, לחזור לחיך בשקט. ובכל יום מגיעה לעזור בעבודות המזכירות, מכניסה לתיקים ואת המכתבים במעטפות, וכשמתרוקן המשרד יושב איתי על תרגילי החשבון ופרקי ההיסטוריה והתנ"ך, שעה ושעתיים. מסביר בשקט וכאילו מבין את האופן שחושבת, ולמה נעצרת נתקעת בבעיה זו או זו. בוודאי שבועיים עד היום שהצביע על תיבת הניירות שאצלו על השולחן, אומר, הציצי במכתב שלמעלה. וחוזר לעיין בחומר, להניח לי לבד.

בשקט, עד ששאלתי מי.

לגלות ששלח את הציור לאיש מומחה. מבקש את הדעה שלו. ומה שמשיב, בהרבה מילים שלא מבינה. תשובה מעודדת, הסביר אדון פדה.

שואל אם מסוגלת לשיחה. נושא שמושך נושא עד הדברים שמוטב לא לזכור.

כל הזמן זוכרת.

לחלק לתקופות. הראשונה שם במחנה עד שמת. מאז כבר עניין יותר קל כי באה הנקמה. יודעת שלא יתרפא אף פעם כזה פצע. ובכל פעם מתבוננת על הגוף, אם מכוסה היטב מלמעלה, שלא יבחינו האנשים.

נקמה, הוא שואל.

עד שמת. כל הלילות ששוכבת ערה, יורה את הקרניים אל הדמות, חותכות כמו ברקים. ובבוקר ליד אוהל המנהלים מסתרת לראות אם השפיע. איש רזה, שרק שערות שיבה דלילות, ועל הפנים

פצעים קטנים שנגעו בכל מקום, ומוכרחה לגרד בציפורניים, לשפשף במים ובחול ולא נמחק. אחר כך מסתלקת להיות לבד בין השיחים, לא רוצה אנשים בכלל, לא לראות, לא לדבר. איך אפשר, התפלאה אימא, איש כל כך חשוב ופתאום מת. לראות את הפחד בעיניים שלה. וענית שיותר טוב אם מההתחלה, זאת אומרת שלא נולד, כי רע. למה תדברי כך, התנגדה אימא, אחרי העזרה שקיבלנו ממנו, והאופן שמדבר בנימוס, שואל על המשפחה והבריאות, וכל הזמן עליך. והכרזתי שאיש רע, יודעים כולם. שמחה שנגמרה הנשימה שלו למות מחנק. עד שיבוא אחר, ענתה היא, ואז תתחרטי על הדיבורים. לא סיפרת להם, תמה פדה. ואיך יכולה. להיות בושה לעצמי ולהם, שעוד ילדה בבית אבא וכבר כך. גם הסכנה שיתפרץ לעשות מלחמה, כאלה שחזקים פי אלף, וסוף לכולנו. ומתבונן בי שותקת. יד מתקרבת לגעת בשלי ומחזיר לאחור. ואני מורידה את הפנים, כמעט נוגעות בברכיים, ובלחש את האפשרות האחרת, שמאום לא יעשה, ישמע ולא יעז, ורק ענן ירבוץ, שחור וכבד, עוטף את כולנו. יותר טוב למות. טיפשונת, אומר פדה. חבילה גדולה כאילו הר, ובאמת כלום, להתאמץ לשים בצד. יודעת שאף פעם לא יבין כי נקי תמיד, בכתונת הלבנה שלא נדבק קמט. וכל הזמן נכנסות לשאול אם קפה או תה, מירב ושרית, גם מנהלת הלשכה עצמה. ובפעם ההיא נטל ביד והוליד אל המעלית, מניד בראש אל דלפק השוער ופותח את המכונת שלו. כל כך הדורה ומצוחצחת שאיך להכניס רגל. ואחר כך בבית הקפה, אומר למלצרית את שתי העוגות האלו וגלידה. ואלי, שדברים שאוהב לעצמו, עוגות וגלידה, מאיץ לטעום בזמן שמספר על המשפחה שלו, על הילדים. עולם בהיר. איך יכול להבין. אימא רטנה על מקומות שלא שלנו. מלאים אנשים יותר גבוהים, שאי אפשר לדעת מה בראש שלהם. בסוף יבוא אסון. כך מהניסיון שלה שתמיד נגמר רע. להיות לבד במשרד עם איש שמביא במכונת עד הבית. לא בטוחה בכוונות. אולי מחפש לעצמו דברים שעושים לחלל את הכבוד. ואמרת, תפסיקי. לדעת שכך בראש שלך כי עדיין יושבת שם בכפר, בכלל לא הגעת הנה. כל האנשים שמכירה משם. לא כמוהם אדון פדה. ואומרת, מאיפה לדעת, להיות בטוחה. לא כמו הדוד אבויה שמחפש הזדמנויות, כל הזמן, ואפילו אצל קרובי משפחה. אולי מקווה גם אותי. יכול כמו ההוא להתנפל בכוח. לראות איך נאנחת, והמצח מתכסה קמטים. אם יש עקבות שלו על הצורה של הבטן, לא יכולה להביט, גם לא לעמוד קרוב אליה מהאוויר שנושמת. להגיד בלב שלי שבגלל אלה לא יכולה להצליח וכמה שאנסה.

.ט

התלמיד גסקין דורך על השולחנות, מלכלך בבוץ, וכולם צווחים, תראו משוגע. מי יצליח כמוני, מי רוצה לנסות. הכי חזק בכיתה ופרוע, לא מפחד מהמנהל, וגם המורה שוויג מעיר את האזהרות שלו בשפה ידידותית. רוביק רוביק, צועקות רבקה ושרה, פרא אדם.

רואים שמוצא חן בעיניהן, לפי האור בעיניים והחיוך כשקוראות אוי, כי דרך על המחברות. ואספתי את שלי אל תוך התיק. חבל שיתלכלכו.

מי בא להתחרות, הוא שואג אל הבנים. והאיום שתמיד אומר, ללקק את הנעליים. פתאום מבחין בי, במה שעושה, קורא להביט על אחת נקייה שהזדמנה לסביבה שלנו, ובמין חיוך רע, הכרזה, העונש למפסיד לנשק את אסנת.

מי שקורא, פוי גועל.

בתוך ים של יללות פרא שצורחים לא לתת לברוח. והתבוננתי אל תוך העיניים שלו, בלי פחד. לדעת שזורמת השנאה, אש שורפת.

לא מביטים לתוך העיניים, כך אצלנו, אמרתי לפדה, ואני כן.

עכשיו כבר לא אכפת מה יעשו. מי שאומרת תפסיק עם זה. אולי אפרת בכך שיחידה בתוך גלי הצחוק. וצועקים, דווקא עונש מוצלח.

להזדרז כי מסתיימת ההפסקה. והמחשבה בראש שאולי טוב להתנהג כאילו לא נוגע, לשבת על הכיסא ומטפלת במה שבתוך התיק. להגיד לעצמי, לא לשים לב, לא לשים לב. בכל זאת מגיע הרעש שדופקים הנעליים, קריאות קדימה לעודד את מי. והוויכוח אם נחשב כי לא נגע בקיר.

זה בן ציון וקסלר. אחד שזריז בתנועות גם אם שמנמן בגוף. ועוד לפני שהספיקו לשים לב כבר מהעבר האחר, ומוחאים כפיים לומר, ניצח אותך, אין מה לדבר.

לדעת להפסיד בכבוד, מה שטענו כולם. גם היו שאמרו, לא נכון, כי התחיל לפני השריקה, זאת אומרת לפסול את בן ציון. לעמוד בהכרזה שלו עצמו, פסק גרשון לפק.

מהר מהר.

ולא זזתי, סיפרתי למורה שוויג. יושבת במקום שלי וכאילו קפואה. בזמן שתפסו לי בידיים להחזיק מכאן ומכאן, ורבקה מאחור את הראש. בתוך ההתקהלות הרועשת, צועקים לא לרמות, רוצים לראות שנוגע בשפתיים. לראות את העיניים שלו, חצופות ורעות, ורק להתאמץ לא לבכות כי יפסקו החוטים, קרניים כמו שמש שחותכות יותר חד מסכין, ואם ימות לא אכפת.

לא לבכות, שלא תגדל השמחה.

עד שנכנסת.

פראים, סינן המורה שוויג.

כי ירק, להראות את ההרגשה המגעילה, צועק טפו, וממהר אל המקום שלו וכולם. ואפרת אמרה, כמו חיות, ופרצה בבכי.

פנים חיוורות והבעה של ילד לאדון שוויג. חום מהקול שלו. אומר, אם רוצה לצאת לרחוץ את הפנים. ומציע שתלווה אותי. תעזרי לה, הוא מבקש מאפרת.

אחר כך התיישב מולי בחדר המורים, אומר שהכי אכזריים בזמן שנמצאים בחבורה, אנשים בגיל צעיר שמתעודדים זה מזה להצמיח רשעות. כאילו תחרות, והמנצח שזוכה בהערצת הנערות.

מקור הרעה, סיכם שוויג.

מתרומם למזוג מהקומקום. שואל כמה לשים כפיות, ובלי להקשיב לסירוב שלי, שכלל לא צמאה. מסביר שלכבודו, להרגיש נעים יותר אם תיכנס איזו מורה, ומה תחשוב בלב שלה על הנימוסים.

לא בכית, הוא מציין בפליאה. מנסה להסביר לעצמו את התנודה בראש שלי, ואיך יצליח. ואמרתי שמכירה רק בכי של מבוגרים, לתת דוגמא כשמת ילד, דבר שאי אפשר להחזיר. לא כאבים שצריך לנשך את השפתיים, לא עלבונות.

אם אף פעם לא מגלה חולשה.

לזכור מתי התחיל, שם אחרי מה שקרה. מתאמצת לשווא להתנגד לאצבעות שלו, לכוח, להתחנן לרחמים. והיבבות שהמשיכו גם כשכבר הסתיים, משאיר לרבוץ בתוך אבק הקמח, שמתערבב בדמעות להיות דבק. ולא אכפת הלכלוך שכבר ממלא מבפנים, לא אכפת החיים. בכייה אחרונה, ומעכשיו בלתי מנוצחת, להיות החלטה.

לא לגלות. לא למורה שווייג.

עוצרת בתוך, לחשתי, ורק שונאת.

דבר שאי אפשר, הוא טוען. ואת הפירוש שלו שמתוך עולם ללא צדק. כך בעיניו. ואז להיות רעים גם אנחנו, ובלילות חלומות נקמה. לא הדרך שמאמין. במקום זה ללמד אהבה בכל הזדמנות, טפטוף בין שורות התנ"ך ותרגילי החשבון. לכן בחר במקצוע הזה.

רואה ששותקת ומבין שלא שכנע. ומול התנועה שעושה בכתפיים שואל מה. וענית, להסביר להם. ובאמת. היפוך תפקידים שממש לצחוק. יושב מול הנפגע, לשיר בחרוזים על עולם של חסד, ומוכרח שיהיה נלעג בעיניך. ומתבונן בי ממתין.

בכל זאת שתי את התה.

אם יכולה ללכת.

כמעט, הוא אומר, ואת הפגישה בחדר המנהלת, מזכיר את היום שהגעתי, ושם מבט אחד שרץ בינינו, כל כך ברור ובהיר. לחכות לתשובה.

לא מבינה, אני אומרת. ומסביר שאולי דווקא בגלל הפגנת הכוח. לשבת בתוך כל אלה בני הטובים וכאילו אינם. לא מנסה למצוא חן, לגלות חולשה שמולידה אהדה. לכן איבד כל מה שהשיג בעמל רב. כל מה שחשב שהשיג.

חייבת למצוא דרך להתחבר. הדבר שביקש לומר לי.

סוף סוף, רטנו התלמידים שמעבר לדלת. וחלפתי כאילו לא שומעת, ואל חדר הכיתה. לשבת במקום שהוא שלי, וליישר את דפי המחברות שקימטו ברשעות. מגע היד שלו על כתפי, צץ ותופח למלא את הגרון מחנק, והזעם איך יכלו כך להשחית, וכמה שאחליק לא ישוב למראה הראשון. עמודים כתובים באותיות עגולות שורות שורות והעיטורים בצבע. יודעת שמתוך חיבה החיבוק של אדון שווייג, שמבקש לקרב. דווקא לכן לא אוהבת, לא רוצה, כי כמו מלכודת. ואת המילים שאמרתי לאדון פדה, שבזכות השנאה. דיבור נורא, אמר אדון פדה. ומסבירה שבסוף תיכבה האש ואיך אצליח לחיות.

י.

לראות את אדון שומאכר בקצה המדרגות, נשען על הקיר הנמוך שבצורת גדר, והשיחה עם השכנה הרופאה. כך בכל יום, סעיף קבוע, לשאול מה שלומך, ואם עדיין סובלת מהדקירות בחזה בזמן שנושמת. יודעת יותר טוב ממנו כמה חשוב בגיל שלנו, לשים לב, לא להזניח. וזו עונה, איך מחבר

אותה אליו, כי צעירה בהרבה לעומתו. שש שנים. ושומאכר תיקן להגיד חמש. מרחק נכון, אמר אדון שומאכר, הפרש הגילים בין גבר לאשה. כזה גם עם חנה, ומוסיף זיכרונה לברכה, כי מתה מזמן.

האישה הראשונה, שהייתה אצלו לפני סוניה.

שיחות שכנים בשכונה שלנו, שהשם שלה שיכון שלום.

הגברת דוקטור רואה שבמצב רוח עליז, שלא מתאים לזה שלה. גם המראה מצוחצח, ושואלת לכבוד מה. פנים מגולחות וחליפת הצמר ששומר לשמחות, שלא הולמת את צבע הכתונת. הסגול שליד הפסים בירוק שעושה צורה מגוחכת. באמת לא עניין שלה להתערב, ורק מפני שמכבדת באופן אישי. גם יודעת שאין מי שיעיר. להדגיש שבגבולות צרים מאד, עד לכאן ולא יותר. בזכות יחסי שכנות וקירבה תרבותית שבולטת דווקא כאן בסביבה הזאת. ועכשיו מוכרחה לנשום עמוק לבטא תעוב, לבטא כעס.

באמת ביום קשה, אומר אדון שומאכר, שאולי בעקבות משהו בעבודה. בתוך כך מסובב את הפנים להתבונן בזאקי בוחבוט שפתאום הופיע.

הברחת את הגברת, הוא מעיר.

מה, שואל זאקי.

אפילו לא אמרה שלום, כל כך מיהרה.

תמיד במכנסיים שנגמרות מעל הברך. לא מצליח לכסות את הכרס ומוכרח לקשור מלמטה, ועל השאר חולצה שירודת תלויה כמו וילון. בסוף יתברר שתאומים, הייתה לועגת דוקטור הרשברג, לכל הפחות לסגור את הכפתורים. והסביר שבמזג האוויר שלנו יותר נעים פתוח. לא כמו אצלם שמתחבאים בבתיים מרוב קור. עכשיו מתבונן בחיוך בדלת הנעולה, ובאצבע לוחץ על הפעמון לקרוא לפתוח.

בא אורח חשוב.

תסתלק, נשמע הקול של דוקטור הרשברג.

ומשיב, לראות את פריצי. ובאצבע שוב ושוב מאריך את הצלצול.

אדון שומאכר מתבונן מלמעלה בפנים לא מבינות.

תכף ומיד מטלפנת למשטרה, צועק מבפנים הקול שלה.

ועונה, תטלפני, אבל מהר.

מה, שואל אדון שומאכר.

וזאקי צוחק, לבקר את הילד שלי או הילדה. לא יודע מה ייצא בדיוק, אבל בטוח שיושב בפנים.

טח טח, הוא מכה באגרוף שעוד מעט ישבור.

אלוהים, ממלמלת אימא כאן מאחורי, ואני לוחשת, שקט.

עכשיו מופיעה על המרפסת הבת ההיא, אומרת, בבקשה תפסיק.

אז תבואי הנה, שואג זאקי.

תתבייש מול כל האנשים, היא מתחננת.

טח טח טח, גוברות המכות שעכשיו בשני אגרופים. מכריז, עד שתיפול הדלת.

מהחלונות השכנה אלבו, גם סוניה שומאכר וסמירה. והלחש של אימא בשפה הישנה להגיד אלוהים. יותר טוב לך שתצאי, מייעצת סמירה.

את תכנסי הביתה, מאיים זאקי.

במין עמידת מפקד, ידיים על החזה והסנטר זקוף. להתבונן איך מופיעה מתוך הדלת ומתכווצת מולו, אומרת, אתה השתגעת.
אסוף השיער שלה ובסיכות אל הראש כמו קליפה. ובגלל שמקטינה עצמה כאילו חבויה בתוך השמלה. צורה בלי חן, ועוד ההבעה שמלאה פחד.
בכל פעם שקורא בשם שלך, תכף תבואי, הוא מודיע. מין שמלה שמצאת, כזו שמסתירה הכול. לכן להזדקף שיוכלו לראות בעיניים. הנה. וביד מעביר על הבטן שלה להדגיש שבולטת, בליטוף של שביעות רצון.
לא להפריע. הידיים שלה שמנסות להרחיק, והודף בדחיפה, וכשרואה שמחזירה שנית, תופס ומקפל מאחורי הגב להחזיק כך בזמן שעושה את הביקורת.
שלי, הוא מכריז בתנועת ראש אל האנשים בחלונות. אולי לא מאמינים, לכן מהפה שלה. תגידי להם, הוא שואג.
ובסיבוב אל השביל לחזור לגינה ממול.

יא.

תמיד בלילה. מתחיל בדפיקות קלות שבקושי מגיע לאוזן, להמתין אם יחזרו, ואז להגיד בביטחון, מלאך משמיים, להגיד לסמי שתפקיד שלו לפתוח את הדלת, וגם לאימא.
אם זוכרים שכבר אכלנו, אני מציעה.
תמיד בלי שומן הזנב של העז והרגליים, היא מצטטת פתגם ישן, ומוסיפה שכמה שמגיע, בקושי בכל חודש.
לזכור שאבא שלכם.
עד שתמהתי אם לא מתכוון להעניק תוספת למשפחה, דרך נאה להודות על הלחם והגג והמיטה.
דיבור שלא משלנו, רטנה אימא. לא מסוגלת להבין איך הגיע לפה שלך.
די בפעם בחודש, התעקשתי, אחר כך החלק שלנו, להאכיל חמש פעמים ביום ולנקות ולהלביש. רוצה לדעת מאיפה ניקח.
אילו כאלה דיבורים באוזני אימא שלי, היא נאנחת, אילו העזתי.
להביט עליה. כל כך התכווצה, שכאילו ירדה התקרה ודוחסת למטה, והעיניים יבשות. לא אחת שצועדת באמצע, מאז שזוכרת, תמיד דבוקה לקירות, להיות בצל שלהם. כמו עונש, אמרתי, באופן הזה כל החיים. ועוד, שפוגעת בכולנו, כי לומד להיות אחד שמחליט, וכל השאר יעשו לפי הפקודות שלו. אבא שלכם, הייתה אומרת, ראש המשפחה.
ואיפה היה כשצריך.
דיבור אל עצמי, כי יודעת שלא הגיעו הצעקות עד האוזניים שלו. לא באו, אני עונה, לא יכלו לבוא כי קטנות, וגם הידיים. כי לא מלך, לא מפקד של חיילים. ואפילו מיצו נחמיה או ההוא הגבוה שמהממשלה. אפילו המנהל פדה. רק איש קטן שלא תופס את השפה שמדברים, וכאילו זקן המון שנים לפני שמתכופף באמת. יודעת שתשובות סתם, כי לא מנקות את הכעס. להיות כולנו חומר שבילו שיכול לשבת גבוה, ותכף שעושה את החלק שלו, מתרחק, לא מרגיש מחויב. עוד בזמן ששם, הסברתי לאימא, מרוגזת מחלוקת התפקידים, ורק הקרבה אל המשפחה וכל השבט שמקיף, להיות חלק. ולא אכפת הכוח שלו.

די במקום הישן, היא טוענת, וכאן מה יכול.
יכול לזרוע בבטן שלך, אמרתי, ובבוקר הולך.
ועכשיו מתייפחת, נגררת אל החדר שישנים, כי לא יכולה עם הדיבור שלי. לא מוכנה. וגם אני.
יודעת שיצא בגלל הכעס. לכן לבוא אחריה, ללחוש די די. ולא. להגיד לעצמי בשום אופן לא.
גם להצטער עליה, סיפרתי לפדה, כי הרי לבד. ואם רק לילה אחד בחודש, בכל זאת משהו לחכות,
למלא חלל, חלק ממנו.
מהשאלה שלו על מה שבבית. מקשיב למה שמספרת, אחר כך ממלמל שבלי הורים. בלי הורים,
אמרתי לאבא, מתבוננת איך לועס בחוזקה ובולע, ממש טובל בצלחת, והטיפות על הסנטר, ואל
תוך הזקן שצומח דליל, עושה מראה מלוכלך. לא מבין את השפה הזאת, הוא אומר, יודעת שלא
מבין. ואני מנענעת בראש בהסכמה.
מרגישה את הפחד שלו, כי מאט את הקצב.
אז תגידי שאבין.
ואני קמה ויוצאת אל החדר של הקטנים, להדחק לידם במיטות שמצרפים יחד להיות אחת, וכך
מקום לשלושתנו.
אולי כבר ישנו, וכמה שאעשה בזהירות להדחק ביניהם על הקו שנוגעים המזרנים, מזיזה רגל ועוד
קצת ושוב, בכל זאת מרימים את הראש להבין מה. הכי אוהבת יחד, לוחשת בתיה, והגוף שניצמד
כל כך דק, שאיך לעשות אישה מקטנה כזו. סימן שלא אוכלת די, אני אומרת, להרגיש איך דוקרות
הברכיים. אף פעם לא גומרת את הפרוסה, מסביר סמי.
עכשיו יריבו, להגיד, מי שמדבר, כי רזה בעצמו. יותר ממך במשקל, הוא עונה, בעשרה קילו. מין
גזע שטוב לפיטוס, אני מתערבת, צומח בבית הזה. לצרף את שלושתנו יחד בקושי איש אחד.
אבל גבוה, צוחק סמי, עמוד חשמל.
עכשיו תקשיבו, אני מבקשת.
כי מוכרחה להסביר שאחריות שלנו, כל הדברים שצריך לעשות, גם לימודים גם אוכל. ואת ההבדל
בין המקומות, בין הארצות.
חיים שלנו, אני אומרת.
ועל אימא, כל מה שעושה במטבח ובכביסה, כל מה שיכולה, ואבא סתם.
לספר איך אצלי בכיתה. כאלה שיפים הבתים שלהם, וכל הספרים. ואת השאלות בחשבון יכולים
מההורים, לבקש שיסבירו. ויש גם אחרים שלא.
כמוני, אומר סמי.
כזו תמימות בפנים שלו, וכשמתלהב לעשות דברים או מזימה, ואז כאילו אור מתוך העיניים,
לכדרר עם הרגל בקפיצות לשמאל ולימין, ולא נשמת הכדור שבעים שמונים פעם. ובאמצע יכול
לספר את הצעקות של אדון זונדר, שמקצרות את החצאיות גבוה עד הברך. אולי לחסוך בד,
לחסוך כסף. מוכן לתרום מהכיס שלו את ההפרש, רצועה באותו הצבע או בצבע מתאים, לשפר
את המראה. כמה יצטרך לשלם, שמונה שקלים, עשרה. מבקש לשמוע.
המורה זונדר שמלמד תורה ואת התפילות. ממתין לראות מי ראשונה.
בקפיצה הצידה, נחפז כי הוטח בחוזקה אל הקיר ולמעלה, ותכף יורד להמשיך כמעט בלי תנועת
הגוף. קפוא במקומו ובוטט.
פסול, הכריזה בתיה, אם פגע בקיר.

ומנענע ביד לבטל את הדעה שלה, ממשיך לספור בלחש, ובדיבור מהיר משחיל בין המספרים, שלא נגע ברצפה, שזה מה שבאמת קובע.

או שתדבר אלינו בלי כדור, אני גוערת.

מאה, הוא מכריז, מסמן שתכף, ובינתיים על העקשנות של הילדות שיושבות בשקט, לא אומרות כלום, גם מחייכות לדוגמא שמביא, לקרוא אליו את זהבה מלול ומציג לפני הכיתה, הנה. מצחיק אותך. זונדר מתנפל על רבקה רוט. ועונה שבאמת מצחיק, כי שמנה, וצריכה להסתיר הרבה מתחת השמלה. לפי הטעם של כל אחד, היא טוענת, ויכול לילדות שאצלו בבית אפילו עד הרצפה.

צחוק כבוש, כי מסתירים את הפה בתוך היד, ומי שיכול להסתתר מאחורי הגב שלפניו.

איך שהיכה על השולחן בכל הכוח, חייך סמי. תופס בכדור להכריז מאה ושבע עשרה, שיא חדש. מין מורים שאצלכם, אמרת.

כמעט בגובה שלי, צחק סמי, ומבוגר יותר מאבא. הרבה יותר.

מה שמבקשת להסביר, את האחריות. כי לא אכפת מאתנו, לא באמת. וכשבאה אל המחנכת שלו, שמזמינה לשמוע על המצב בלימודים, ורק מדקלמת ציונים מתוך הרשימות, וקצת טענות על ההתנהגות, שלא שקט, כל הזמן זו הנה והנה. אף פעם לא עצות, לא הצעות שיכול להשתפר אם יעשה כך או כך. ומה על הבעיות בבית, על המצב. למה לא תשאל. הרי רואה שרק ילדה זו שבאה. כי לא באמת אכפת.

לכן רק אחריות שלנו, אני מדגישה, שלושתנו שכאן במיטה. ומאימא רק דברים שמסוגלת, בישול וכביסה, והוא בין כה וכה בבוקר יסתלק לשוטט במקומות אחרים.

רוצה שתחבקי, לוחשת בתיה. וכך דבוקות עד שבוקר.

יב.

הדרך שממיינים, הסביר המורה שווייג. ופורס את כפות הידיים להגיד שמה יכול לעשות. כי מצרפים ציונים, ובטור נוסף מה שבאנגלית ובחשבון, לפי אלה. הנה. הוא מציג את הרשימה להוכיח שעל פי הכללים. כתובים בטור ארוך. מי שבחלק העליון סימן שבעל יכולת, ומי שבינוני, לשים בקבוצה שמצרפת להשכלה מקצוע. גם כאלה שלא מתאימים כלל, זאת אומרת לספסל הלימודים. בכל זאת יוכלו לצמוח אזרחים מועילים, פועלי יצור והורים מסורים. אתה הרי יודע, גיחך אל אדון פדה שיושב מולו ובשקט מקשיב, גם שולח את היד להחזיק בשלי כמין בקשה לא להתרגש ילדונת. אתה הרי יודע את ההפתעות שמזמנים החיים.

מתאמץ בנימוס. ורק ברמז אל מה שמאחורי הדלת, שממתינים הרבה הורים, ובין כה וכה עניין שלא בידיו.

בכל זאת ננסה, אמר פדה כשכבר רק שנינו. ומושך אל הכיוון של המנהלת קופלינסקי, אל החדר שלה.

אם אסכים שיכנס רק הוא.

באמת איש חשוב, לפי הכבוד שמקבלת את פניו. ומה שאומר לי, לעצור את האנשים שיבקשו להיכנס ועד שיגמור. מין ספסל שחור עשוי מתכת ומרופד במושבים. ואני מתכווצת בתוכו להגיד שבלי תקוות, וכך לחסוך את הכאב. בכל זאת מכרסמת ציפורניים, בזמן ששונאת במחשבות את

המנהלת, טווה חלומות נקמה. אישה רעה שמדברת במנגינת חשיבות. גם החיוך על הפנים כשמופיע מולה, ומכריזה, אורח יקר תיכנס תיכנס. אם לא עסוקה מאד, אומר אדון פדה, וביד מסמן אלי להישאר ליד הדלת. מסמן מאחורי הגב שלו, בלי שתבחין, כי צועדת לפניו. אחת שהכי טוב להסתתר, להתרחק, לא להזדמן לידה, או לעלות בזיכרון שלה, כי תכף תתחיל לבדוק. גם בהפסקות, כשמתמלאת החצר תלמידים, וכשרואים מרחוק אומרים זהירות, שאולי מחפשת להטיל עונשים לדוגמא. בגלל הלבוש, בגלל התסרוקת, או שרע בעיניה החיוך שלך. מצביעה על זה על זה, תמיד כאלה שלא חביבים.

לפי ההורים שלהם, הסבירה אפרת, לפי הכסף שלהם, או הכבוד.

כמה פעמים שעוברת לידי, וכאילו לא רואה. ואם עומדות אחרות, מנענעת בראש תנודה קלה. חלילה שתתגלה חביבות. להצטער על אדון פדה שצריך בידידות, ואת הדעות שלה, תלויות על האנשים בתקופה שלנו, שבלי תרבות בכלל, בלי מסורת. לא מכירים את מקומם. מה שהכריזה בטקס חנוכת האולם החדש שבנו להתעמלות. דברי תודה למפעל ההגרות הלאומי שתרים את הכסף, ועל התפקיד החשוב של החינוך לקדם את האוכלוסייה שזה מקרוב הגיעה, ומוכרחה להתחבר אלינו, הוותיקים, אל התרבות וההשכלה. עניין שלא ביום אחד ובלי קיצורי דרך. ראשית לכול, ההכרה במגבלותיך, ושנית, אורך רוח. גברת קופלינסקי ברכה את האורחים בתנועות נרגשות והכריזה, אתם תתנו את התבן ואנו נלבן לבנים.

בסבלנות ואורך רוח, גיחך אדון פדה.

גם הוסיף השתתפות בצערה, כי קשה וכפוי טובה מה שהוטל על כתפיה, שק כבד. והשאלה תמורת מה. יודע היטב כמה עלוב התגמול, זה שמגיע בסוף כל חודש על גבי תלוש נייר. לחם עוני. הרי גם האישה שלו בזו החבורה שקוראים מחנכים. ומה ברירה בידינו. רק לא להיכשל במשימה, חלילה, שאז סוף למפעל כולו.

מין השפלה שלא היה עומד בה, אילו עבור עצמו. וכשעושה למעני כבר כמין משחק, ואפילו יצטרך לעמוד על הברכיים. לדמיין את המראה הזה.

לא יכולה להסכים שכך תטרח, אמרתי.

ומחייך. הרי הסביר שלא למעני. לשם המשחק. איש מבוגר שלהוט אחר שעושים כילד. ובלחש אזהרה שלא לגלות לאיש, בשום אופן. יהיה כאילו יתייצב במשרדו במכנסיים קצרים ובלי גופיה. ומה היה, שאלתי.

לפי התהייה במבט, ומילות השאלה שחוזרות בפיו במנגינה מתפלאה. ומיהרתי להסביר שמתכוונת למנהלת, לשיחה שזה עתה סיים, שמכנה השפלה. מצטערת שמביאה אותו לכך. וצחק. בסדר, אמר בלשון קצרה. מדלג בקפיצה מעל שבר מרצפת, קורא הופ. אפשר לשבור רגל ואז ימהרו לתקן. בסדר, שאלתי.

חייבת לקבל את חוות הדעת של המחנך, ואז תיתן הזדמנות. הרבה עמל עוד לפנינו.

ושתקתי. מהלכת לצדו דוממת, וגם כשהתיישבנו במכונית. עד שאמר, הרי רצית בזאת, בחירה שלך. ומתבונן בי מהנהנת בראש, מושכת את השתיקה, וגם הוא מתעקש להמתין שאשאל אם מאמין שיצליח.

ואת.

רק בגללך הסכימה, מחיתי, ובוודאי משוכנעת שיכשל.

אבל את, התעקש. לא מוריד את העיניים.

לא יודעת, לחשתי.

אם כך, לא יצליח.

כמה כבדה יכולה להיות לפעמים השתיקה, ובפעם הזאת ריקה לגמרי. עולם מת. כי אומר, לא עניין של יכולת, רצון הפוך, ורק לנסות להבין את מי מבקשת להעניש. ולא מחכה לתשובה, להסבר שלשם מה כל המאמץ, כל המעשים, אם מחלה שבלי מרפא. פתאום הסיפור על המלכה ציפורה, שדופק בצדי המצח כמו פטיש, טח טח, דופק לפוצץ את הראש מבפנים. אם תתרחקי מהמקום שלך, שחה סבתא טנה, לאן ששייכת, ומותאמים לגוף, האוויר, והשמש, והמים, ועונות השנה. עפר הארץ שממנו גופך ואליו יחזור. פתאום תרחפי לארץ זרה שלא מתחברת, ויכולה לנוע לנווד בלי שורש. נאטם מקור רחמך. להיות מתה, אמרה סבתא טנה, מהלכת על הרגליים ובכל זאת מתה, כי לא נובט הזרע בטיט הזר, והנשימה עלה נידף.

לזכור את הסיפור.

שמכיר כל ילד שם אצלנו, שחתי לאדון פדה. לא יודעת מתי היה. הרבה שנים, מאה או אלף. ובא אל הבאר שבתוך המהומה, כי מבקשים להשקות את העדרים. הרבה כבשים ועיזים, והמים מעט. לכן בכוח, נדחקים יחד, ומי שגבר וחזק, והן נערות שנידחות לאחור. איש זר הצילנו מיד הרועים, שחו לאביהן. איש זר במראהו, בהיר עיניים. ולמה לא הבאתן לאכול לחם. הכי גדולה ביניהן, בוגרת, וכמו איילת, שמש שוקעת בים אדום, ציפורה.

ספרי, ביקש פדה.

איך רצו לשדה, פנים קורנות מהתלהבות ומאמץ, נוצצות מזיעה, לחוש אל העלם. ותכף פרח האהבה. לגלות שהיה נסיך נימלט, בן מלך מצרים, גם אמיץ וחכם. להזהיר מראש כי בבוא העת ישוב להיות ראש לשבטו הנרדף. ולא נרתעה. אחר כך ילדה את בנו הראשון, ואת השני, חושבת, כך ימשך האושר. אין קל מלהונות את המבקשים חלום, גם את עצמנו, שחה סבתא טנה. ובא היום שאמרו, לאן תלכי. זה האיש שבחרתי, זה אהובי, עמו עמי, אלוהיו אלוהי. ויחד יצאו לחצות את המידבר. איש, אישה, וילדים שניים, בדרך לא דרך. ופעם גם את חייו הצילה בשעת לילה.

מכיר את ההמשך, חייך פדה, מתניע את המכונית, כל מה שכתוב בתנ"ך. ומה שלא כתוב רק לשער, כי לא נשאר זכר וגם לבנים.

לא ידעתי שכתוב, אמרתי.

והדעה שלו שחלק ניכר באשמה באיש עצמו, הרי מכיר את אנשיו, בני שבטו, ויכול לשער שלא יקבלו את הזרה, ירדו לחייה. גם יודע שיטבע בים הבעיות, טרוד מכדי לתת את הדעת, לסייע. הייתה יפה שם בין החולות, שפע הנאה לגולה הנרדף, שבמשך שבועות ידע רק טעם אבק. חלש מכדי לעמוד בפיתוי.

כאילו צוחק, ובקול מהרהר שאולי באמת כבר לא האישה ההולמת מנהיג של עם.

לכן שבה הביתה, שחה סבתא, מבוזה ומרת נפש, לסיים את חייה בשולי המאהל, ורק האגדה. המלכה ציפורה.

לא מאמין בסיום הזה. ובקריצה את המחשבה שחיסלו. אולי שילחו בחזרה, ואז על אם הדרך. אולי סתם. כל כך הרבה מגפות ואסונות, ודי למצוא שעת כושר ולצרף.

הבית שלך, הוא אומר, עוצר בצד הכביש.

יג.

כמה זמן שלא העזתי לשאול, מפני שיכול להתקבל כעלבון. יכול לחשוב מה הכוונות שמדמינת בראש שלה. אחת יחפה בשמלה מוכתמת, מול כל הפקידות המצטבעות שבמשרד שלו. דיבורים שזורקים בתוך הרעש על קוביות הבטון בחצר בית הספר. שצווח גרשון לפק, חושבת שמטומטמים, אולי עיוורים כולם, זה מה שחושבת. ורבקה ענתה שיכול את האף שלו, יודע איפה, ואם מעוניין, יכולה להמליץ על כמה מקומות מתאימים.

בוחר אצלך, צחק גרשון.

בעניין ההתנהגות של המנהלים, שתמיד מנסים עם המזכירות שלהם, כבר בשלב הראיונות. ואל תגידי שנקי הראש שלו. אדון פדרמן הצדיק. ועוד כשרואה את הרגלים שמציצות מהחצאית בצד הפתוח.

בתוך הראש שלך, התרגזה רבקה, ויכול לעבור ישר אל האף. קיצור דרך. למה לחפש מזבלות רחוקות.

אם מוכנה להכריז בביטחון שאין, התעקש גרשון.

גם לא היה, קבעה רבקה.

וצוהל, אז תכריזי, תגידי: אני מודיעה ששום דבר בין אימא שלי ואדון פדרמן.

נעשות מכוערות הפנים בזמן שמתווכח, מתכסות צחוק רע, והאצבע שנשלחת מולה כמו אקדח. תרביץ תרביץ, ואת בחזרה. לרוות נחת בזמן שמתכתשים ביניהם. בזמן שמתפתלת למצוא ביטוי להתנגדות שלה, להגיד, מה פתאום שאכריז. לראות שתבטיח שנקייה מכל הרפתקה אימא שלך, ואף פעם אף פעם לא, מזמן שהתחתנה. בסדר, הוא קופץ, מודיע במלוא האחריות שלא מתעסקת, וגם בעבר. עכשיו מקשיב, רוצה לשמוע.

מה, היא מיתממת.

ומריע, לא מעיזה לשקר, לא מעיזה. יודעת שחלק מהתפקיד, מהמשרה, לתת לאדון פדרמן. חושב שגם אבא שלך יודע..

מנוול, מקללת רבקה.

וחשבת, איך יעשה עם גברת פינקל, זאת אומרת אדון פדה. לתאר בדמיון שנוגע, מנשק. צריך להיות עונש בשבילו, הריח של הפנים המוחוספסות, הקשות, ולהיזהר שלא יעבור הצבע. טפו.

אימא אמרה, סתם מחזיר הביתה במכונית שלו. ועניתי שרוצה לעזור. אבל למה, היא ממלמלת. ואמרתי, איש טוב. לא מסוגלת להסביר לעצמה שעושים חינם. וגם הנצנוץ בעיניים של הגברת הרופאה. גם של זאקי בוחבוט שעוקב בסקרנות בזמן שנפנפתי ביד, ממתינה עד שנוסע. מבטים חצופים לדקור עמוק בפנים שלך, וכאילו קריצה שמוכן גם הוא. לכן עוברת ביניהם, לא מפנה את הראש, ובלי ברכה. ואימא מעירה שצריך להגיד שלום.

לא סובלת את האופן שמסתכלים, אמרתי, וגם את.

כי יכולתי להבחין בפנים שלה, לחוצות אל שימשת החלון.

סתם לוקח באוטו, היא רוטנת.

כבר צורה של אישה זקנה שמכוסה שכבות בגדים, והבטן בולטת. לא מבינה למה מקבלות את הכרס הזאת, כששאר הגוף לא שמן בכלל. תגידי בקול, אני צועקת.

והצעה לעצור יותר רחוק, שלא יראו השכנים.

אולי לא מספיק יפה המכונית, אני מתפלאת, סוג כחול שלא אוהבת.

דווקא יפה, אומרת בתיה.
לא הדעה של אימא שלך, אני מסבירה. לא די מפוארת בעינייה.
יודעת מה חושבים, היא מצטדקת.
כאילו תופח בגרון, מתרומם סמיד, לרתוח כמו דייסה שממלאת וחוסמת. ומהמחנק מוכרח
בקולות שיעול, לנקות החוצה. פנים נפוחות אדומות שתכף יתפוצץ. להגיד, מה שחושבים הם,
וחושבת בעצמך. כי כאלה אנשים בכל מקום, וכל ההבדל רק בבגדים. לראות שפותחת את הפה
מרוב בהלה ולא סוגרת.
בסדר, אמרתי. לגלות שעושה, שולח ידיים. אולי להגיד משכיב. הרי זה מה שמבקשת לשמוע, וגם
אלה שם בחוץ, זאקי בוחבוט שכל היום רק מתפלל, לומד תורה, והדוד אבוייה, ואבא אצל מי ישן
כשלא בבית.
אנשים צדיקים, צחקתי. לזכור שכבר בת חמש עשרה גם אני, זאת אומרת בוגרת.
עוד לא, היא מתנגדת.
בין כה וכה סחורה מקולקלת. הרי יודעת. ויכולה להישפך עוד קודם, בכפר ההוא שאמר תמורת
החופש.
היה קשה, מתנצל הקול שלה.
היה קשה ועכשיו טוב, הכרזתי. ולא עניין שלך מה שעושה, לא של אף אחד.
באופן הזה.
דיבור קשה שלא מתחבר, ובלי כבוד. דוחה גם את הקטנים, להסתגר בחדר שלהם, ואת הדלת
נעולה.
לפתוח, אני צועקת.
פחד בעיניים שלהם. רק תזוזי צעד ויזנקו. יכולים לסגור אבל לא במפתח, אני אומרת.
שלנו, מתעקש סמי.
בית של כולם, כל המשפחה.
אי אפשר להכין שעורים בכזה רעש, מתאוננת בתיה.
אולי עוד לא חדר הבלבול אל זו. מכוסה בקרום של תמימות, שעוטף את הגוף הצנום, ומי שינסה
לגעת, פשוט אהרוג. לא אכפת מי.
עד שיפתחו העיניים, הסברתי לפדה, לגלות שאף פעם לא יגיע. מפני שקטנה וחלשה, ובלי שום
משענת מאחוריה. אפילו את השאלות לא יודעת.
ומתבונן בי במין סבלנות לוחצת, להגיד תמשיכי תמשיכי.
סיימתי, אני אומרת.
ואת, הוא מתעקש.
עם העזרה שלך, עניתי, לא יודעת בזכות מה.
לפי הראש של אימא שלך, הוא צוחק. הסבר שבהחלט משכנע. והשני, הרי מהפה שלך, ילדה
מלוכלכת עם אף נוזל. מי ירצה לגעת.
ילדה בשמלה מלוכלכת, תיקנתי.
עם אף נוזל.
ואז באצבע את הסנטר שלי קצת למעלה. לחבר קו מהעיניים עד לשלו. בודק בשתיקה כאילו
רופא.
לא כמו שתיארת, הוא מסכם, אפילו די נאה.

להגיד תמימות, כל מי שסגורות העיניים ואיך ידלג על הבור. לא די חכם להבחין בשקר, בצליל שלו שאולי מגיע רק אל מי ששפת אמו. לא אחת כמוה שכבר זקנה מדי להתחבר אל העולם שאיך נפלה לתוכו. ומסובבת את הראש בבהלה, כי דוהר סביבה בערבוביית שיטפון, פתאום משמאל פתאום מימין, חובט בלי התחשבות, הצידה הצידה. לכן להתיישב נמוך, אולי באיזו תעלה, מסתור מאחורי אבן. זקנה בת שלושים וחמש בת ארבעים. פחות מגברת קופלינסקי, משרה פינקל, ובודאי ילדה לעומת המנהל פדה. בכל זאת מאוחר מדי להתחיל בצעדי תינוק, שהסביר פדה על המוח שכבר סגור, צרור נקוב. ואומר שכמו שתיל על פלג מים, תהיה מעבד ומדשן, גם תפרוס יריעות להגן מהרוח, והאחר שנעוץ בקרקע צחיחה, מתאמץ למצוץ טיפות אחרונות לפני שימשול היובש, ומוכרח למהר להבשיל זרעים. יכולה לשער את המראה שלהם, מעטים וצמוקים.

להביא דוגמא מתחום מוכר, שמבינה בו יותר ממנו. הרי ילדת כפר.

אם נענעתי בראש להסכמה. נבהלת מדי להביע מחשבות, תמיהות על אלה הזרעים שאולי פגומים מראש, נושאים בתוכם את הניוון והחולשה. רק בגלל הנימוס, כי איש חשוב, ובוודאי ראוי לתודה על העזרה שמעניק, לכן הנהנתי. יודעת בביטחון שכבר כרסמו הספיקות בעת ההיא, מתחזקים מייחס המורים, מבטי הביטול שלהם, לפעמים במסווה רחמים. שלא חייבת להגיש את העבודה בהיסטוריה, כל כך הרבה חסר בבסיס שממש אין טעם. ובעניין המקצועות שלא למדתי, ועכשיו מאוחר להצטרף. לכן לשבת בשקט, מה שרוצה לעשות, ובלבד שלא אפריע. למשל המורה דורה האן, שמלמדת ספרות, ומבקשת למנות את הסימנים למצוקה המתגברת אצל הגברת ליזל. עניין נזיד האטריות השוטלנדי, מי רוצה להשלים. שמלה חדשה, צעק דוידוב מהספסל הרחוק, ומנענעת ביד לבטל, לדחות. נזיד שוטלנדי, היא חוזרת ומכריזה, מי יסביר. צווחני הקול שלה שמנסה לעורר, בזמן שרושמת בגיר טור מספרים מאחד עד שבע, ומדגישה, שבעה סימנים שמבשרים רעות, למצוא את כולם. נשמע את גרינשפון.

שמלה חדשה, אמר גרינשפון.

נכון, היא מאשרת, ובסיבוב אל הלוח להכניס לרשימה.

בדיוק מה שאמרת, מחה דוידוב.

בלי להצביע, זו הפעם השנייה.

אישה כבדה שצובעת חלודה בשיער, גם בשפתיים. לדעת שבלי בעל וכל הזמן נדבקת אל אחד נשוי, האיש שכותב את העיתון העירוני. מלאה כלבים הדירה שלה, סיפר רוביק, מטפסים על המיטות והכורסא ועל שולחן האוכל, ומי שבא מוכרח לשמוע את הסיפורים, איך הקשר המשפחתי. מתחיל באחת צהובה, האימא של כולם, שכבר הספיקה להזדווג עם מי שהוא בן שלה. משוגע אדון אורבך, צחק גרינשי, שמסוגל לסבול את כל אלה, והכי גרוע את המכוערת עצמה. אם יכול עם אחת כזו, צהלה רבקה. לא יותר מגעילה מאימא שלך, אמר רוביק.

או משלך, הסכימה רבקה, אבל אותן אף אחד לא מנשק.

אולי עושה בלי נשיקות, ניחש דוידוב. וגרינשי הביע את דעתו שכבר עדיפה קלרה אורבך, שאצלו בבית כדת וכדין, שסתם אישה טובה. לכן, אמרה רבקה.

תמיד מחפשים בחוץ, ומה שיותר טיפשה ויותר מנוולת.

אסנת, הכריזה דורה האן, אולי תתרמי סעיף לרשימה. מזמן לא שמענו דבר מפיד. נשפים, לחש לפק, נשפים.

ושתקתי. הרי הגיע גם לאוזן שלה, ומה לחזור כטיפשה. להבחין בשיתוף פעולה פורה בין אסנת וגרשון, היא מכריזה, שואלת למה דוחה את השי. ואת ההערה המרושעת שאולי גם לזאת לא מסוגלת.

לא בפעם הראשונה ההרהור הזה, שאולי באמת בלתי מתאימה. להביט על אבא שמשוטט בין המקומות, בין האנשים שמהארץ הישנה, ומה העבודות שיכול, רק דברים פשוטים, לפתוח ולסגור את השער ולטאטא את המדרכה. בלי שום מקצוע והשכלה. לדעת שגמור כבר בגיל שהוא אמצע, ולעומתו ההורים האחרים, סוחרים ומורים וסתם בעלי מלאכה שיודעים להרוויח כסף. כאלה שכששואלים מה עושה האב, ויכול את התשובה בלי להתבייש. ספרי על המשפחה, ביקש המורה שווייג, והסברתי את הדרך שלו לשוטט פה ושם, קרובי משפחה ומכרים שמזמינים לאכול ומציעים מזרון. ולא עובד בכלל, לא יעבוד אף פעם.

כל מיני נשים שמלינות במיטות שלהן.

עניין לדורות, קבעה המנהלת קופלינסקי, מאה שנים לפחות. ושווייג ענה שכל מה שמעבר לחיים שלנו, כאילו דיבור סתם. לא חושבת שהתכוון להרגיז. לתמוה על התגובה שלה שאולי יודע קיצור דרך. אדרבה, תשמח ללמוד חידושים ממנו.

שאי אפשר לעשות כדי שיהיה בעוד מאה שנה, הוא מסביר את כוונתו, ועוד להגיד, אולי, אולי יהיה.

אולי בחר במקצוע הלא נכון, מהרהרת גברת קופלינסקי. עוד די צעיר להימלט חי.

לראות בפנים שלו את הרצון לענות. בסוף שותק.

להצליח כבר עכשיו אתך, רגז אדון פדה, וכל התאוריות יכולים לכתוב בעיתוני המורים. רק היא, אני אומרת, המנהלת.

והמורה להיסטוריה והמורה לספרות. להדגיש שמוטב בלי אשליות. בלי ליפות את התמונה. אולי בכל זאת הצדק איתם, אני מתעקשת.

תמיד איתם, כי תפוס בידיים שלהם. חותכים בסכין ומראים את הדם, אמרנו לכם.

די עם זה, הוא קוטע, להמשיך בתרגילי החשבון, גם אם מיותרים בעיניך.

טו.

מראה שלא מתאים השם סלון, בגלל המידות העלובות והריהוט. גם מפני שפינת אוכל ופרוזדור וחדר כניסה. ושם הספסל שעליו מתכווצת שקועה בהרהורים. אולי סתם רובצת כמין כלום.

לשער שריקה לגמרי ממחשבה ושום חלום.

ואם להשוות למולדת הרחוקה, עניין אחר לגמרי.

נחת שנתפרת לפי הגיל. להיות תינוקות שמתפלשים בחול עד שתבוא האם לחלוץ שד. בני שנה ושנתיים ועדיין דבקים בפטמות, נוטפיי ריר של תשוקה. וזו מקדירה פנים, לא לנשוך לא בשיניים.

נהימה שכאילו כועסת, ובאמת פרצי הנאה שמחלחלים פנימה, נספגים בבשר. תענוגות של נשים צעירות שטרם שבעו. שחולמות על ידיים מגששות בחושך, מחליקות ופנימה.

חבורה אחרת שכבר צמחו ילדים שלהן, להצטרף אל עולם העשייה, ויכולות להשקיף על מלאכת הבית מתוך הכיסא המרופד של אם משפחה. כבר בעלות ניסיון להעניק עצת חינוך לבת או לכלה. להשמיע דעה בזמן שיושבות יחד בין הערביים, נשים כבודות שמתבוננות סביבן בנחת. ועוד הזקנות.

מכל אלה מה גררה אתה לכאן. וכמו פרפר שנקלע אל תוך מסדרונות בניין משרדים, ללא סיכוי, רק להתייבש לאט לאט, ומחר מוטל פגר מת בפינה מאובקת. מתי יהיה, אולי חמש אולי עשר שנים שנמתחות להאריך את הסבל. ואיפה הגברים שלה, הדוד אבוייה שכבר כמה זמן לא מתגנב לעשות את הלילה. ואבא שסגרו במוסד הסייעודי, וכשמגיעות לבקר, לא יודעות אם מזהה את הפנים, מדבר משפטים סתומים על צמחי קיקיון שכיסו את הקיר, ועל תעלות. לשים את הכובע בצד הנמוך, הוא אומר, ובאמצע אבן. היו גם מכוערים שניסו לגבות מס. לדעת שחסרי הגנה, חסרי כוח. אם עניין של מוות לכולנו, הסביר אבא, להיתקע שבוי בבית סוהר שכמו בור, ויכולים להחזיק שנים, בזמן שנשארות לבד ללא גבר ואוכל. מה, שאלה אימא, מה. ומשיב, לתת מה שמבקשים, את הגוף שלך, ורק שיתנו ללכת.

האיש הענק שעמד לפני הדלת, אומר, עד כאן, עד הקו ולא לעבור. בזמן שנדדנו בדרכים ההן. ואבא אמר שדי, לא יכול יותר. איש גדול, כל כך שנשפך בשר מהכתפיים, מהחזה, מהבטן. ומתבונן בנו כאילו מזון, פרי בשל לנעוץ את השיניים. מראה האצבעות שלא יכולה לסבול בשום אופן אם יגע בפנים. עד כאן, הוא אומר, מוריד יד כבדה על הכתף שלי. גם מורה הדרך שקראו חמר, שניסה בלילה. חמר חמר, גלגלו האנשים מעומק הגרון, מצביעים על הוואדי, ורק לבחור את הגדול. להכיר לפי הרוחב, לפי שכבת החומר שמכסה למטה. חמר חמר.

רק חלק מהסיפורים, ומה השאר לא יודעת. ועכשיו כשכל הזמן עם עצמה ויכולה להעביר את כולם בזיכרון כמו שרשרת. לכל אחד מעגל משלו, ריח, כאב. סיפור חיים. בדרך שחזרנו, ואמרה שיכולה למות מזה, שכמו הר לעומתה. גם הבחילה. ואותי לא תיתן. במין השלמה. ורציתי לצעוק, לא. לצעוק שבשום אופן. ובערב הלכה לבד, חוזרת בצעדים כושלים, ואבא לפני, מאיץ לזוז מהר, לברוח מהמקום הארוך. בטוחה שהצילה אותי, ואם הייתה יודעת. אעשה תה לשתינו, אני אומרת, שנספיק לפני שיבוא גבי, לפני שייגמר השקט. גבי הוא החתן שלי.

בחור חזק שמתקן מכוניות. אומר, די באחת חכמה במשפחה, אפילו יותר מדי. בזמן שיושב אתנו, מספר על הדברים מהמוסד, ומה שאצלם בבית, מה קנו או התקלקל. עניינים לאוזן של אימא שמכירה עוד משם, אומרת, מה שקובע, המשפחה. ויודעת את הדעה שלי.

לפעמים באות האחיות שלה, דודה קאיה, דודה טפי. שחות את מה שהכי חשוב בעיניהן. בית, ולגדל ילדים, ואת האיש שיעבוד, ואחרי העבודה כאן אתך יחד. החלק שלך, אומרת קאיה, אם מקרבת או מבריחה אל החברים הרעים ומה ששותים. אל הנשים הרעות, אומרת טפי.

תכופים הביקורים שלהן, להשפיע שיסתיים, להתבדח שמבקשות לרקוד בחתונה שלי. הרי ניסית את הדרך שלהם, הן אומרות, לא יודעות אם טובה או רעה, ורק שלא קיבלו. שיחות בשפה הישנה, שמצליחות להוציא מילים גם מאימא, ואת האזהרות ממה שעושות השנים שחולפות, עושות לאבד.

לעומת שלהן, הבנות שכמה זמן מאז שחגגנו, וכבר מתנפחות בבטן. חיי נשים, אותו דבר בכל המקומות, נאנחת טפי. השיר משיעור הספרות, שאיך צץ ועלה מתוך הערימות, מזדמזם סביב החבורה כאן בחדר, שדל מלכנות סלון.

מכריזה בקול רם, שכמו חי, ובניגון שעוטפת להיות אווירת קודש. מבקשת לשמוע דעות שלנו על הכוונה שמסתתרת.

כי לקח מהסיפור בתנ"ך, בארה נורה האן בנהימת מורה שהולמת את המקצוע. מי יחזור באוזני כולנו על האירוע. מי מצביע. בן ציון.

תמיד יודע את התשובות, בנצי וקסלר, גם יודע להסביר שכעין לגלוג על האנשים החשובים. כמה עלובים מול כוח האל, שמשמש בכוונה בכאלה בזויים להביא בשורה. לשמוע את הדעות שלנו, מבקשת נורה האן.

זוכרת איך חלף בראש הרעיון, המחשבה שנכתב עלינו. אנחנו הסיכוי. כמעט הצבעתי לומר שהנה כך, כמה פשוט וברור. וזו תופסת בדף הנייר ומכריזה את הבגידה, את הסכנה מעשבי השוליים, שבלי שום עקרונות וערכים. הנה שימעו. ומדקלמת.

האוהל נעול אין מבוא ומוצא

והדם מבצבץ בשולי היריעה

טיפ טיפ טוף כמעין דומעת

ביצה!

אם אך צל ההרים

איך תמריא

זעקה

איך תצוף שוועת מפרפר

הלצה!

ארבעה מצורעים הם

שקועים בביצה.

שימו לב, היא קוראת, הנה:

צעדו מצורעים בין טפריי השנאה

הכריעם הרעב.

לא מתום בבשרם

לא צורי למדווה

ואחד הייאוש יטלטל וסחף

אין כוכב. לא ניצוץ של כוכב.

אמרו, שבר נמצא וחיינו ארבעה מצורעים

והרעם דוקר, מגלגל נאצה:

מצורעים

רעים

רעים

שומרון מכאן, ארם מכאן

ומצורעים.

היא זוקפת יד כקריאת הקשב. עכשיו עכשיו :

ארובות השמיים, התעלתה עלילה עד פסגה.

מתהום עדי רום יימתח שביל כבוש

לא ימוש

קהל צופים סביב בימה יידחס

לא ימוש ממקומו.

באה שעתכם.

השיר שלמדנו שבא פתאום לראש שלי, כאן ליד הדודות .

ופתאום היו לבושות אחרת, רך ממשי שמבליט את דקיקות האברים. מצטופפות כתמיד מצדי השולחן הבלוי, והאופן שמדברות, כמו שרגילות אצלנו. כל אחת בתורה, ועד שתאמר את דברה, עד שתגיד סיימתי, בלא מילה, בהשתתקות. על הרצפה למטה שיחקו הקטנים, סמי ובתיה, שקועים במין צעצוע שאם תסובב את המפתח אולי יזוז אל המטרה. ולא, כי מעוקם בקפיץ להשתחרר בבת אחת. רק רגע, רק רגע, נדחקה בתיה, וסמי הדף לחטוף בכוח. ליד הרגליים שלהן, והעיניים מתבוננות במתכתשים כאילו על המסך. להרגיש שייכת.

טז.

להודות שהייתה מתגנבת המחשבה הרעה. הרי מוקפת סיפורי חיים שקושרים את החבל, להימלט בדרך הזאת. האיש של ווסניילש, שנתקלה בזמן שזוחלת בין הבגדים למצוא גופיה לילד. מונחים ערימות ערמות על הרצפה, ומכוונת את המבט נמוך. גם נמוכה בעצמה. לכן לדמיין את הבהלה כשנתקל המצח, ומזדקפת לראות סנדלים תלויים, ומעליהם גוף שלם, האיש שלה. תלוי בצוואר.

לדמיין את הזעקות.

אישה קטנה ווסניילש ארקה, שחושבת איך יתכן. לא מבינה למה עשה לה ולילדים שכל כך אהב. חושבת, סוף העולם. לא יודעת שרק מחציתו.

בגלל המחלה שאצלו בבשר, שבושה גדולה. לכן. ועכשיו גם אצלה.

למשל אדון ביהון.

להיות מול המראה האחר, שמוליך את השוורים, ועל הכתפיים מחרשה. הכי הרבה אדמה לאדון ביהון, נמשכת עד העמק שקוראים בוץ, כי רטוב גם בעונה היבשה. גבוה וזקוף ועובר בלי להבחין. נכבד מכדי לשים לב אלינו, הילדים שמשתעשעים על השביל, ומפנים רווח שיוכל לעבור. מכירה את הכינויים שאומרות, גאוותנית פריהוט ביהון, מתפארת בעושר שלו, וכך להעלים את הסימנים שנושאת על הפנים, סימני אצבעות. אדם רע, אמרה סבתא, שגומר את הנשים שלו. ואימא ענתה

שלא יותר משאר הגברים בכפר הזה. לא משתמש בהרבה כוח. מרוב קור, הסבירה סבתא, שמקפיא את הלב.

עכשיו היה קרוב לקצה הדרך ובודד. לשער שהמשיכו לצעוד, מתאמצים להציל את נפשם, כך גם אנחנו ממהרים ועוברים, ותמונת האיש הגוסס אל תוך הראש ולשוב ולהיזכר.

אם אבדה התקווה להגיע באמת, ואז לשם מה כל הטורח. ומי שאמר, הרי נמשך, וכשיבואו לך ילדים, לקוות איתם מחדש. ועוד קודם שני אלה בתיה וסמי, שאולי בכל זאת. ולא. כדי להיות מלקטי שיבולים, אמרתי לאימא, כל המאמץ והסבל. גם המתים שהופקרו מאחור. לדעת שכמוה גם אני מטרה למבטי זלזול. ופה האיש הזה גבי שעובד חרוץ, מרוויח כסף, ומחפש לבנות את הבית שלו, את המשפחה. למה תחכי, הן אומרות, הרי כמו גזע אלון, ויחד הרבה יותר קל. הכי קל, להישאר שם, עניתי.

ומחייכות בשקט, מבט רך של השלמה, ודודה טפי אומרת, כבר את כאן.

איתי

בלילה הייתי נהפך לחתול

תכף כשכבה האור בבית, סימן שהלכו לישון כולם, ואז לסגור את דלת החדר, והתמתח על המיטה, ואת השמיכה מעל הראש כמו שק. דבר שצריך לעשות לאט, בזהירות, שלא תשמיע הדלת קול בזמן שנעלמת, מחזיק בידית ומקרב עד שנוגע, ואז ללחוץ ולהרים. עכשיו דיבור הקסם שלמדתי מזרובבלה. מילה מילה, שאם תטעה, לא תוכל לחזור, אבוד ליום הזה ורק מחר. מה שקשה במיוחד, שנעשה בתוך הראש, במחשבה, ואיך למנוע מילים אחרות שרוצות להיכנס, איך לדעת אם הצליחו. לכן לחכות עד שמתברר, ואז בזינוק מהחלון אל הדשא, קפיצה שקטה שיכולים רק חתולים.

לכן.

בשכיבה כמו שחייה, זנק, שהראתה לי פעם אחת ודי.

זרובבלה היא החתולה שלנו. לבנה כמו שלג. ובפעם ההיא אמרה, כל כך מהר למדת.

אחת שתמיד צצה פתאום. מאחורי שיח או גזע של עץ, לפעמים מהעץ עצמו, צונחת עדין עדין כמו ריחוף, וממשיכה לצעוד אל המרפסת. לא מסובבת את הראש אלינו, כאילו אין, כאילו מתחו קפיץ במפתח, חזק חזק, ומתחיל להשתחרר לאט. צעד צעד צעד, ויכולים כולם להסתכל או לצעוק להפחיד, ולא שומעת.

שומעת, אומר נועם, ומעמידה פנים. ועוד אומר, פסיעות של דוגמנית, לכן לא מתאים השם שבחרנו.

מתחיל לפני שנה, כשהייתה בת שנתיים, ובדיוק קיבלנו את טינו, גור כלבים חום שרבץ בארגז ויילל. אולי קרא לאימא שלו, או סתם נבהל מהסביבה החדשה, הזרה. אולי מתוך רعب.

נעמדנו מסביב וענת ניסתה לטפטף חלב לתוך הפה. הכול נשפך, אמרתי.

אולי כדאי קצת לחמם, מפני שהוציאו מהמקרר ולא דומה למה שהתרגל לינוק. אולי למצוא בקבוק עם פיטמה שיוכל למצוץ.

כבר לא נישן הלילה, רטן אבא.

יודעים שלא אוהב חיות, לא מסכים בשום אופן שיכנסו הביתה, וכמה שנתחנן.

יילל ויילל עד שנצא מהדעת, הוא רוטן ומסתלק פנימה.

כבר התחיל להיות ערב. בכל זאת עמד האוויר, לא זז, לא נשבה רוח. כל אלה שמכסה פרווה את הגוף שלהם בוודאי משתגעים מהחום. לפעמים רואה את זרובבלה רובצת בצל של עץ השסק, זרוקה כאילו מתה, כאילו דרסה מכונית. חיות שנהנות בחורף, אומרת ענת, וגם בלילה.

הביטו איך מתבוננת בו, אני מצביע, מוכנה להתנפל.

חתול וכלב לא מתחברים יחד, וכאן גם הקנאה, שמושך את תשומת הלב. את החיבה. לכן במין עמידה שלפני זינוק, גב עגול כמו דבשת, וענת קראה, שקט זרו. אוהבת לקצר את השמות שבעצמה נותנת.

אחר כך החזרנו אל תוך הארגז, וסגרנו מלמעלה שלא יחדרו חיות טורפות. גם להחשיך שיחשוב לילה. כל כך קטן שיכולה נמייה, גם עופות טרף, בז או תנשמת, מכיר את כולם. אפילו נחש פיתון.

יש אחד שהשם שלו צפע. עם צורות על הגב, וצבעים צהוב שחור. אם מכיש, תכף לרוץ לבית החולים לנסות להציל. לפעמים עבה כמו יד של איש, ומחפש עכברים וחולדות וקיני ציפורים. פעם ניסה לחדור לתוך כלוב הארנבות של שמטוב, נתקע בחור הרשת ולא הצליח לצאת. ושמטוב תפס מעדר מברזל והרג.

כל כך מפחיד.

את הזינוק שלו לאחור, אחרי שהיכה, שמיותר לגמרי כי גמור, חתוך לשניים, ועומד כאילו קיבל מכה בעצמו.

לכן סגרנו בקרש, ומלמעלה אבן כבדה, ואמרתי לענת שעוד נשאר בחוץ, רוצה לשחק עם זרובבלה, ועד שיחשיך לגמרי.

משחקי השתוללות.

תופס בזנב ותכף נמלט, לפני שתתקוף. או לוחץ את הצוואר שלה למטה כמו שבויה, ומשמיעה קולות יללה מתחננים.

יודעת שבצחוק.

אחר כך התעייפתי, וגם היא. נשכבת על הגב, ומחכה שאגרד בבטן ובצוואר, נוהמת מרוב תענוג. סתם, אמרתי, כי מתוך בטלה כל החיים, ובלילה מתאספים לשיר על אהבה. עומדים אחד כאן אחד כאן כאילו זרים, ומשמיעים יללות ארוכות לפי התור.

לפעמים שניים יחד או קבוצה שלמה.

ולמה.

להיות בטוח שלא תענה.

עם החתול הצהוב, לגלגתי, החתול של קונפורטי.

לראות שמפקת.

הקריאה של אימא להיכנס הביתה. צועקת על השיעורים שלא הכנתי, ואת הרחצה.

לרטון בקול. להגיד, נמאסו החיים האלה שמלאים עבודות. עלה מין גרגור מהבטן שלה, שמביע הנאה, ומגע הפרווה עדין ומלטף את הפנים, עד שגורם לעיניים להסגר. ובאות המחשבות, תמונות בלי מילים, תמונות שלא צריכות מילים, כי לא מחויב להסביר לאף אחד.

עוד לא נכנסת, כעסה אימא.

גם עניין ארוחת הבוקר. שמתאספים המבטים לראות מה אשים בצלחת. יכול ביצה או ירקות שחתכה, עגבניות ומלפפונים. יכול גבינה. גם העיניים של אבא שמפסיק את השיחה ואת האכילה, להתבונן בי.

הדרך למשוך תשומת לב, מסבירה ענת. ובעניין שדיברו קודם, לא סומכת בכלל על המשטרה, על הכיוון הזה. להוכיח שעבירה. יגידו, טוב, תגישו תלונה ואחר כך נבדוק.

היה צריך להכות, כעס שוקי, להמתין בחושך, וכשעובר, לשבור את העצמות. מה שהיה עושה אילו הוא הבן שלהם.

תמיד בקול צועק מרוב רוגז, כאילו עניין שלו. וזה הכול בגלל האיש אמנון פלץ שצרה גדולה לשכנים שלו, גם לכל הרחוב.

מכיר את הסיפור, את הדיבורים. ואת המילה של אימא, איש רע.

להיזהר כי טינופת, שקוראים פושע, אמרה תמי. ועוד משהו על הצווארון שלו שלבן תמיד.

אומרת בלחש.

ושאלתי, מה.

קטן להבין דברים כאלה. כך אומרת. לא רוצה להסביר.
מה שסיפרה סוניה שעשה גם לה, אמר יוני, לא מפחד מאף אחד.
חימי העיר שאולי משקרת, לא אחת שאפשר לסמוך על מילה שלה, הסוניה הזאת.
עכשיו תורכם, חייך יוני אל תמי, אם הולך לפי החצרות.
אבא אמר, תכה ותלך לבית הסוהר. ושוקי ענה שבסדר, אבל יוכלו לנשום בשכונה. אי אפשר
לחכות שירד הצדק מהשמיים או מהשוטרים.
אבא שתק.
וסיפרתי שהפכו את החבית ליד פרידמן, שהתמלאה זבל, ומפוזרת בכל הרחוב. הנה לך, אמר
שוקי. אבל אבא המשיך לשתות מכוס התה כאילו לא שומע.
עכשיו תאכל, אמרה ענת. ואני אליה שיכול כמו כולם להשתתף בשיחה. כשתדע לעשות ביחד, היא
מתעקשת, לאכול ולדבר.
אוהבת לתת הוראות למי שיותר קטן. לענות שתאכל בעצמה.
די, התערבה אימא, מזכירה את החיות שעוד לא האכלתי, ובוודאי מחכות מאחורי הדלת. אחר כך
יגיד שמאחר, הצטרפה ענת.
אם יותר חשוב צחצוח השיניים, כי לא יכול להספיק הכול.
אבל התחייבת, היא מתעקשת. ואני עונה שבסדר, יכול להספיק רק דבר אחד, ומה שתגיד.
כך בכל בוקר, ואת הטענות שכאילו מצחצח בשבילנו. גם שיטה למשוך זמן בכל מיני ויכוחים.
יודע שבסוף יוותרו, כי אין ברירה. ואבא אמר, די.
אמר בכעס.
פעם אחת להכריח, היא ממשיכה, גם אם יאחר.
לא מכירה את שרקה, המורה שלנו, ואיך צורחת, שכבר אתה מוכרח לבכות, אפילו הבנים.
אז תזדרז.
להרגיש בקול שעצבני. בגלל דברים שקורים בעבודה שלו שקוראים סכסוכים. גם המנהל כהן,
שדואג רק לכבוד, לא למה שצריכים לעשות, לתת שירות ואנשים. אימא מנסה להרגיע, להגיד
שבסבלנות. הרי לא יכול לשנות את האיש. לדעת להסתפק במה שיש, בתועלת שמביא בכל זאת.
כך אליו, ואלי, שפחות להסתובב במקומות שלא מוכרח. פחות לעצבן.
שולחת אל המקלחת, ואת האוכל לחתולה ולכלב לוקחת על עצמה.
דווקא את מה שמעדיף.
אם שומעים דפיקות סימן שהשכנה אדלה שבאה להתלחש עם אימא. מיני בקשות. יודעת שלא
שעה מתאימה כשמתכוונים לצאת, לכן סליחה סליחה. ואבא דווקא חביב, מחזיק בדלת ומתנצל
שמוכרח למהר. מכל השכנים במיוחד אליה מאיר פנים. לא דברי ביקורת לאימא כשמלווה כסף,
או עוזרת בכל מיני דברים. מתוך רחמים, הוא מסביר, וגם מפני שתמיד מחזירה. לכנות, בעלת
כבוד, שרק מעטים כאלה בשכונה הזאת.
גם נחמדה בעיניך, קורצת ענת.
אישה אמיצה, אומרת אימא, שגם בתפקיד קופאית, גם מגדלת ילדה, והאב לאן נעלם, לא תומך
בשקל אחד.
הרי אינך יודעת את הסיפור, איך קרה, טען פעם אבא.
כי לא מספרת.
אולי לכן, התעקש אבא, שאין סיפור.

אימא קימטה את המצח, תנועה שאומרת שלא מאמינה, והוסיפה שמה שיפה אצלה, שבלי תלונות, תמיד חיוך על הפנים.

הרבה שגדלים בלי אבא בשכונה שלנו. שימי אסרף ואחותו מזל, שמת מסרטן אבא שלהם, וסוניה וונגצבסקי, וקימלמן. זוכר את הצעקות בזמן שהוציאו לקבור את אדון אסרף, והיללות שמה יהיה, מה יהיה, ואיך תצליח בעצמה. יותר טוב שתיקבר גם היא. פאפו הזקן אמר, תירגעי גברת טילדה, לא טוב לפנים שלך הפצעים ששורטת. ויוני הסביר שמוכרחה להשתולל, אחרת יהיו מרכלים שלא מצטערת. בין כה וכה מסתובב ברחובות, לא מביא פרנסה, ולבית מגיע רק לאכול ולישון. תראו איך מרביצה לשימי, אמר לובקה.

טילדה תפסה בשערות שלו וביד השנייה הצליפה על הפנים, צווחת, תבכה על אבא שלך, בן כלבה. ושימי ניסה להסתיר בזרועות, להסתיר את הראש, ולא מצליח.

צריכה להגיד בן כלב, אמר יוני, כי בעצמה האימא.

רחמנות על היתום, התחנן פאפו וכאילו לא שומעת, מכופפת אל האדמה עד שנוגע. גם בועטת ברגל, ואת המילים, לא יתום, לא יתום.

ומזה הלחישות שבכלל לא אבא שלהם, עניין שלא הבנתי. וגם את הדוגמא שהביאה אימא, למשל אדון אנדלמן מהמכולת, שהתחתן אחרי שכבר יצאו מהבית כל הילדים שלו, דניאלו ושומלו ושרה הגדולה. אבל אלה הרי קטנים.

רק דוגמא, הסבירה אימא.

ועוד אומרת, קטן מדי להבין.

טיפשון מצחיק, אמרה תמי.

בזמן שהיינו מגרדים את הקיר של המכולת, לסלק מודעות שהדביקו שורה שלמה, קללות על בית הקפה של אנדלמן, שקוראים זוהמה. ושואלת אם חושב שמהחסידות, מביאות במקור שלהן, אולי קונים בפרפומריה של טבצניק. ויוני אמר שעוד צעיר מדי לדעת את החלק הגס של החיים. לכן אמרתי טיפשוון, צחקה תמי.

תעשה עם האבן, הציע יוני, תופס בשבר מרצפת ומשפשף עם הצד התחתון, המחוספס, באופן הזה, הראה לכולנו, יורד עם הדבק, גם מחליק את הקיר.

אדון אנדלמן התקרב לראות כמה הספקנו. תמיד בחליפה כהה שעושה מראה זר, וגם העניבה והשפם. וקודם כשפנה להציע שנעשה, כאילו מדבר אל אנשים שלא מכיר. מכריז, אם תצליחו להוריד תקבלו עוגות, ומתרחק בלי לחכות לתשובה.

עכשיו עצר ובחן את ההתקדמות, וללא מילה הסתובב וחזר.

פי פי, נשפה תמי, כאילו משרתים שלו.

אפילו לא מבט אחד עליך, צחק יוני, כמו עיוור. וענתה, תתבייש במחשבות שלך. היו חומות אצלה העיניים וסמיכות כמו דבש, ויוצא חשמל בזמן שמביטה, יוצא חום. לזכור את הדיבור של אימא שאומרת, אוצר למי שיזכה. כך אל אדלה, כשהיו יושבות על גדר האבן של פאפו, מתבוננות במשחקים שלנו. תמיד במכנסיים לבנים שנגמרים איפה שמתחילות הרגליים למעלה, ונקיים, כאילו מחומר שלא נידבק הלכלוך. אימא אמרה, נכדים יפים תביא לך. הו, נאנחה אדלה, מקווה שעוד רחוק, ובינתיים מוטב שיהיה הראש בלימודים.

אחת שבעצמה קופאית. גם שוטפת בקבוקים בבית המרקחת ופרפומריה טבצניק, גם עושה ניקיון במדפים, ואורזת מיני תרופות בשקיות נייר. לפעמים מזמינים כשערב לעזור בחתונות ובחגיגות, ואז מבקשת מאימא לשים לב, אם יגיע רעש מהצד שלהם. כי משאירה לבד את הבת ומי יודע.

להבין שלא שקטה, וגם אימא, כל הזמן מתאמצת להקשיב, וכלום. ואיך קרה שדווקא בשעות הבוקר, אחרי שיצאו כולם לעבודה, ומי שצריך לבית הספר. רק תמי לבדה מאחרת לקום, לא ממהרת בגלל שקבעו את המבחן לשעה עשר.

שוקי אמר, לחסל את המנוול, להכות עד שימות. ובעיניו. ונגד הדעה שממש לכך המשטרה, לצורך זה. ומה שהעיר נועם, שלא עשה בידיים שלו, בכלל לא היה שם, ויכול להוכיח, דיבור שרק מחזק את דעתו. משטרה, לעג שוקי, במין קול שכמו נחרה.

הוא דחף את הצלחת בהבעה שלא בגלל ששבע, כאילו כועס שהגישו אוכל רע. ומהתנועה התנדנדה הכוס לטפטף תה על הגבינה בגביע שהעמידו באמצע השולחן, לקחת כל מי שרוצה.

הצליל שמשמיע אבא, צקצוק של כעס שמושך לענות, ראיתי, בסדר. אבא השיב, לא בסדר. נכון, הסכים שוקי, אמנון פלץ וטיפת התה הזאת יחד, ברשימת אסונות אחת. ואז הבכי של ענת שמתפרץ לפני שמצליחה לקום לברוח אל הפרוזדור. לא אומרת, לא מסבירה. וכולם שותקים בכל הכוח, וגם אני איתם יחד, לסיים הכי מהר את הארוחה, ולהסתלק לאן שצריך.

הכי טוב בחצר. להפוך את זרובבלה על הגב, ובתנועות קצרות וזריזות, לפני שמגיבה ברגליים שמנסות לתפוס. שוב הפסדת, אמרתי, בטלנית שכמוך, שרק לרבוץ שעות על הגב, או בקפיצה על קיר הגדר, ועד הקורה של השער. לשלוח מביטים אל מה שעובר ברחוב, מכוניות ואנשים, ואם כלבים, סתם אדישה, ובבקשה לנבוח כמה שמתחשק לכם. אם בכוונה להרגיז, השקט שלה שמתגרה, אפילו מזלזל. ואמרתי, אולי בלילה, התגנבות נקייה, כמו הצווארון שלו, לשים את כפות הרגליים, רכות מצמר, ובלי שום רחש, ואז בבת אחת לתקוע את הציפורניים בפנים, לקרוע את העיניים שלו, ותכף להעלם אל תוך החושך.

יכולים ביחד, לחשתי, יודעת למי מתכוון.

מבט קפוא שמנופח מחשיבות, לקרוא את השם שלה גברת מגונדרת, ואיפה היית בבוקר, אם נמנמת בחצר, אולי שם מעל הכניסה, רואה הכול ולא זזה.

ועכשיו מוכרח לדחוף בגסות, בבעיטה. בעד כל האוכל שמקבלת והלטיפות. להיזכר איך ריפדנו את הארגז כשנשך הכלב של לובין, תופס בבטן ומטלטל עד שבטוחים שמחוסלת. והתחבושת שעטפה אימא, מטפטפת יוד על הפצעים, ואלי, להבריא את הזבובים שלא יטרדו.

זבובים שבאים אל הדם שוב ושוב כמו שיכורים.

יכולת לנשוף מולו, גם לזנק אל הפנים, ובדרך הזו אולי מצליחה להציל. כי מוכרח לפנות את הידיים, למשוך בכל הכוח, ואם נקרעים הבגדים ודם מהשריטות. ואז מתחמקת הצידה ואל הדלת. במקום זה מה.

כלום.

נועם אמר, אל תשב כך בחושך, ילד. עובר בצעדים מהירים ותכף אל הרחוב. ולאן זה. אולי אל החברים שלו פיני ואלטשול ומוסיק. גדולים כמוהו שכבר מתגייסים. אולי למקום אחר. קפיצה זריזה לשער להספיק את הכיוון, ותכף להחזיר את הראש לאחור שלא יבחין. כי עומד לפני הדלת שלהם ומקיש שיפתחו.

קטנות החצרות בשכונה שלנו, והגדרות מאבן, מקיפות את האדמה שנשארה ריקה בחלק שלא עשו בית. כל אחד לפי הגודל שלו, ומי שמעט חדרים, משאיר יותר מקום, ויכול לשתול עצים או לזרוע ירקות, לשים מרצפות שאפשר לשבת בערב, לשתות מיץ שעושים מלימון. דיבורים על האוויר הקריר שבא עם החושך, ואל תוך הבית עוד לא הגיע. אימא תגיד, כבר זמן לישון, ומחר לקום לבית הספר. יודע כמה מאמץ עד שמצליחה להעיר. וענת מוכרחה תוספת בעניין הידיים

שמלוכלכות מעפר וגם הברכיים, ועכשיו מנגב בפרווה של טינו. צועקת, תפסיק מיד. כך בקיץ. ובחורף מצטופפים בפנים, ואבא מדליק את התנור נפט, בזהירות שלא תישרף הפתילה. גם שלא תפרוץ להבה ענקית מדי. ואלינו, לחכות, לא להתקרב. יכול לאחוז בין רגע בשערות או בבגדים, ואז כותבים בעיתון על עוד אסון.

כמו שקרה לאדון אסנין, אומרת ענת.

איך נהייתה הלחי שלו סגולה, כאילו חומר שהדביקו. צבע מוזר הסגול. תחפש דוגמאות למשחקי צבעים שמכריזים את השם אדום, ועונים עגביייה, ירוק, והתשובה עץ אורן או ברוש, כתום, ותענה תפוז או גזר. עד שמגיע לסגול, ומה תגיד, הלחי של אסנין. כל כך מפחיד שלא מעז להרים את העיניים. וענת אומרת, בכל זאת תיכנס להגיד שלום יפה לאדון.

להראות שמנומס.

סגול זה חציל.

מזה לדעת שיותר טוב בחוץ ואפילו בחורף. לא אכפת הקור, והרטיבות עושה את האדמה רכה כמו פלסטלינה. כזו שמגרדים בציפורניים עד שצורת קערה, ופורס סמרטוט שיהיה מיטה לזרובבלה. אם תחכי עוד כמה רגעים, אני מתרגז, לגמור את העבודה מבפנים שיהיה חלק, ואת העפר בונה כמו קיר, ממש ארמון.

תפסיקי, אני צועק, כי מקלקלת הכול. אם חושבת ששכחתי את הדיבורים מקודם, את הכעס, ועונה ביללה מתפנקת.

חתולת זבל, אני מתעקש.

וזה הקול של אימא שמגיע מאחור, לתמוה מה עושה בקור הזה, שכבר החשיך לגמרי. בסוף יצטנן הגרון או דלקת ריאות, מיני פגעים שמי צריך. ואני מתרומם לבוא אחריה פנימה. אולי לשאול מה שם אצל השכנות, מה עשו לתמי, ולא מעז להזכיר את השם. גם מרגיש בלבול ומבוכה איך להתנהג, כי לא יודע מה היה, ורק שדבר נורא.

(הדבר שקראו אונס).

יוני סיפר שכבר בזמן שכתבו את המבחן, וקודם בכלל לא שם לב, לא הבחין. רק כששאלה יוכבד איפה תמי, וענה שבעצמו מתפלא, כי יחד התכוננו בערב, חוזרים על החומר בפעם האחרונה, וידעה יותר ממנו.

יוכבד, המורה שלהם, שקוראים סוחבת כי שמנה בגוף וברגליים, וכשהולכת משתפשפות ברצפה. מבקשת, תיגש לראות אחרי שתגמור. וכשהגיע תכף הבחין שלא סתם. לפי האנשים שהתאספו, ומשהו שאפשר לקרוא ריח.

כך סיפר. ולובקה שאל מה.

מהשתיקה שרק מביטים, כאילו לא נעים לדבר, רק מקמטים את המצח, וכל הזמן נשים שגרות בשכונה, גברת יינו ומוסיה כהן וגם אחרות, ובלי שום גבר.

אבל הריח, התעקש לובקה. והתשובה שלא ממש, כאילו תרופות, חומרי ניקוי מהמטבח שמשפשים את הכיור.

ילד גדול לובקה, שכל הזמן קופץ לתפוס, בתנועות שמשחקים כדור סל. רזה בגוף ולא די גבוה להיות שחקן אמתי. ומה שאמרה ענת, שמאחר להתבגר, בסוף יהיה כמו כל האחים שלו, חתיך.

מילים מהשוק, רטנה אימא, ומשבחת את הנימוסים שלהם, את האדיבות. רואים שיש חינוך, שיש תרבות אצל משפחת ברנר. בסוף ישיג אותה בגובה, אמרה ענת, אבל לא בטוח שתנאי מספיק כדי להיות זוג.

ושאלתי מי.

למה לא, התעקשה אימא, להסביר שחמודה גם היא, ובוודאי תהיה בחורה נאה. ובעניין הבית והמשפחה, להבין שלא הכול הכסף, לא איך שפעם בדורות הקודמים.

ושוב שאלתי. מרוגז שלא שמות לב.

בכל זאת יכול לשאוף ליותר, התעקשה ענת, ואלי, שלא מוכרח לדחוף את האף, להידחק לתוך שיחות של אחרים.

אחר כך היו ימים של גשם, שמתחבאים במעילים, ואת הדרך הכי מהר שאפשר. ילדים יוצאים מתוך הבתים, מהחצרות, לא מפנים את הראש, לא נפנוף לשלום, ויכולה גם כן, ואז לבדה. שום מבט הצידה, ולא רצה, כאילו לא אכפת שיורדים המים, זורמים על הפנים והשערות והצוואר, מרטיבים את הבגדים. ומוכרח להשיג ולעבור אם לא רוצה להישטף לגמרי, ואיך, כי לא נעים. לכן להשתדל להקדים לצאת לפניו, ולאימא לענות שסתם, להספיק לשחק לפני הצלצול. לפעמים רואה שעומדת ליד האחרים שותקת, כאילו כלום.

תמי, אבל לא כמו שפעם.

מי שדיברה, האחות שלי. לא מבינה איך חזרו כולם לחיים הרגילים. לא היה בכלל. שלוש פעמים שבאו השוטרים, הביטו, רשמו, מילאו את התפקיד שלהם, והיתר אוכלים את המרק הזה שמשעועית, מלקקים לפתן אשכוליות, ומדברים על החורף שלא כמו בכל שנה, יותר קר. ונועם הסביר שכדי להקטין את הפגיעה, כמה שפחות לחץ. כאילו יש מי שלא יודע, התעקשה ענת. ואבא אמר שחקירות הן מאמץ כבד, לענות על המון שאלות מרגיזות שעושות להיזכר, לחיות שוב את מה שקרה. לכן יכול לצחוק, רגזה ענת, להסתובב ברחוב כמו מנצח.

הרי יודעת שלא עשה בעצמו.

לכן מחזיקים את המשטרה, משלמים משכורות לחוקרים.

אם חושבת שלא מעוניינים למצוא.

לא חושב, אמר שוקי, בטוח.

מי שמפעיל פושעים במומחיות, יודע גם לטפל באלו. איך לדעתכם מצליח להמשיך בעסקים שלו כל כך הרבה זמן, ומה נעשה בתלונות של השכנים.

שביטלו, הזכיר נועם.

שביטלו, צחק שוקי, מצב נוח.

יודעים שאיים, התעקשה ענת.

איים, ענה נועם בתנועת יד שאומרת, לא חשוב.

מתכוון לדיבורים שסיפרה אימא, שישבה עם אדלה וסתם פטפטו, וזה ניגש אליהם, שאל אם מוכנה לעבוד ניקיון אצלו בבית. הבנתי שאת זקוקה לכסף, אמר בחביבות. אדלה הסבירה שהיא כבר עובדת בשני מקומות, עמוסה מאד, מצטערת. ועל זה אמר האיש שכמו כל דבר, גם מקום עבודה אפשר להחליף.

אולי היה מקום לחיוך, אמרה אימא, אבל אדלה לא חייכה. היה ברור שרוצה לקצר, לכן אמרה תודה אבל לא, ופנתה אלי להמשיך בשלנו. מאד חשוב לי שתסכימי, המשיך האיש, עדיין בקול שקט ומנומס, מתעלם מנענוע הראש שלה. בכל זאת לא, אמרה אדלה.

הייתם צריכים לראות איך השתנה פתאום, המשיכה אימא, לא צעק, להפך, בקול קר הסביר שאינו רגיל לסירובים. מבקש שתופיע בביתו כבר ביום רביעי, ואז יסכמו גם את נושא השכר, העניין דחוף לו מאד. אדלה הייתה חיוורת, אני מצטערת, אמרה.

לא בטוחה שמצליחה להעביר את ההרגשה, אמרה אימא, כאילו התנפלה חיה טורפת, ואת מתבוננת מהצד, לא יכולה לעזור. ומשתתקת.

לא מעיזה לעזור, תיקנה, מה שנורא הרבה יותר.

מפני שהתבונן בה בשקט, מבט מתעלל, ומסתובב ללכת, לא לפני שמסביר, את לא מצטערת, עוד לא.

כי אמרה שמצטערת.

נועם אמר, אם חושבת שהוכחה הסיפור הזה, להגיד, אמר, וההוא יענה, לא אמרתי. ואפילו אמר, איך לפרש את הכוונה, ואיך מזה להוכיח שאכן שלח את המנוול ההוא שלא הצליחו לתפוס. לשער ששלח לגרום נזק. היה בטוח שאין איש בבית בשעות האלה. ופתאום הילדה, ועוד במיטה.

בכלל לא הבנתי, אמרתי, וכולם הביטו בי בשתיקה. כדאי שתלך להכין שיעורים, הציעה ענת. לא עניין שלך, עניתי.

היא הציעה בי במבט רחוק ואחר כך בשוקי. אולי תגיד משהו, אמרה.

כבר אמרתי, ענה שוקי.

אז תגיד שוב.

מכירים את הרעיון שלו, אמר נועם, תקוע הראש שלו בצלחת, לכן רק אם יש הצעה נוספת.

למשל לבוא בלילה, אמרתי לזרובבלה, ואת הציפורניים לתקוע בעיניים שלו.

הדרך שמקשיבה בשקט, ואז במין קצב מתגנב, צעדת לילה, ולא צריכה להגיד, בוא.

מתחת לאורן הגדול, וממשיך אל סככת הרכב של ברקו, זהיר זהיר, שאם יזנק כלב ואז בקפיצה אל העץ או הגג. ועכשיו פנימה דרך החצרות. יודעת את כל הסדקים, להידחק מתחת לגדרות שהשאירו מעברים למים. כמו עצים כל הצמחים. תתפתל ביניהם, ואת הראש לשמור מהענפים שמלמעלה.

בוץ, אמרתי, נדבק בחריצים ועל הבליטות. נדבק אל כפות הרגליים. איך התלכלכת, אומרת זרובבלה, כי לא יודע הליכת חתולים.

פתאום קופאת במקומה, והעיניים אל שיח השסק של סורפין שכמו כדור עלים. שולחת יבבה מתחננת פעם ושתיים, להסביר שאנחנו, ומענה שמשיב אישור.

להתרגל לחושך, ועד שמצליח להבחין שחבורת חתולים גדולה, מכונסת בין השיחים, ובאמצע אחד שחור שאף פעם לא ראיתי. צורה של זקן, ומעיר (בכעס), שבאיחור, וממש בתוך השיחה. לכן להצטרף בשקט, ממשיך במה שהסביר קודם, על מין מחלה שמסחררת את הראש, עד שרואה כל דבר כאילו שניים, ואם תנסה לתפוס, לאן תשלח את הכף, אל זה או אל האחר.

את זה השחור שאף פעם לא ראיתי.

ועוצר לבחון את התגובות, אולי יבוא רעיון מתוך הקהל, ואז מכריז את התשובה: להושיט אל האמצע, תמיד לאמצע, הכי הרבה סיכויים. כך מהניסיון שלו.

לא אוהב קצוות, לחשה זרובבלה להסביר לי, כי זקן, והאמצע כמו מחבוא.

גם את הפגיעה האחרת, מין דקירה בכל פעם שנמתח הגב, ויורדת מהצוואר אל הרגליים, זרם כמו חשמל. בוודאי יאמרו שבגלל מזג האוויר, מזה שיורד גשם וקר, ובדיוק להפך. קורה דווקא בשעות החום, ומהייסורים באות המחשבות הגדולות שמבקש להשמיע באוזנינו.

תמיד על מחלות, כי זקן, כך לוחשת לי.

וזה הרעיון שהגה. לחלק את כל האנשים, משפחה לכל חתול, ובכל פעם שמגיעה אחת חדשה לגור, תכף להודיע, זה החתול שצריכה להאכיל ולהשקות. לרפד ארגז בבד רך שיהיה כמו מיטה, ועוד

האיבוק שמרחיק טפילים וקופסת חול לצרכים, שאותה להקפיד להחליף לפחות פעם בשבוע. הוראות ברורות.

כל התקלות, מפני שחושבים שלא נורא אם ידחו לפעם אחרת, ואחר כך שוב ושוב.

הדרך של אנשים, לכן הוראות ברורות.

יודע שיש גם דעות אחרות. הנה הקריאה שמגיעה מהחלק החשוד, קול נשיי נמרץ שתובע שלפחות פעמיים בשבוע, לא פחות. ויכול לזהות ללא קושי את מי שמתפרצת כך לתוך דבריו, את רגישותה לניקיון, אותה בוודאי ירשה מאמה, חתולת אשפתות על פי מעמדה, שאת ריחה זוכרים בוודאי ותיקי המחנה. זו כידוע סיימה את חייה על הכביש, עניין עצוב אך צפוי.

הוא אינו מוצא טעם להתנגד, פעמיים בשבוע, מבטיח להכניס את התיקון.

מישהו נוהם מהצד הרחוק, דברים שכבר שמענו מאה פעמים, גם אתמול גם שלשום. ובינתיים מוציאים את חביות האשפה, לשים במקומן מכלים שנסגרים מלמעלה ובלי סדק, שום אפשרות לחדור פנימה.

מזהיר מאסון.

שחקרה העירייה מאיפה בא האוכל, והתמונה כך וכך. ממנה ברור שממש יותר ממחצית, מתוך אלה הפחים. יותר מחצי, הוא מדגיש למי שלא הבין, ולכן מבקש להחזיר את הדיון אל הצלחת. לא זמן לחלומות שעפים באוויר, ועדיף ציפור ביד, כמו שאומרים האנשים (אפילו שלא יודעים מה לעשות בה). במקום זה מה, מילים צבעוניות למשוך את הלב, להצמיח אשליות. ומה בינתיים, בטן ריקה. בכל פינה גורים שרק נולדו, מייבבים ליד מלטפת וכלום.

משפחה לכל חתול, לועג הקול מתוך הענפים הרחוקים.

ועכשיו שקט, אבל כזה של דאגה. זורמת באוויר כמו חשמל, דוקרת. כי לא הדרך לדבר אל זקנים, בלי כבוד. והתשובה בסבלנות, מילה ורווח ומילה. צורת דיבור שעושה הקשבה. ואומר שמגזע עתיק מאד, לא מאתמול לא משלשום. ובכל הדורות תמיד יחד עם אנשים. אולי רוצה להיפרד, לחזור לטבע, להיות חתול בר, אפילו נמר. יכול לנסות. להתרחק מהעיר, גם למצוא חורשה או יער. כזה שמתאים לצבע. ובוודאי יודעים שלא חדש הרעיון, צץ מחדש בכל תקופה. ומאיפה, מצעירים חסרי ניסיון, חסרי בגרות (ומבקש סליחה שמצרף דעה פרטית, להגיד שחסרי סבלנות. כאלה שמשוכנע שלא הפרו נקבה מימיהם, וגורים לא הולידו). לכן חיטוטים שרק בתוך מוחות ריקים שטרם התמלאו בניסיון, בהשכלה, בטוחים שהחוכמה לפי אורך הציפורניים, ושום ערך למסורת. אחר כך חוזרים בזחילה על הבטן, והזנב מתנועע מאחור לטשטש את העקבות. חה חה.

לנחש כמה נמרים נשאר בעולם כולו, הוא צוחק.

עכשיו שקט של הפסקה, שאולי התעייף, כי עוצם את העיניים ונדמה שנרדם. לחכות בסבלנות עד שחוזר ומסביר את התבונה שקוראים חוכמת הזקנים. לדעת שללא סיכויים חיות הבר שמתעקשות להישאר כמו שהן, ושום הסתגלות לשינויים. דרך שלאן מוליכה, לכיליון. רק דוגמאות למזכרת בגני חיות, ובחלקות מוקפות גדר שקוראים שמורות טבע. להבין שמתרבים האנשים וכל מה שאיתם יחד, מכוניות ורכבות, ואיפה ישימו את הכול. לכן להתפעל מחוכמתו של שונרא, האב הקדמון, איך הגה לפני אלפי דורות, כשעוד היה ריק העולם ופנוי, את רעיון השותפות הזה, שמבטיח מזון והגנה.

להיות בצד המנצח.

בכינוי נבואה.

כי עוד לפני כל המכשירים שרצים על גלגלים, ולא כלי הנשק והבתים. סתם בעלי חיים על שתיים, שצדים טרף ומפחדים מהחושך. אולי בגלל האש שראה דולקת במאורה שלהם ושמח להתחמם. אולי בגלל העכברים.

איטי הדיבור שלו ונמוך, ומקשיבים כולם כשמסביר את החלק שלנו בשותפות, ללכוד עכברים. הרי היו מכלים את כל מחסני התבואה אלמלא אנחנו.

גם על מחלה שפרצה בתקופה רחוקה, וכמעט הרגה את כל האנשים. ואיך נדבקו, הרי מהחולדות והעכברים. אלה היצורים המזוהמים, חסרי הכבוד, שרק לכרסם ולנשוק, ואפילו זה את זה. להיות גאים בעצמנו.

ואמרתי שגם סיפורים מהזמן הזה, ואותם אולי מוטב לשכוח.

בקול דק שמסובב את הראשים, מושך את כל העיניים. ושואלים מי זה מי זה. ואמרתי, אתה הצהוב, אם שייך למשפחה, ומתנהג כאילו לא. אולי רובץ על הגב בזמן שעושה את המעשים האיש ההוא. נותן את ההוראות הרעות, וכאילו לא מבין את השפה.

בלי שום הרגשת אחריות.

כן אתה, עליך אני מדבר.

כך אל החתול של פלץ. גם אל הידידה שלו זרובבלה שכאן לידי. והתשובה, התנצלות, שמה יכול בכוח שלו. רק ישמיע צפצוף ותכף בעיטה. ועניתי, לתקוע את הציפורניים ישר בעיניים וגם את.

חזק החושך בשכונה שלנו, מטביע את הקווים. לא תוכל לראות בקו רחוק גם כשמאירה השמש, מרוב גדרות וקירות שעושים תשבץ ריבועים. כאילו נסגרים בתיבות, משפחה משפחה, ואין קשר. יכול לעצום עיניים, לחשוב שכמו שבלול בקונכייה, וכשפוקח לא יודע מה יראה. רק החתולים שמתהלכים חופשיים, חולפים דרך הסדקים או בקפיצה למעלה ליפול אל העבר השני. יכול לקרוא בשם שלהם, ולא יפנו את הפנים. יכול לקרוא לעזרה, וכאילו חרשים. בגלל זה אמרתי לזרובבלה שמשקרת, ומתאים השם שקרנית.

מוקוש

כל הזמן שב זמזם הדיבור שלהם, ההתבדחות, שלא מתאימה למי שבתפקיד מנהל מדור, אפילו אם מתלוצץ. והשני פליקס שדווקא כן. ניבול פה של נערים, אולי לכנות גברברים לובשי מדים שבדקים בעיניים את הפקידה הפלוגתית החדשה. הערות על גודל האברים שמלפנים ומאחור, נפלטות כמו טעם רע מתוך הקיבה ואל הגרון. לחוש בחילה.

כל הדרך הביתה, זאת אומרת המחשבות.

תיראו איך הסמיק, צחק פליקס, במין צהלת חה חה שחושפת שיניים צהבהבות, וזה אלי שגדול משניהם בכמה וכמה שנים.

דיבור שפרץ מאחת החצרות בקול של קריין רדיו, סיפר על תאונת מטוס בים רחוק, מקום שקוראים לונג איילנד, וכמה נורא מראה הגוויות הצפות על המים. בטון בוטה, נקי משריטות, לכן מרגיז בשלמות שבו מול עוצמת הזוועה, ומפרט את תגובות המתרחצים שבילו על החוף, וממש לעיניהם. מאתיים ושבעים נוסעים, ובתוכם כיתת בית ספר, שטסו לפאריס לחגוג את סיום לימודי הצרפתית. כפי הנראה לא יהיו ניצולים, דיווח הקריין, ואת ההשערות לגבי הסיבה לאסון, ההסברים. כבר דובר הרבה מאז הבוקר וגם במשרד, וחיה אמרה שמן הסוג שמאזן. מה, שאל דקל, והסבירה שזה האסון, לא שטפון שמטביע כפריים בבנגלדש, לא בצורת שמתים ברעב ילדים שחורים באפריקה. לכן צודק יותר. ואמרת, איך מתחברת המילה צדק עם מוות של אנשים חפים מפשע.

לתת הזדמנות לגפן לנאום על פגעי העולם המודרני, תאונות הדרכים והמחלות והסמים. ביטוי לחוסר השליטה במאורעות הקובעים את חיינו. מזה לשים בגובה הנכון. לשים את עצמנו. יכול לצרף אל אלה גם את מעשה ההשמדה שעשו ביהודים, שאולי חושף יותר מכל את עליבות הבורא וקוצר ידו. ואמרת, סליחה, אבל את הקשר לאלוהים לא מצליח להבין. לראות את החיוך שלו שמבטא עליונות, וכאילו אומר שידוע שלא אתנו לנהל דיון ענייני, נקי מרגשות. עם מי שהיה שם, בשואה.

אחד שאת הכול בקלות, בזכות אב שמגלגל עסקי תיווך, בזכות חותן שיושב כבוד באחד המוסדות. ויכול לצפצף מליצות על תבל ומלואה, ותכף לרדת מהבמה לנגוס בכיבוד שהכינו, כיסנים ממולאים בתרד, ורקיקים ספוגי דבש. להכריז, הסוג הזה העירקי, שיכול להקיא רק מהמראה, בכל זאת נוגס.

לשמור על המידה, הוא מזהיר את חיה. נשים רומניות מעלות בשר רק ממראה המזון. ועכשיו עניין של מקרה אם ימשיך בכיוון ההונגרי או התימני. מאז שראה את תיארה שבאה להתייעץ בעניין החוזה של מחלקת המקרקעין.

כאלה יפיפיות שמתייצבות אצל מוקוש, כי גם פלה רוטמן שבאה בעניין הערבות.

קרוב לזמן שהגענו, והשאלה אם יותר נשים או גברים, זאת אומרת, אחרי ההרג. ועוד, שדווקא יפות, והאם לחפש כאן את הסיבה להצלה, את ההסבר. ולא ענית. סוג של שיחות שהמשכן יגלוש תמיד אל הכיעור הבלתי נמנע שמולידים מצבים של סכנת חיים. לעמוד כאן, בידיים דביקות מעוגות, ולהעיר על התנהגותה של תיארה דושינסקי בזמן שנדחפנו אל רחבת ההיסעים, וכבר ידענו שלא טיול להכרת הטבע.

אף פעם לא שאלתי על מה שעברה, ואיך הגיעה ברכבת מפראג, זאת אומרת מכיוון מערב, בעוד שהמסע עצמו החל צפונה, אפילו מעט צפונית מזרחית. היה די בזמן שחלף עד ששבנו ונפגשנו כדי

להתגלגל לכל מרחק וכיוון. אלא שלרוב היוצאים לא ניתנה שום הזדמנות, והסיוס בא עם תום הצעדה. לא היינו ידידים קרובים לפני כן, וגם כששבה, לא מיהרה הידידות לפרוח. בעת ההיא כבר הייתי קשור לברטה, ושנינו עמלנו על השלמת לימודינו. וכששאלתי על עיסוקיה של תיאה, ולמה אינה עושה כמונו, נעניתי באמירות סתמיות. אם ידעה ברטה כבר אז את סיפור האב, לא הראתה שום סימן. תמיד הייתה סולדת מעסקי רכילות, הסתודדויות וכל אלה, עד שבתחילה גרמה לי לתהות אם אין מדובר באיזו שטחיות שגורמת לה להשתעמם, כשנכנסים ידידים לפטפט על כוס קפה, שלא לומר שכנות. לעניין תיאה הסתפקה באמירה שכל אחד מרפא את פצעיו בדרך שלו. הייתה ידידות מוזרה ביניהן שהתחזקה עם השנים ונשתמרה היטב גם ממרחק.

תיאה החזיקה במשרה קטנה במשרד קבלנים בעיר. משהו שבין מזכירה ומנהלת חשבונות, וקצת עריכה של תיקים והגשה לוועדות. באותו בוקר נכנסה אלי לבקש שאציף באיזו הצעה לרכישת מקרר בתשלומים. לא הייתה בכך הפרעה לעבודתי. עובדי המשרד היו חופשיים לצאת ולבוא ואיש לא בדק אחריהם, גם לא הושמעה מעולם מילת ביקורת לגבי הנוכחות. להוסיף, שהעזרה שנתתי מדי פעם לידיד זה או אחר יכלה אפילו להיחשב כשייכת לתחום עיסוקנו. לכן כשתחב גפן את ראשו בדלת וכמין פקודה שאכנס אליו עם הסיכום הסטטיסטי של חודש מאי, אי אפשר היה להימנע מתהייה על מה שמאחורי הדברים. מעולם לא גילה גפן עניין בסיכומים הסטטיסטיים, וכולם, כולל זה האחרון, הגיעו אל שולחנו במועדם. חייכתי אל האורחת בתנועת יד שעניין של רגע ונכנסתי לחדרו.

חדרי מנהלים ערוכים כולם במתכונת דומה. שולחן דמוי טי שבראשו כורסת המנהלים המגושמת ולאורכו הכיסאות, שלושה מכל צד. גפן נראה שקוע בעיתון וכאילו לא הבחין בי. רגע ארוך חלף עד שהערתי שכאן על פי בקשתו. קראת לי, אמרתי, ועדיין המשיך בשלו במין התעלמות חסרת נימוס. פתאום דיבר וכאילו אל כתובת אחרת, אדם נוסף שכמו היה בחדר, ובלא להרים פנים. משהו על רשימת השיווק שנראתה תמוהה בעיניו, והאם לא נפלה שגיאה. לא היו בקולו תקיפות או רוגז, רק המלצה לבדוק שנית, ואני נענעתי בראש לצאת ידי חובה. הרי אינו מתכוון באמת, וכל מה שמבקש, לבטא סמכות. אם רומז להסתייגות מביקור האורחת, מוטב שימשוך ידו. על פניה של תיאה הייתה הבעת דאגה. בטוחה שנוכחותה מסבה לי אי נוחות, לכן לקצר. ובמהרה יצאה.

הקול של קריין הרדיו חדל פתאום. אולי נסגרה דלת או חלון. מהשער הירוק של משפחת ריגר הציצו פני ילד, מתבונן אל הרחוב באדישות. ואמרתי, שלום ילד, איפה החיך היום. ומחזיר לי מבט של תום דואג, להזהיר מהזבל של זאבי. רק עכשיו הבחנתי שמפוזר בכל מקום.

לא יפה, אמרתי, עוצר מלכת ומבקש לדעת מה קרה.

כל הזמן רוצים לצאת, הסביר לי, ומוכרח להשיג שלא יתלכלכו.

התכופף ואחז בכלבלב חום שהתפתל בין ידי. מדגיש שיותר קשה החתול, יותר חצוף.

אבל מה קרה, התעקשתי.

ועונה שהפכו את הפח של השכן הזה, הפכו בלילה, לא יודע מי.

מוכרח לעמוד כאן ולשמור שלא ירוצו. חזור מיד, הוא קורא אל הכלבלב, חזור הנה.

כי פתח בנביחות, גם הסתער על מי שעברה ברחוב, וזו האישה החדשה עם הילד, פוסעת בשקט ומנענעת בראש לשלום.

כבר יותר משנה שגרה אתנו, ועדיין בכינוי החדשה. והפעוט שאתה יחד. סוג שלא היה בשכונה הזאת, שגם כך מגוונת בכל מיני טיפוסים וצבעים. פתאום אחת ששונה מכולם, ומתחילים להתלחש, להביע השערות, והאם בעקבותיה עוד רבים מזה הזן, שימלאו בריחות וברעש. ומהר

ראינו שדיבורים סתם. בבוקר יוצאת עם הילד, וכששבה כבר סוף היום, להיסגר מאחורי הדלת עד למחרת. שום דבר להיתפס בו, לא אורחים, לא קולות. בלי דפיקות בדלת לבקש סוכר או ביצה. עד שאמרו, לשלוח שתי נשים לביקור, אולי צריכה עזרה, כי אישה בודדת, ומהמראה הצעיר לשער שחסרת ניסיון. לזכור שמין שכונה שכולה דלתות ושערים, ומסתגרים מאחוריהם, להגיד, מה שאצלך בבית לא עניין שלי. לכן נמשכו דיבורים עד שחלף הזמן הראוי לכנות קבלת פנים, ואמרו, מילא, עוד תבוא הזדמנות.

עכשיו אולי הגיעה.

הבית שלה הוא השביעי ברחוב, ושלנו עוד ששה אחריה, זאת אומרת די רחוק לקשר של ממש. להוסיף את השוני הרב במנהגים ובתרבות. גם בגיל, שכבר ליד החמישים, וכל מה שעברנו. אם באנו לכאן, הרי כדי לחפש דרך לחיים רגילים. זאת אומרת משפחה ופרנסה וקצת חברים. לדעת שבאיחור, לכן המחיר. שלא ניתן להשיב כל מה שהגיע, ולהסתפק במה שתשיג. אם היו חלומות גדולים כשעוד ילדים, כאילו בגלגול אחר. להציף על ברטה בחנות הקטנטונת שארגנה לעצמה, בגדי ילדים וקונפקציה. מיני תפירות שעושה בעצמה, ובאות נשים לקנות בפרוטות, מתמקחות על גובה ההנחה. ופעם כשעמדתי מהצד, סתם מתבונן, והבחינה, פרצה בצחוק, ופתאום עיוות פנים שמקבל צורת בכי, אומרת לי בשפה שלנו שאלך. מכל הכישרונות, רק לא את כשרון המשחק, ואיך מוצאת עצמה על הבמה, מעמידה פנים שזה מקומה, והוא טוב בעיניה. תגרנית קטנה בעיר מאובקת, מול עקרות בית קשות יום שמבקשות קצת צבע בתוך האפור, שמלת חג לילדתן ליום ההולדת.

אף פעם אל תביט, סיכמה ברטה. מוזגת קפה חריף בכוסות חרסינה דקיקות, ותיאה שחה על פקיד קופת החולים שגילה רצון לבוא לעזרתה, אומר, אולי להוריד את התעריף, תמורת טובת הנאה כלשהי. ברטה שאלה, הנאה למי, ומסבירה שבגלל צבע השערות שלה, ובגלל שכתוב בתעודה גרושה.

בגלל מה שאני, הסכימה תיאה.

סיבה להתגאות, סברה ברטה, אם עדיין באות כאלה הצעות.

ותיאה התבוננה בה, חוזרת על המשפט במין גלגול עצמי, להגיד, שכשתגיע שעת הסיכומים, ספק אם תצבור סיבות רבות לגאווה.

דיבור שכאילו קל, ובאמת בכובד ראש, מציצה בכוס שלפניה ובפרוסת העוגה שמקרבת אליה, אומרת, כאילו נאפתה בתנור שלך, לפי המראה.

עניין שאף פעם לא הצלחתי להבין. אולי עדיף הביטוי לעכל. שכמו משחק של ילד, אוכל את ארוחת הבוקר בשיממון גלוי. לגחך לזיכרון הזה שנתקע משום מה, ולא נמחק חרף כל השנים. כזה שמקור אי נחת לאמי, כי בלי תאבון, ומאיצה בלי הפסק ללעוס, ולחדול מהמשחקים שמסיחים את הדעת. גם ההתחכמות, לענות שמסרב לינוק העגל, על פי הפתגם ההוא. ואבא אמר שיאכל כמה שרוצה. אמירה מצחיקה כי מביא את הסיום אל הקו שלפני ההתחלה.

איך יכולות להתנהל כאילו כלום.

כמו לעקם את הרגל במהלך ריצת תחרות, וממשיך כדי להיות ראשון בין נקועי הרגליים.

כי היו השאיפות, וכמותן הסיכויים. עד שבא המבשר ואמר, עכשיו תצעדו לאחור ומשם. בלשונו אמר, המלגלגת. והתווכחנו איך אפשר, ואיפה הצדק. וללא הועיל. חזק מכולנו ושפתו אכזרית, אולי מרושעת. שחוזרת להזכיר בכל פסח.

בדמייך חיי.

די במשחקים, נזפה האם. ואני אמרתי, הביטי על זו הנמלונת שמה עושה על השולחן, הביטי. ובנשיפה מעיף אל הרצפה, כמו ליפול מהשמיים. ופוסעת כאילו שום דבר. ממשיכה את דרכה בלי לשנות את הקצב.

די, אמרה אימא.

אפילו לא נבהלה, אמרתי, ואיך אפשר. ואבא הסביר שככל שמפותחים, כך גם החולשות, הפחד והמבוכה והבלבול. הנה השולחן הזה שאינו נבוך אף פעם.

ושאלתי על הגיבורים.

גיבורים, תמה אבא.

אלה שמנצחים אריות, מטפסים על הרי ההימליה ועד הקוטב הדרומי. גיבורים.

ומחייד, לשאול, מי יודע.

לא גיבור בעצמו. דבר שהבנתי עוד כילד, ומחפש מחסה בין קירות להישמר מהפתעות שאי אפשר לדעת. כך בפינה שלו בבנק המסחרי, שסגורה מאחור ומימין, ובצד שמאל מחיצה בגובה אדם, זכוכית, אבל אטומה לגמרי. רק הדלת הקדמית שחייבת להיות פתוחה לקהל, ודרכה יתגנב הבלתי צפוי. משוכנע בעניין הזה.

לדעת שמין לבלר. איש של ניירות. וכשצריך להתווכח עם השכן, או בבית הספר מול המורה זיגל, שמחזיק ברשימות שגויות ומהן טוען שלא נבחן בזה ובוזה הבן שלך, אדון מוקוש. והתרגזתי, לכנות את אדון זיגל שקרן. כך היית צריך להשיב לו, שקרן. ומנענע ביד לסמן שלא חשוב עד כדי כך.

לא להתייצב מול אנשים, לתבוע את שלו, לכן מבטל כל מה שלא נוח, ובכינוי הבלים. גם את הפקודות להתאסף בכיכר העירייה, ודיברו, לא ללכת. אם חושבים שבקלות, שבמו ידינו נכרוך חבל על הצוואר. אמרו זה לזה. ולא שהה לאזהרות, נוטל את המזוודה שארז, לבנים וכלי רחצה, ומאז לא ראינו. גם לא עדות אחת שמבהירה את התמונה, את הסיוס. בטוח שבתאי הגזים, פוסע בשקט על מנת שלא לבלוט, צמוד ככל האפשר אל הקיר, לא מבין איך מייללים סביבו בחוסר בושה, זועקים אימא אבא בלא כבוד, ערומים מלבוש, עמו יחד קולפה התרבות כולה, לחזור לימי המערות. לכן למהר להימחק.

אולי גיבור בדרכו שלו.

אולי מין גבורה גם אצלן. באופן שמשוחחות על טעם התבשיל, שהכניסו חצילים ובמיה, מינים שלא ידענו שם, וכשמעורבבים בשעועית ובבשר מעניקים טעם שלא הכרנו ועד שנתרגל. קלרה אמרה שהכי מפריע החלקלקות. דייסה רכה שלא צריך שיניים ורק לבלוע. ובאופן הזה הולך לאיבוד כל טעם האכילה, ההנאה כשחודר לאט לאט עם תנועת החניכיים, ומתארך עד שמגיע לתודעה. ותיאה הנהנה בראשה בהסכמה, אבל הרי נהנים גם הם, אלה שנולדו בחלק הזה של העולם, שמכונים מזרחיים. כל אחד לפי הטעם שינק מאמו, לפי הריחות שהתרגל, גם אם עלובה התרבות שלהם.

עניין התרבות שעלה כמו בועות אויר בסיר סמיק, רותח. פורצות במאמץ, ולא נגמרות אף פעם. כמו לכלוך, אמרה קלרה, וזה אחרי השדות וערימות השחת ודרגשי המרבץ בצריפים, לנשום ענן אדים שמקיף וחונק, חריף חריף, חודר לכל חריץ, ואיך להישאר אנין טעם. לא נגמרה אף פעם הבחילה, התעקשה תיאה.

ומוכרח למשוך החוצה, לגרור מתוך פינות שלא העזתי לשאול, והתמיהה איך המשיכה ללכת, לאסוף כוח לקום ולסחוב הלאה. דבוקים הסיפורים בבשר, ובוודאי מעמיקים הרבה יותר.

אף פעם לא תיגמר הבחילה, אמרה תיאה.

אף פעם לא תדע את האופן שמשפיע, הייתה מדברת קלרה בזמן שעוד שם, וכבר ברור שיחד. גם לא תבין מתי מניעים יד או רגל כשכבר מוטלים על הקרקע, מצב גמור. פתאום תרבוץ על הברכיים, זוחל לאט לאט הצידה אל סבך העשבים, ואיך לא נבחו הכלבים. לא שמו לב. עניין של מזל.

זוכרת את ההרגשה, אמרה קלרה, שכמו אכזבה. כי כבר הסכמת עם המוות, ורק שיזדרז לבוא, כי נגמר הכוח.

אולי בגלל הניסיון שמאפשר לחדור פנימה, עמוק לתוך הבשר. לחוש שדורך במקום שלה בכזו הזדהות, שאומרים שכמו תאומים השווים בכל. אולי זה ההסבר לקלות שמקבלת את החיים המשותפים שלנו, כאילו משפחה מורחבת, אב ובת ושתי נשים. לחפש סימנים של קנאה. כאילו נשוי לשתיים, גיחכה קלרה, ואיך ההרגשה.

אולי אחות הבעל, הצעתי, שמתגוררת ליד משפחתו, כי הרי בעלת דירה משלה, וכאן אצלנו רק במטבח ובסלון.

אבל התחושות, היא מתעקשת, סוג שצימח הטבע לדכא יחסים בין שארי בשר, מין דחייה. לשאול אם בטוח שקיימת.

ועינתי שתשובה יכול רק מי שגדל בין אחיות.

שקרן, היא מלגלת.

בכל זאת מיותר להישבע שכלום, ויכולה לישון בשקט.

יודעת יודעת, היא צוחקת, מתוך היכרות עם גיבורי המחזה. ובהערה שכאילו ברצינות, שמוכנה לגלות נדיבות גם במישור הזה.

להרהר שאולי בכל זאת מוגזמת ההתגרות.

אישה נאה תיאה. לשמוע את הצחקוקים של פליקס והמבטים. ובוודאי מתחבר אל ההתנהגות של המנהל גפן. אל צרות העין. לכן לשמוח שכך חושבת ויכול להשתעשע בדמיונות. גם להעביר אצבע מלטפת על כף היד שלה, בזמן שמסביר את הדרך לחתום על ההלוואה, ובעזרת שטרות לגלגל עד שיגיע הכסף.

כי הייתה מונחת על השולחן, אצבעות רזות וארוכות. לא הסוג שמנגנות בפסנתר, יותר מסכנות, מעוררות רחמים. וכשנגעתי הגברתי את הדיבור, כאילו סתם, תנועה של ידידות נקייה ממחשבות זרות, ורק התמיהה שחלקלק העור שלה וצעיר, ומין ממימות של שמיכות חורף כשרחש הגשם על גג הבית, מטביע בתחושת עונג שמצטרפת אל המנוחה.

אבא היה נוהג לומר שלא מבין את הפחד מן המצב שקוראים מוות. לדעת שכמו אמצעי שהצמיד הבורא לשמור שלא יגמרו החיים. הרי כמו שינה. המשך ישיר. לזכור שמצב טבעי של כל החומרים שבעולם, וכאילו לשוב הביתה. דע מאין באת ולאן אתה הולך. לכן תמוהה החרדה, ההתגוננות שכמעט בכל מחיר.

פן ימלטו לשם בכל שעה קשה עד שנגמרים, סוף העולם, הסביר בדרך שלו שמצטרפת לחיוך. דיבור שקט כאילו אל עצמו. ואימא הייתה משסעת, שנאה דורש, אחרון האנשים שאינו חושש לחייו, ורק שמכניס מחשבות שטות באוזני הילדים. להתנחם שאולי הקלו עליו את שעות הסיום, ההרהורים הללו.

זה מכאן.

יכול להיסחב חודשים, הסברתי לתיאה, עד שמגיע האישור מהמשרד הראשי. עד שחוזרים הניירות. לכן מוטב להבטיח זמן עודף, שלא להילחץ.

קצה אצבע שמחליקה על גב ידה, רפרוף שבקושי נוגע, והמבט שלה שעוקב אחרי התנועה בהנהון ראש להסכמה. אומרת, לרשום שלושה חודשים או ארבעה.

וכבר בקצה גב היד, וההמשך, מיפרקים של האמצעית שקוראים אמה, ועד הציפורן, מתנתק, ועדיין מוסיף ומדבר על הביורוקרטיה הממשלתית שתענוג בשבילה להאריך את הטיפול. אומרים, אם אפשר לדחות למחר, למה להיחפז.

ממש מכוער, הזעפתי פנים, מתבונן בחבית המוטלת על הצד וכל מה ששפוך, אשפת מטבח פזורה על המדרכה, על הכביש, וגם הריח. למשוך את כל החתולים, כל העכברים. בושה.

הילד אמר, זה של השכן פלץ, ומי הפך את החבית, לא יודע. הרבה אנשים ששונאים אותו.

הגיל שלו אולי שש או שבע, לפי המראה, פנים תמימות, ומאיפה מכיר שנה. לכן שאלתי למה. כי מפריע לשכנים מה שעושה בתוך הבית, הסביר, וממהר להשיב לפני שאשאל, לוחש, כדורים שמבלבלים את הראש, סמים.

הו, קראתי.

ומהנהן בראשו בהבעה של רצינות, מוסיף, גם כל מיני שבאות בלילה.

מה.

נשים רעות.

דברים נוראים שאתה מגלה לי, אמרתי. כן, הסכים הילדון, לכן מוכרח לתפוס ולהחזיק באלה כאן, החתול והכלב, לא לעזוב עד שיאספו, מפני שאוהבים לחפש בזבל.

שלום, הוא אומר.

ואחרי שבוע טוב.

לצאת מהדעת, זעמה קלרה. אחד שמזהם את השכונה, ממש לחיות באשפה.

ואמרתי שלא באשמתו. הרי מי שעושה, בכוונה דווקא כדי לפגוע בו. לא עושה לך או לי, היא עונה, גם לא לאיש מהשכנים. לא עניינו מה שאצלו בתוך הבית פנימה, אבל אי אפשר שיתגלגלו המלחמות לסלון שלנו.

אחר כך סיפרה שניגש לנשים שישבו בגינה הציבורית והודיע שאם יתפוס את המנוול, יצא מידי בעל מום. אולי גם מת. אם במקרה ייודע לכם מיהו, אנא למסור לו.

אחת מהן שאלה, סיפרה קלרה, למה לה להתערב במלחמות זרות. כל מי שסובל מהלכלוך, מהריח, זו מלחמה שלו, פסק בכעס.

ממש שותפים לאידאליים. להגיד, אחד שהוא פגע בשכונה שלמה, כמו תפוח רקוב בארגז פירות, שאי אפשר לדעת איך יסתיים. לגרום שתצחק, מפני שברור שבינתיים צרה לכולנו, ושום בשורה לא רואים באופק. שכונה שכולה שערים וחומות, ומסתגרים מאחוריהם להיות כל אחד לעצמו. כך גם בסיפור הזה, חושבים שיבוא ממישהו אחר הפתרון, ואיך.

כאילו אל עצמה, בזמן שחותכת מהפשטידה נתחים לשים בצלחות, מלמול שיודע מה יכולה לקוות מאתנו. נביט וכאילו רחוק ולא נוגע. עד שייגע.

ובערב קוראת לתיאה ויחד מקישות על הדלת של השכנה החדשה, מסבירות שסתם מידידות, ובאו כדי להכיר.

מפני שנדמה שקורץ גם בכיוון הזה. כך כשכבר אחרי הביקור. לחשוב, אחת תמימה שמה בכלל יודעת, איך תבחין שחלקת לשון, וכשכבר בפנים הרגל, לא תוכל להחזיר לאחור. אולי חושבת,

מישהו שיקשיב, לשתף בקשיים, בבדידות. אולי עזרה פה ושם, הרי איש של כוח, ומה מבקש הרי יודעים.

איש של פשע, הסבירה לה תיאה, ולא אחד שמחפש אוזן לשפוך את הלב. בסוף תמצאי את עצמך שם בבית ממול, מענגת גברים.

אולי לא הבינה מה שאמרת, התלבטה, וקלרה נענעה בראש לקבוע שהבינה היטב, כמה זמן כבר כאן בדירה, וזה היחיד שנכנס בשיחה, גילה חביבות, עניין, עד שהואלנו שתינו לדפוק על הדלת. כי ענייה. בקושי לכנות רהיטים. בקושי על מה לשבת.

ומוסיפה את החשדנות, את המבוכה, עד שהזמינה פנימה. כאילו לא נגמר הזמן שממתינות והיא מולם, בלא דיבור, מחזיקה בגד של ילד שאולי בדיוק הפשיטה, אולי מקפלת כביסה. ומתחילה ללכת אחורנית, בזהירות, לא לסובב את הפנים, ורק מצביעה על הכיסאות השניים שבצד שולחן עץ פשוט, מחכה לשמוע.

וסיפרה תיאה את הספק שהתחיל כבר אז, שאולי לא מבינה את השפה. גם מין ריח של בישול, ריח זר.

ואל קלרה בחיוך של אשמה, שגם היא לפני שהתיישבה, מעבירה את היד על המושב לבדוק אם נקי.

בסוף דיברה יפה, נגמר הפחד וסיפרה על המעון שעובדת, וכך גם הבן שלה אתה יחד כל היום. ועל קרובים שגרים בעיר אחרת, אחים צעירים ממנה, ובלי בעל.

היה וכבר לא, אמרה ולא הוסיפה. וכאן בעיר לא מכירה, לא מחפשת בין אלה שמאותה הארץ, שאולי קרובים רחוקים.

אדם צריך מישהו לדבר אתו, התפלאה קלרה, ועונה שישנו הילד וגם אנשים במקום שעובדת. ובערב כל כך עייפה שרק מניחה את הראש ודי.

שמחה שנכנסנו, היא ממהרת לתקן, מפני שעד עכשיו רק שלום שלום לשכנים בזמן שעוברת, מתביישת להתחיל בשיחה. גם לא יודעת איך, ומה התמונה שציירו בראש שלהם.

אם נשתה קפה או תה.

וקלרה אמרה שלא צריך, באמת. רק עכשיו קמנו מארוחת הערב, ומבקשות לשמוע שלא הפרעה בשבילה ההתפרצות שלנו. הרי אחרי יום עבודה ארוך, ועוד את הילד עד שנרדם.

כל הזמן עמדה מולנו, סיפרה תיאה, ואנחנו תופסות את כל הכיסאות, מתנצלת שעד עכשיו הספיקו שני אלה. ובחיוך טוב, אם בסדר שתשב כאן ליד הקיר, כך, ברגליים מקופלות ותחתיה. רוצה לשאול אותנו.

השם שלה אסנת, היא מוסיפה. כך, במילים שלה, השם שנתנו בארץ הזאת, אחרי שהגיעו.

אם שמת לב לתנועות שעושה, שמעבירה את האצבעות בליטוף עצבני, כאילו מגרדת. וקלרה ענתה, לגלות את האמת.

מה שלא הבנתי.

כאילו שקטה, היא מבארת, וכל העמידה ביישנות ומבוכה. ומהתנועה של הידיים תכף לדעת שמסתירה בפנים.

אם זה מה שחושבת, תמהה תיאה.

בוודאי.

לבקש שישתפו גם אנשים מהצד, שלא מכירים את הרמזים. כך אני משחק נעלב. ומשיבות שהיו יכולים להצטרף אליהן האנשים מהצד, במקום זה מתנפחים כאילו למטה מכבודם עסקי שכנים, ומה בסוף.

במצב רוח עליוז, כאילו נפתרו זה עתה מכל בעיותיהן, או התבשרו על זכייה בגורל, ועל אף השעה שקרובה לחצות, לא ניכרים בפניהן שום סימני עייפות. ואמרתי, לצהול אתכן יחד. סתם, אמרה תיאה.

ומספרת שהייתה נחמדה וחביבה עד שהעלתה קלרה את השם של ההוא, פלץ. אומרת, משהו חשוב שרצינו לדבר אתך, להגיד, תזהרי.

אולי בגלל המעבר. כאילו מסתירות את הכוונה האמתית, מדברות מילים נחמדות ושאלות איך חיה איך מסתדרת, ובאמת במטרה אחרת שרוצות ממנה. אז לעמוד על המשמר. איך תדעי להתגונן מאלה שלא טרחו לבוא בכל החודשים שעברו, שלא גילו שום עניין, פתאום מבקשות להיכנס לחייד, לקשר שאולי טוב אולי רע, ממש לא יודעת, גם לא יודעת מה נוגע להן, מה עניינן. ואמרנו, רק להגיד, תזהרי. יודעות שעניין שלך וכבר ילדה גדולה. גם להדגיש שלא הטיפוסים שתוחבים את האף, לא אנחנו. בכל זאת החלטנו לדפוק בדלת, להגיד, איש לא טוב, ואת לבדך, בלי חברים, בלי ידידים, ואם תגלי שבצרות אל מי תפני.

הרבה דיבורים עליו בין השכנים, הוספתי, אולי מגזימים. אבל שעושה דברים לא יפים בתוך הבית שלו זה בטוח.

כך קלרה.

והוסיפה שלא אחת שתצרח, לא תעז להתלונן. ובמשטרה בוודאי יהיו מתחילים בשאלות, ואיך תוכיח. הרי נכנס ויוצא בביתה, ולא אחד שחסר נשים, ובעל כוח. אולי סתם מעשה נקם, כי צריכה לשמוח על תשומת הלב.

רק טרדה, הסבירה לה, ושעות חקירה מרגיזות, וימי עבודה. בסוף יסתיים בלא כלום. כך במקרה הטוב, ועל המקרה הרע לא רוצות לחשוב.

ואמרה תודה על הדאגה, סיפרה תיאה, אבל בפנים קרות, חשדניות. מוסיפה שיודעת לדאוג לעצמה, גם לפנות למשטרה אם יהיה צורך. והלכנו, לא היה טעם להמשיך.

השוטרים האלו, אמרה תיאה, בני צדיקים בעצמם, לדעת מניסיונה, שבוודאי זוכרים. והתעקשנו שלא.

שחצתה את הכביש ליד העיריה ובדיוק עומד גדול ומשופם, מסמן לגשת לכאן גברת. וודאי שסיפרה, וגם את התגובה שאמרתי שלהמשיך ללכת כאילו לא ראית שסימן, כאילו לא שמעת. אולי מערבבת, התעקשתי, כי בפעם הראשונה.

אז למי, היא צוחקת. כל כך מרובים סביבה ידידים גברים שהצליחה להתבלבל.

לא מוצאת חן בעינייה תנועת היד שלי שמבטאת חוסר אונים. ולפי הפירוש שלה, חוסר תשומת לב עד עלבון.

לאן שהגעת, מחתה קלרה. מכל הנשים שבעולם סוף סוף נמצאה האחת הזנוחה. לכן במקום לטפח רגשות תסכול מוטב לחפש את ההסבר בהתרופפות הזיכרון. אולי עניין הגיל. ויכולה כמה דוגמאות נוספות. הנה.

ואמרתי, אחרי שסיימתן את המערכה עם ההיא, אחת שאולי קטנה ובלתי חשובה, בכל זאת יכלה להצביע על הדלת, להגיד, גבירותי היקרות, היציאה משם. מה שלא מסוגל משום מה, על אף גילי ומעמדי.

שדה קרב קל בהרבה, הן צוחקות.

אנשים שמנהלים בתי עסק, חנויות בגדים וכלי בית, או חומרי בניין. ואחרי חודשיים כבר עומדות ריקות, והשלט להשכרה. כמה כסף בהרפתקאות האלה. נשפך ולא חוזר. לא פלא שגם חיי המשפחה שלהם נגמרים באותו קצב.

לספור את הדוגמאות, טרגש, ובן יעקב, וריבא, ושושנה לוי, והחדשה ההיא הכהה, כל זה רק משכונה אחת, וההונגרייה הרזה, וגברת אדלה. כולם מהסביבה שלנו. שכונה שמתאים לכנות תהליך.

אדון מטטוב אומר שחדלה הבושה. וקודם אם לא הייתה מוצאת את זיווגה, ורואה שכבר קרובה לשלושים, מניחה את הנעליים ליד הבאר ופנימה, לשים קץ לקלון. כך בכפרים שלהם. איש גס מטטוב, שלא נזהר לבחור את המילים. והכינוי שנותן לכל אלה שבלי בעל, דלתות פרוצות. ושושנה לוי עונה שנדמה לה שלא מכניסים בכוח, האם טועה, תגיד תגיד, אולי טועה, אולי חלשות אצלה העיניים.

במין התלהבות שמשחירה את הפנים שלה, משנה את הצורה, להיות נפוחות. לבטא בחילה מכל הגזע הזה שקוראת זכרים, שכל הראש שלהם במקום ההוא למטה, לשפוך פנימה ולמהר להסתלק. יודע למה מתכוונת.

לא יודע, מתגונן מטטוב, מרגיש חלש מול הקצב שזורמות המחשבות אצלה בראש. רק לברר אם תופסות בכוח, היא מתעקשת, להתבסס על הניסיון האישי. טפו.

לראות שאיש בריא, ועל הראש כיפה גדולה רקומה בסגול ושחור. כזו שמיוחדת לעדה שלו, שאולי של הנכבדים. מזה לדעת שנכבד בעצמו. עכשיו משתתק מהרמיזות שעושות מבוכה, מנסה להימלט מהפה שלה. לכן לשים חיוך כשפונה אלי, והכינוי מפתח הצינורות.

שעה של סוף הבוקר. מתרוצצות הנשים כבדות מסלי הירקות וככרות הלחם, והדרך לברך בשלום לפני שמבקשות לתקן בבית. בוקר טוב אדון כץ, ומה שלום הגברת. הכי הרבה קלקולים בברז, או נשבר ציר בארון. אומרות, שוב התפרק הצינור במקלחת, ומתי להיכנס לראות מה שאפשר. ועונה, אולי בשתיים עשרה, או באחת. הכי טוב שיהיו בבית ובלי לנעול, כי לא מתעכב אם רואה שסגור. ועכשיו בשאלה, למה מניחות את הנעליים.

מחוספסות הפנים שלו מזקן שמגלח רק אולי בחגים או בשמחות, וכאילו לא אליו השאלה, שמחזיר גיחוך, להגיד שוב את הכינוי, אומר חה חה.

לא שמע את השאלה שלך, מעירה גברת לוי.

את השאלה, מתפלא אדון מטטוב.

אולי בגלל הגיל שמי יודע כמה. אולי מהקול שלה, שצורח אל סוניה בן יעקב, שהרבה תיאבון בלי עין הרע, מהכובד של הסל שסוחבת. להיות חגיגה שם אצלך, סימן שנסע שוב אל הזונה מפתח תקוה.

שואלת אם ראיתי.

ועניתי שלא עניין שלי העסק הזה.

אבל יכול, היא צוהלת.

בקושי מה שאצלי בבית, אני מנסה להתבדח.

חצוף המבט שלה שבודק כאילו סחורה בשוק, פרה או כבש. ואת הדיבור שאחרת לגמרי מה שקוטפים בחוף, בטבע. טעם אחר. וקריצה: הכי מתאים עז. להתיעץ עם מה שבבית שבוודאי יודע.

עד שהגעת, רטן בזרנו, כבר הלך כל הבוקר. תמיד בזעף שמתאים לצורה, קוביה שמונחת על קוביה ושתיים מלמטה. גם למקצוע שלו קבלן בניין, שכל הזמן ממהר, כאילו מפחד שיתקשה הבטון לפני שיספיק לשטח ולהחליק. אם זוכר את השעה שקבענו.

מכיר את הסגנון, שרק תענה, תכף יתרוממו הקולות, בסוף יאמר, אם רוצה את העבודה, כי אם לא, יש די אחרים שלא מפסיקים לשאול. ואמרתי, דברים שקרו בדרך, כל מיני בקשות, ומוכרח לענות, לבדוק את האפשרויות. לדחות למחר, מתעקש בזרנו.

כבר אני פה, אני מנסה, יודע שלא יועיל, כי כדי להעניש. מין טיפוס שתמיד תהיה שלו המילה האחרונה. להרגיש בעל בית. וכבר מפנה את הראש אל השניים שיושבים בצד על ערימת שקי מלט, לקרוא, אחמד, את המריצה אחת ושתיים, מה התיישבתם.

מכיר את הטיפוסים האלה, שרק תסובב את הראש. ואמרתי, ששה עשר מקומות שעשה לך גלזר, עבודה בזול. עכשיו גם לפרק את הגומיות, גם להרכיב מחדש שכפולה ההוצאה. מחר, אמר בזרנו, בשבע וחצי בדיוק.

את זה כבר הסברת. מה שעושים, משא ומתן לקראת מחר. ועונה, לא עושים. לא מנהל עסקים עם כאלה שבזבל המילה שלהם. לחזור ולדבר שבע פעמים, כמו פקידי ממשלה שמחפשים למלא את היום. ועכשיו די כי באמצע הריצוף. בשבע וחצי, אמרתי.

ובלי סיפורים, הוא אומר לפני שנעלם פנימה, לשמוע את הקול שלו מתוך הבניין, שואג, אחמד. מי שבדיוק, שימחה חיזקייב שסוחב את חבילות העיתונים, שואל על העניינים, כי רואה שעומד סתם. ועניתי שעסקים עם בזרנו, עבודות אינסטלציה. הו, הוא אומר, מתבונן בכבוד, להוסיף שקבלן גדול הבורנו הזה, כמה בניינים שמצמיח בכל שנה, כסף טוב. ומה אתך. ועניתי, את כל התיקונים במים ובביוב, את כל הנזילות.

עכשיו יספר בכל מקום, ועד הערב כבר בפה של כולם. בינתיים אולי לשוב הביתה, לשתות קפה של בוקר, ומוטב כשכבר מובטח שיצאה לעבודה, לחסוך את כל השאלות. להיזכר בצחקוקים, שבחירה שלי האישה הזאת.

הדרך שלה תמיד בביקורת. לא אכפת מה שאעשה, תמיד תמצא להעיר. ובהזדמנות זו להרחיב גם על המשפחה שלי, ועל אחותי שושנה שכל הזמן רק במזימות, למצוץ מההורים שוב ושוב, פעם אלף, פעם חמש מאות, ולמה נותנים. אף פעם לא מסתירה שפשוטים בעיניה וגסים, הסוג הנחות. עוד בתקופה שקוראים חיזור, ביקשה למשוך את ההחלטה, לבחון לאט לאט, בזהירות, מעדיפה שלא יראו, מקומות בילוי צדדיים, או ללכת לסרט שעסוקים במה שעל המסך. גם אומרתי, להתרחק מאימא שלך, לא מאמינה שמסוגלת ליחסים קרובים עם זו. לכן בבקשה דירה בשכונה אחרת, שלא יהיו תוקעים את האף. כמעט שנה זימרה את הפזמונים האלה, ופעמיים גם ביקשה לחדול בכלל, להיפרד סופית. מדמה שהנה מישהו הרבה יותר מוצלח, אפרים שוחט ועוד שני שלא הכרתי. כמו שהסכמנו, הייתה מדגישה, שרק ניסיון בלי שום התחייבות, ועכשיו הגיעה להחלטה

לגמור כידידים. ואימא בריטון, את הדקירות שלה, את העקיצות, שאפשר לחשוב פרינצסה, נכדת הראשון לציון. מה אצלה בסך הכול, חנות שקוראים גלנטריה למכור כפתורים, והנדוניה סיכות ראש (אפשר גם להיפך), ובעצמה אולי מי בושם, מה שיוצא אצלה מלמטה. מוטב שתשאל בעצת הראי, לדעת את הסיכויים בשוק הבשר למי שכאלה פנים. בגלל הביטויים האלה, אמרתי, הדיבורים הגסים שלא מוסיפים כבוד. ועונה, אדרבה, תהיה מצדיק אותה, ואת הרוק תנגב מהפנים.

לא עם היד, עם ממחטה.

כבר היה ריק הבית כשחזרתי, לשמוח בשקט, בנוחות, שיכול לשים את הסיר על האש ומערבב כפית קפה גדושה ושתיים סוכר. לא לשמוע את הביקורת, את הטרוניות שבלי שום אחריות. בסוף יהיה נופל עליה הטיפול, כל דאגות הפרנסה. כי עניין תורשתי מחלות הלב. לראות את האימא שכמו זן לפיטום, שומן נשפך מכל חלקי הגוף וברגליים, עד שלא יכולה להתרומם מרוב חולשה, וכשמתיישבים לארוחה תעזרו להזדקף, למשוך מתוך הסדינים, וקולות הגניחה. בסוף כמוה, עוד תראה, היא רוטנת.

וממה, משתי כפיות הסוכר, והלחם שמורח שתי פרוסות, מפזר מלמעלה ירקות, עגבניות ומלפפון, ופרוסות בצל שמחזק את הטעם.

שוב בצל, היא זועמת.

מאכלים שעושים ריח, בצל וצנון, עד שבא להקיא, שאי אפשר להתקרב. גם אומרת שידעת את התחבולות, לנצל את הזמן שיוצאת למשרד, וכאילו לא רואים.

מה שהכי מרגיז.

כמו ילד קטן, את מי חושב שמרמה.

עד שהבנתי שבודקת את המספר, כך וכך בצלים בארגז הירקות, כך וכך צנונים.

לא יכול בלי לאכול, הסברתי. אולי חושבת שכמו אצלה, על כיסא מסתובב, שגם להזיז את הגוף לא צריך, הכול בכפתורים שקוראים מקשים, תלחץ וייצא דף מוכן.

ובעצמה כאילו לא. כאילו לא מתמלאת בשר במותניים ובכל מקום. ואמרתי, תאמיני שעוד זוכר את ההתחלה.

לא כביקורת, שיכול להשוות גם אל האחרות, אל השכנות. לדעת שכך כולן, נשים כבדות, מוסיפות שנים ובשר. אולי כשימצאו דרך לעצור את הזמן, ועדיף עוד יותר להזיז אחורה.

בדיחות, היא רוגזת, בזה טובים כולכם. תכונה שבמנות גדושות, ועוד על עצמם. דרך קלה להתנהל בעולם, להתבזות. לא חשים עד כמה נלעגים.

בחירה שלך, אני מגחך, בלי שום כפיה.

לא להמשיך את הנגיחות האלה, שכבר מתרוממות להיות צעקה. ושלי תמיד בשקט, שאם רוצים, הנה, ואם לא, לא מבקש להשמיע. בסגנון שלנו שטוב לכל מקום, גם לבריאות.

לכן מזגתי לכוס, מניח עד שישקעו הפירורים, ואז ללגום בשקט, להתענג על החרירות, על המתקנות. מעט הנאות שיש בחיים.

להרהר איך יד המקרה. למשל העסקה עם בזרנו, שאלמלא איחרתי, אולי היה אחר כל סדר היום. להסביר לגברת צימרמן את העיכובים. כשתתחיל לחשוף צינור דולף מתוך הקיר, אף פעם לא תדע

איך יסתיים. דבר שעושה לי פחד, אולי לכנות מועקה, שמופיעה תמיד, עושה שחור במחשבות. עד שמתגבר ומעז לפתוח במלאכה. יכול לצחוק בתוך תוכי, שאיך אדם שכל עיסוקו צינורות, בעיקר

כאלו שמוסותרים בתוך קירות, וכאילו ללעוג שדווקא אצלו מין רגישות שמוטב שלא יבחינו.

להיות בדיחה לכולם. ובפעם הזאת כמו שרשרת, כי חסך בחומר שאוטס את ההברגה, ובכוונה מהדק בכוח, עד שעכשיו מוכרח לפרק חוליה אחר חוליה. לקרוא לבזרנו שיראה בעיניים שלו. מי שתיקן בפעם הקודמת, אמרתי לגברת צימרמן, לקצץ את ידיו. לחשוב שאלמלא ההתעקשות שלו לדחות למחר.

מי, היא שואלת, ועונה, לא חשוב.

דחייה שבלי שום הצדקה, כי עסקה שעושה בקצב שלי, בזמן שלי. והתשלום לפי מה שמסכמים מראש, ורק כשמגיש את התוצרת. לכנות קבלנות משנה. ומתנהג בגסות כאילו מעשה חסד, טובה אישית, בגלל הידידות עם משפחת אייזן, עם נחום אייזן האח שלה, וגם אתה. איש בריא שמתעקש לחשוף ברכיים שעירות וקצרות, וכך הגוף כולו, צורה קופית. לתמוה איך הצליח למצוא אחת נאה כמו רוזה, שתסכים להינעל אצלו בוילה, בקושי לטיול עם הילדים או לקניות. מפני שפולנייה, הסבירה שושנה לוי, ואלה רק כסף בראש שלהן, כסף ורהיטים, ובמיטה עוצמת את העיניים. חה חה, רגזה אראלה, מי שמדברת, שושנה לוי, לשאול את המחיר שלה ועוד בעיניים פקוחות. להיות בטוח שאם נקי מרכילות הכיוון הזה, לא מצידה העיכוב.

ואמרתי, נשמע כאילו מידע מכלי ראשון. וגם, שלא מבין את הדיבורים שלהן, ברמזים.

להיזכר בברק שפתאום אצלה בעיניים ועל הפנים, בזמן שעשה נחום מסיבה לבן שנולד לו, ברית מילה. והקריאה, אתה כאן באמצע היום, לא יאומן. ואחר כך נדנוד בראש אל האישה רוזה, קצר וקר. עד שהבנתי את המרחק, שעומדת מהצד, קישוט ריק בלי שום ערך, ובעוד כמה שנים מה יישאר מהצורה שלה. לכן מוטב לשתוק, להחזיק בנתח שנפל בחיקה, ומה אכפת אם דחוקה ליד העציץ שבקצה השולחן, מין פילודנדרוס גדול שמכסה בצל את עצמו, גם חלק ממך.

אראלה אמרה, סתם כך עוזב את הפועלים, את הציוד הכבד, לבוא לעניין של שטות. הייתה צהלה בקול שלה, והתשובה, הזדמנות לפגוש כל מיני אנשים, הא. מבט מתנצח שמתחבר עם שלה, בשפה שלא יודע לקרוא, רק להרגיש את התקיפות שיוצאת וחוזרת, ומין חשד פתאום, שאולי מחובר גם אלי בצורת תיקוני אינסטלציה, תיקוני חשמל, מחשבה שמלכלכת עוד יותר את מה שבבוקר.

הדיבור של אבא שכמו בור ספיגה שלא מתמלא אף פעם. מין משובח אנחנו. לכן לשמוח על שפע הזמן שפתאום הזדמן, טוב לדברים שנידחים שוב ושוב. למשל להמשיך את קבירת צנרת ההשקיה בחצר, עבודת חפירה שלא ביום אחד, אבל כל קטע נוסף ייהנה מתשומת לב ומשבחים. גם את ערימת הגזם שמכערת את החזית.

אולי בגלל הנחש שזינק מתוכה, צפע מתנמנם שהזדקף פתאום, נסוג אל תוך השיחים, ושם נבלע בתוך הירק. וצעקתי לאדון בסרמן לבוא לעזור בחיפושים, כי מהלול שלו כל אלה, שמערבב תרנגולות וארנבים וכמו מזבלה, ועניין שלו לחסל כמה שיותר. בכל זאת מתעכב, לא אף להגיב, ועד שמגיע כבר הלכו הסיכויים. ואמרתי, כל כך ארוך, אולי יותר ממטר, שיכול לחסל תרנגולת שלמה.

איש איטי אדון בסרמן שלא מתחיל דבר לפני שגומר מה שקודם. והרי באמצע תיקון נזילה בדוד המים. אם חושש שפתאום יעלם הטפטוף, וכאן משהו שלא מוכן להמתין עד שתואיל להגיע, דבר חי. ועונה שאם לא היום הרי מחר, לא להיכנס לבהלה בגלל אחד שאולי כלל לא צפע. הרי לא ראית, התרגזתי, ויכול לסמוך שעדיין מסוגל להבחין בין הסוגים.

אם מוכן להעיף מבט על הדוד שלו.

מיני התעסקויות שגונבות את הזמן ובלי שום תמורה. מתחיל כמו התייעצות בין ידידים, אחר כך תשים יד, הנה ושמה, להדגים איך להסיר את החלק הזה במפתח שוודי גדול, וכבר כדאי להביא

את הרתכת. עבודה שלא מסוגל בעצמו בשום אופן, וכך מרוויח פעמיים. הדרך להתחמק רק בהסבר שפשוט ממהר, ואת השם שלה, גברת וייצמן, לא האשכנזית, ההיא המרוקאית, שממתינה כבר שעות בבית עם הצנרת הנוזלת, ואוי, כבר באיחור.

למי שמחפש אמונות של סבתות, רמזים שיסבירו את כל הדברים שכאילו במקרה. למשל הנחש הזה שצץ פתאום, גורר אחריו שורה של אירועים, ויכול להיות בטוח שבלעדיו מתגלגל אחרת לגמרי. אולי בכלל לשכוח שהבטחתי. עכשיו מזדרז לאסוף כמה מפתחות ומברגים אל תוך ארגז הכלים, וקצת צמר פשתה ומשמנת, ומהר לדרך.

הבית של הוייצמנים שבמבט מהרחוב ערימת פחים, מרוב שהדביקו תוספות ומחסנים, והמרפסת הקדמית כאילו אחרי התנגשות. צינורות שהטליאו סביב בית ישן, ומקיפה גדר חלודה לשמור שלא תתחמק החיה הרעה שקוראים רועה גרמני, ובאמת סתם כלב זאב עם עיניים מרושעות, ולא נובח, רק נהמה מאיימת לשדר אזהרה. איך רוצה שיגיעו פנימה אם ללא תועלת הדפיקות על השער, הקריאות גברת וייצמן גברת וייצמן, עד שיוצאים השכנים לשאול אם בטוח שבבית, אולי אצל הבת שלה צילה אמזלג שבקצה האחר של העיר. אנשים שבלי כבוד למילה שלהם, ושום הערכה לזמן של אחרים. לכן לא יצאו אף פעם מהבוץ שתקועים עמוק עד הצוואר, ורק טענות על הממשלה, על העירייה, על הפקידים שאומרים תביאי נייר כזה או חתימה. סוג של חומר שבלי שום סיכויים, ונמשך הלאה להיות דור אחרי דור, עד שמוכרח לשאול לאן נגיע עם כאלה. בסוף נהיה ערבים כולנו, אומר מוקוש.

כבר רציתי להסתובב וללכת כשפתאום הופיעה. פותחת את הדלת, ומתבוננת אל ההתקהלות במבט שלא מבין, והכלב מתחיל ברעש, להראות שלא סתם חינם המזון שמקבל, הצגה שלימה. וזו שואלת מה קרה בקול צווחני, לענות, שלום גברת וייצמן, אולי שכחת שקבענו. אפשר לחשוב שרואה בפעם הראשונה. לפי הפנים המבולבלות, ההבעה החשדנית, מבקשת לברר את השעה, להזכיר שאמרתי שתיים עשרה ולמה הקדמתי. כאילו מי יודע כמה עסוקה, אולי מהגזע שמקפיד על השניות. ועניתי שגרמני בתוך הגדר הזאת רק הכלב. דיבור מבדח שלא לשכל שלה, ורק ממהרת להרחיק, לקרוא די רקסי, די עם הרעש.

כמעט שעתיים עד שסיימתי. מין מערכת ישנה שפלא איך עדיין מתקיימת בעולם. תקועים זה לתוך זה חלקי בטון וצינורות ברזל, ומוכרח לטפטף מהחיבורים, לא משנה כמה שכבות שתוסיף מלמעלה. ואמרתי, כזו עתיקה עוד לא ראיתי, ממש לשים במוזיאון למערכות מים. מה שמציע גם אדון וייצמן, היא מתנצלת, ואיך יכולה להרשות לעצמה כזו הוצאה, להחליף הכול, מהצינור של העירייה ועד חדר המקלחת. תקוע בתוך הקירות וברצפה, וכמו קישוטים הצורות שעושה הרטיבות, עיגולים מתפוררים שממלאים את הבית אדי מים, ואל תוך הגוף והריאות, עד שנהרסת הבריאות. בכל פעם מרגישה את העצמות, היא גונחת, את הגב וברגליים, התקפות שבאות בבת אחת, ואז כמו משותקת, לשכב בלי לזוז. מוכרחה להראות את הסימנים על הפשר שלה, אדומים וסגולים שאפשר לחשוב מכה, ולא. לפעמים מתחיל להתקלף העור, פתאום פצע שעושה גירוד, צץ בלי שום אזהרה שממש ייאוש. ואמרתי, מאמין, בוודאי מאמין, ולמה ההוכחות. כי מרימה את השמלה להראות למטה, להראות את הצבעים.

כמעט שעתיים שחפרתי מתחת לכיור ובקיר המטבח, וכל הזמן מדברת את הצער שלה, שלא מסוגל לשום מלאכה אדון וייצמן, להחליף תקע חשמלי או ברז. רק עבודה של ראש, מה שעושה במשרדי הפרסום של המחלקה הטכנית, ממונה על העתקות השמש. כל הזמן מקבל את המפות והשרטוטים מהמתכננים, וטובל במין חומר ומייבש על חבל. את האחריות לעשות את התמיסה,

כל כך מדויק שאם יטעה יכול לשרוף את כל העבודה שלהם. אדם עם שכל, היא מתנצלת, שטוב למחשבות, לא למעשים שצריכים להזיז את הידיים. ואמרתי, לעשות ילדים בכל זאת יודע. לפי מה שאצלם, חמישה ששה, לא לזלזל גם בזה. ועונה בתנועת יד מבטלת, להגיד, איש חלש גם לזה. כאלה דיבורים בלי הפסקה, ואני למטה, מגרד בשכיבה את החומר המתפורר, ולחפור במברג אל הנקודה הרקובה, ואותה בגומי מלמעלה ולהדק. עבודה שמחייבת מאמץ ומוכרח להתיישב, לנשום אויר, וזו במגבת את הפנים שלי, והגיד שנעים הריח של הזיעה.

כל המחשבות שבאו כשכבר בחוץ, על הסוג שרק בישול וכביסה וניקיון, לדעת את התפקיד שלהן, לשרת את הבעל, והכסף בארנק אצלו וצריכות בתחנונים. או להחביא כמה פרוטות ממה שמקבלות לקניות. להטמין בארון בין התחתונים והחזיות, שאם תצטרך מתנה לבת של צילה, צעצוע בשקל. והשאלה כמה יעלה התיקון הזה, ממש בפחד. וענית, כמה שתתני, לא אכפת. לחוש רחמים, וממהר למשוך את היד שתופסת ומחבקת אל תוך הגוף שלה, כמו תודה. אולי לשלם בדרך הזו, ומכוערת מדי לעורר מחשבות. לכן אמרתי, קודם נראה אם הצליח, אם יחדל הטפטוף. לחזור שוב אחרי כמה ימים ואז.

במין חיוך שאולי. חיוך שכמו קריצה.

דברים לטפטף לאוזן של אראלה. לגרום לדאגה על הפנים, קמטים במצח, כי כל היום מסתובב כאן ושם, ואולי לא חסר ערך לגמרי בעיני אחרות. מין דקירה. אחר כך צריכות השאלות על כל מה שבמשך היום ואיפה. הדרך לעורר עניין. החבורה הזאת, נחום ובזרנו וקלמן הבוס שלה שלא מוריד את החיוך. להביט בי כאילו אין. כאילו שמעון דרזי שנועל את הדלתות ואת החשמלים. אומרים בלב, לקנא בה שמחזיקה בבית אחד שטוב לטפל בגינה, לעשות את הקניות וכששבים הילדים. ובעצמה חופשיה לפטפט עם זה עם זה, אולי גם דיבור זה לזה ולך תדע. לכן המחשבה שבכל זאת מוטב ליטוף על הלחיים שלהן כאילו סתם, לנסות את הטעם, ובדרך הזאת גם משהו שמחכים, מתי ישוב לבדוק אם לא דולף. ואז מכריזות, כל כך הרבה זמן אדון כץ, חשבנו יום או יומיים, לא יפה באמת.

כך כשכבר ברחוב.

פתאום ראיתי את גברת אסרף מהשיכון למעלה שקוראים שיכון בן גוריון, ואת זו הכהה, מתעסקות ליד בלוני הגז, ומנסות בידיים שלהן. ההיא הסבירה שמרגישים את הריח, חזק חזק, לא מבינה מאיפה בא. וכשראו מתקרב הסתובבו להגיד. סופי אסרף שנמוכה ורזה בבגד של נשים שכבר לא אכפת הצורה, והאחרת לגמרי צעירה ודי חדשה בשכונה שלנו. לצחוק מהדרך שמביטות בלי לדעת מה, ודי אם תסגור את המכל, דבר ראשון. אבל סגרנו, אמרה השנייה. את זה, אמרתי, מושיט יד אל החלק העגול שכמו כובע, ובכוח אל הכיוון הנכון, לפי החץ שכתוב באנגלית סגור, ולא אז.

ואמרתי, הו.

כי מעוקם ממכה שעשו בכוח, אולי בפטיש או אבן, הנה רואים את הסימן. ומתבוננות מקרוב, גם מושיטות יד למשש. וזו אומרת שממש מכאן יוצא הזרם, להרגיש ברור. ואמרתי, איך קרה. יכול לנסות במפתח הצינורות הגדול, שדי רחב הפה שלו להקיף ולאחוז, ואז במכות קלות על הידית, עד שמתחיל בכיוון שצריך, עד שנפסק הרחש. רק להחליף את הבלון.

להציץ בפנים שלה שמבוהלות, חלקות כאילו מחומר גומי. וכבר לא ילדה לפי הצורה, והמבט כן. וסיפרתי לאראלה את הדיבור שמנסה להרגיע, להגיד שלא כזה אסון גדול, ורק להסביר לסוכנות

שידלובסקי, הספקים הראשיים. בטוח שעל חשבונם. רק אז מבחין שמסתכלת מעבר לכתף שלי, אל הצד השני שמופיע. הפרצוף שקוראים פלץ.

במבט ידידותי, מתעניין אם יכול לעזור. ואראלה אמרה שמוטב רחוק, והכינוי מלוכלך. מישוהו חיבל בגז שלה, הסברתי, ועכשיו צריכה לקרוא שיחליפו. הו, הוא קורא בשם שלה כאילו מכרים ותיקים, שלך הבלון העקום הזה. ומנידה בראש.

צריכה להזמין בדחיפות שיחליפו, אמרתי, כי סגרנו את הברז. ומביט בה בעיניים של אדון גדול, מכריז, תגידי אם יהיו בעיות. ומתרחק. אחד שצריכים להרוג, אמרה אראלה. היה נמוך הקול שלה לשמור שיישאר בחדר, וסיפרתי שכך בדיוק, באלה המילים גם גברת אסרף, בפנים חיוורות שנדמה שבקושי נושמת, ומוסיפה את הכינוי מנוול, ושוב. כל אחד והפרצוף שלו, אמרתי להרגיע, ולא מקבלת. יודעת דברים על העסקים שמנהל, שריפות וכאלה, מי שלא מוכן לשלם. בטוחה שגם את הילדה אצלכם כאן, עבודה שלו. והתבוננתי בזו השנייה, שקרא אסנת, מתוחות הפנים שלה, מנסה להבין ולא שואלת. לא תפסו עד היום, הוסיפה גברת אסרף. מדברים, אמרה אראלה, וגם אנחנו.

את זה להזכיר לה כעבור יומיים, אחרי שקרה, והלך נחום, הגיס שלי, להציע עזרה. אבל אז איך יכולנו לדעת, סתם פנינו כל אחד לכיוון שצריך, ובדיוק אדון פאפו שמגיע מצד בדואר וניטפל אל סופי אסרף, מכריז, מזל מהשמיים שמוצא אותך. היה צל על הפנים שלה כאילו לא בזמן מתאים, כאילו ממהרת, בכל זאת התעכבה לענות. ואיך להמשיך לבד עם האחרת, אחת שבקושי מכיר. יותר טוב לפנות לרחוב ימינה, שגם כן מוביל אלינו הביתה, שמח לראות שכבר לבד. משער שהמשיכה אל סוכנות הגז, ומה שסיפרו, שלא קיבלו יפה, מסבירים שקודם יבדקו את הנזק, את הוצאות התיקון, לפחות כמה ימים, אולי שבוע. ועמדה נבוכה, גם כועסת, כשבדיוק נכנס זה ופתר את הבעיה בקריצה לאדון שידלובסקי.

אראלה אמרה שמוזר כל סיפור הבדיקה, סתם מזימה שאירגן הפלץ הזה, כאילו מושיע, לכן מוכרחה להיות אסירת תודה. מוכנה להישבע שמעשה ידיו הקלקול עצמו, שעשה בשעות שעוד חושך וריק הרחוב, יודע מה מבקש להשיג. היית צריך ללוות אותה בעצמך.

הרי לא מכיר.

הצחוק שלה שלועג, כזה שמוכר עוד מהשנים שילד, שתמיד מתחבא בפינות, והדאגה שאולי משהו פגום בשכל, גם בקושי מדבר. להיות נושא לשיחות משפחתיות, בקול של אימא, לועג להכאיב, שאיך בלי שום רצון חברתי, מסתתר במקומות חבוים שאפילו לא מגיעות הקריאות. פעם מאחורי המחסן, פעם ברווח של הגדר, כמו עכבר בחור. להתפלא אם משהו מקולקל בראש. ואבא ענה, עכשיו כבר בציפורניים שלך, עניין בטוח. אולי חושב שבסדר, התעקשה אימא, שמחפש כל הזמן להיות בלי אנשים, וגם מהמשפחה שלו. ומשיב, דווקא בזה מסכים אתו לגמרי. שיחות שאוהבים לקנטר, וכבר מההתחלה לתת שיעבור מלמעלה, ואם מתחילה בשאלות, לחכות עד שתתרגז. מה שמקרב את הסיוס, עושה בדחיפה או מכה על הפנים והמילים, עונש אמתי ועל מה ולמה. מבקשת לדעת על איזה חטא.

כשכבר בן שמונה או עשר, ויכול להבין את המריבות שלהם, שאומרת לאב, ממך כל הצרה הזאת, נזהרת מלכנות פיגור. משהו עקום שם בתוך המוח שמחפש תמיד את הקצוות. למצוא את השולחן האחרון בכיתה, ובלי בן זוג. או מסיבות שמזמינים את ההורים, ונעמדים בטור כמו תהלוכה, להיות בטוחה שבסוף השורה, והאופן כאילו נסחב, משתדל להדמות אל השאר ולא מצליח. מראה שעושה לבכות. והאב עונה, עד שמתרגלים, בסוף ימצא את המקום שלו. לצחוק כשרוטנת, בסוף, את המקום שלו בסוף.

אראלה אמרה, עכשיו הזמן שלנו, והלכה לדבר עם ההוא שבדיוק במקצוע הנכון. עורכי הדין האלה שרק כסף בראש שלהם, יודעים להריח איפה הכי הרבה סיכויים, וזה אולי המלך של המריחים, עם אף נפוח שמצליח לתקוע גם בחורים עמוקים וצרים. לגבות אחוזים שמנים מהעסקות שמסדר לבזרנו, מגרשים ששולף בזול. אם לא יתנו, יהיה פתאום כביש בדיוק באמצע החלקה שלך או גן ציבורי, מה שגומר את כל הערך. כך למוסיק ארביב שממש חתיכת קרקע נוגעת במרכז המסחרי, יותר משני דונם, שאומרים שני דונם זהב, ומה בסוף. לכן הצחיקה עם הרעיון לבקש את ההתערבות שלו.

בכל זאת עשה יותר מכל השאר. ניגש לתחנה לדאוג שאת הילד אתה יחד. גם נסע עם השוטרים לקחת מגברת מוקוש שהתנדבה באופן זמני. ממזר גדול הנחום הזה, שמכיר את מי שצריך וכל התחבולות. להגיד לאראלה שהיה יכול את העבודה כולה, ובטוח שהייתה יוצאת הרבה יותר בזול. לטעון להגנה עצמית. כאלה משפטים, הסבירה אראלה, שנה שלימה לפחות, אפילו שנתיים וכמה התשלום. היה יכול, התעקשתי, דעה שלא רק שלי. ומתרגזת, לקרוא הו, ומי עוד, אולי חבורת הבטלנים שבקיוסק של ונטורה, אולי אדון חיזגיב או סופי אסרף. גיבורים גדולים בפה, שלא יכולים כלום משלהם, כי ריקות הידיים. להסכים שלא יכולים, לכן מי שיכול.

לא אחד שימות ברעב. כל הימים למלא את הבנק בכסף, ואת הדבר הזה ידחוף בהפסקות. כך אל הגב שמפנה, מתרחקת בכעס, והכינוי אידיוט.

ששחים ברחוב, שושנה לוי שהכול יודעת, אולי מהבת של פאפו שעובדת שם פקידה, ומתלחשת בסוד שהו הו, כל כך כבד בניירות אנגליים, לא מוכנה לגלות כמה, בגלל העונשים שקבעו למי שיפטפט. אזהרה חמורה שיכולים לפטר, לכן בלחש לאוזן של גברת לוי, וזו כבר לכל העולם. אחד שיכול למשפחה שלו וילה לכל אחד, הכול חדש, שלא יצטרכו להתרוצץ במשרדים כשנסתם הביוב או נרטבת התקרה בחורף. במקום זה אוסף תעודות שקוראים איגרות חוב, ערימה שלמה, ויכול עד סוף החיים שלו, רק לשבת, לא להזיז יד.

אולי משלהם, רגזה אראלה, מהירושה של סבתא שרינה, וגם לך לא חייב כלום. בכל זאת ניגש אל המשרד של אוחנה, לשתות קפה ביחד כאילו סתם מידידות ובהזדמנות זאת. אומרת, היחיד שטרח.

והסברתי למטטוב את החוק, להחזיק במעצר עד סוף המשפט. כך כשאוילי רצח. וכאן הרי תקועה בתוך הגוף שלו סתם סכין מטבח לחתוך לחם, ומה יכולים. גם לזכור שמצאו בחוף, נדחת למטה אל הקיר והילד ישן בידיים שלה, מחבקת ולא מדברת.

לא הסכימה להיכנס בשום אופן, ומה יעשו.

שוטרים שלנו שמכירים את האיש וכל הסיפורים, רטנה סופי אסרף.

דיבור שהרגיז את שושנה לוי, ממש לקפוץ, ומין קול מהגרונן שכמו יריקה, להכריז, עוד אחת שלא במקצוע הנכון, לכנות שופטת.

טפו.

מכירה יותר מכולנו את הסוג הזה שקוראים נשים בודדות.

ומטוב שאל למה מתכוונת.

כל אלה שבלי יכולת להחזיק בבעל. אולי בכלל לא היה. וכל הדרכים לצוד ממה שעובר ברחוב, או סתם שכן, לא אכפת אם פנוי, אם גבר, ובלבד שלובש מכנסיים. עושות עיניים חצופות, ולפעמים להפך, כמו ילדה שקוטפת פרחים. יוצא ריח מהגוף שלהן שעושה להרגיש שיכור, לא מסוגל להימלט.

מכירה יותר מכולנו.

ואמרת, לראות רק בבוקר, ובחזרה בערב או אחר הצהריים, לא מדברת מילה. ומה בעבודה, אולי עניין אחר.

תמים, צחקה בקול גברת לוי, והאופן שמביטה, כאילו לחפור למטה, מתחת לבגדים. והסברתי שלא יודע מה שם, בבית המרקחת של טבצניק, ומה שלא יודע לא אומר.

זוליק

דרך של בוקר שעוברת בין הדלתות, כמו שוטטות בארץ זרה. לחוש את ההשכמה. מיניי מעוותים בצורה שמופיעים בפתחים, ובמין הזדקפות אילמת למתוח את האברים. מזה לחוש שבקושי התעוררו, גם מהשתיקות.

בוקר טוב.

אם רעש תריס שנפתח בחריקה או טריקת חלון, אחד כאן ושם וברוח שקט. אחר לגמרי ההמשך, החלק המסחרי שכבר כולו תנועה. מחול סורגים מתרוממים, וטיאוט מדרכות, ופריסת כיסאות שאמש קיבצו יחד לנעול בשרשרת.

כנגד גנבים, יסביר בניזרי, וסתם פראי אדם ונדלים.

הכי מגרה ריח המאפים, עוגות קינמון וגבינה שעוד לוחטות מן התנור בתבניות רחבות, כי גם לשווק לחנויות, גם למי שמבקש אחת או שתיים, להיות ארוחת בוקר לאנשים כמוני שחיים לבד.

האיש שמנהל את המאפיה, סלומון בניזרי, מברך בקול.

יום חדש, הוא מכריז, ואיך החיים.

איש עליו אדון בניזרי, שש להשמיע דיבור על כל מה שבעולם, כל מה שבעולם לדעתו. מכריז, תשב תשב, סיבה לעצמו להצטרף לקפה של בוקר, גם צועק סוזי וסיגי ושרה. אלה הנערות שאורזות בקרטונים. צועק, שניים קפה חריף לפי הטעם שיודעות.

תשב, הוא מאיץ בי, כמו אורח. כי לא בית קפה ורק מפעל אפיה.

על החדשות אמש.

שהתחילו לחפור תעלה, להטות את המים כשעוד מעבר לגבול. כך לייבש אותנו ואת החקלאות. בעצמם כלל לא צריכים, ורק להזיק.

אלה האויבים.

ומכנה נבל את הנשיא שלהם, אין מילה טובה יותר.

מה שחייבים, להפציץ את הכלים, הציוד הכבד. להסביר שאם בכוח, יכולים גם שלנו. מכיר את הכלבים האלה שמכבדים רק מקל.

לשים לב לצורה של הפה שלו.

שקוראים חכמת הפרצוף. צורת המצח וגובה העיניים, לפי אלה. אחד שנפוח בלחיים, סימן שטוב לב, ומניד בראש שיכול לסמוך על סלומון, על הניסיון שלו. הכי בולט, השפתיים, צרות ודקות, נמשכות ישר לצדדים, סימן לרשעות. טיפוס של מזימות.

וצחקתי. להתבונן בייתר תשומת לב בפעם הבאה. ומה נשמע, הוא שואל, רומז על שרה שמניחה שני ספלונים קפה רותח. אומר, אחת שאושר למי שיזכה. וקריצה בעין.

יודע שרווק.

מניסיון החיים שלו, שהכי טובה אחת שבאה מלמטה, שמודה על המזל שלה, ושום ציפורים בראש. תשכב בשקט, ומה שתשים על הבטן שלה, כרס שמנה של גבר, כזו שלו, ולא תשמע צפצוף. לחזור אל בית נקי והארוחה חמה. כי בעצמן כמו אימהות לאחים הקטנים עוד כשילדות. ורק

לתת כבוד לאב, וממנו לבעל. לא המנגינות מהחלונות שלכם שחורקות באוזניים.

אולי את סוזי שגם הכי נאה.

ובשאלה על אתמול, כאן אצלנו, אם לא שמעתי.

בבת אחת מתעטפות הפנים בצער, והקול, כי כאן בשכונה שלנו, שעוברים בכל בוקר, ואת הילדים. לפעמים נעצרים חבורת קטנטנים להגיד, הכי טעימה זו העוגה או זו, וההיא עם הילדון שלא מסובבת את הפנים, לא מתחברת.

מרוב ערבוביה, הוא מקונן.

והסברתי שגם אני, כי סגור בחדר או יוצא העירה לחברים. לא ממש יודע, לא מכיר. בכל זאת לשאול מי. ואומר, השם שלו זלץ, אמנון זלץ, וזו איך נקראת, כי זרה לגמרי וגם הצבע. ועניתי שמכיר, כי ממש בית ליד בית, ואיך.

בסכין, הוא מסביר, ישר בלב.

ממש בית ליד בית, ואיך לא שמעתי. לחזור על הדעה שלו שהכול בגלל הערבוביה, שמצרפים יחד מכל המינים, חמוץ ומתוק ומלוח ומר, שלא מתחבר. לא מתחברת ההתנהגות. לכן. זלץ, שם שלא מכיר, ועד שתפסתי.

זלץ או פלץ, הוא מבטל.

הו, אחד שלא מעורר חיבה, אמרתי. הרבה פעמים מגיעות צעקות השכנים. כבר לא, הוא מניד בראשו, ובמציצה את שארית הקפה, כבר לא תשמע. ואחרי הרהור, להוסיף שצועקים כולם, לפעמים שכנים, לפעמים אישה שמקבלה את שלה. או הסוג שבאות בלילה, הסוג הרע.

וזו אולי לא הסכימה, הוא מעלה השערה, כי זרה.

היה צריך בסבלנות, וללמד את הכללים. כזו שבלי שום השכלה, וחושבת שמותר לסרב. עכשיו את המחיר גם ממנה, גם מהילד.

רע רע, הוא נאנח. ואני אליו, על הקפה, תודה למי שהכינה.

מין פתיחה שבמקרה. לתהות אם משפיע על מה שהלאה. כי הרי יכול בדרך הקצרה, לחלוף על פני הרחוב ועד המשרד שקוראים לשכת ההדרכה. מעשה שבכל יום, ואיך קרה שדווקא הבוקר. פלפול של אחד אדון פרומקין שאוהב לצרף את האירועים, לתלות במצב הרוח שכמו שדה שנחרש ותוחח, כר פורה לזרעים. הרי היה חולף לידי בלי שום תשומת לב, השם הזה שהתגלגל לשיחת מזכירות. עכשיו עוצר להטות אוזן, תמה לגלות שמעשה צדק.

שבעה חדרים בצריף שלנו, ויושבים בזוגות שניים שניים בחדר. חיות טמאות, יתבדח המזכיר בלפור, אם מבינים את הרמז. וצריף שני למנהל גוראל ולפקידות הלשכה לאה ורחל. לצחוק לבדיחות שלו שעולם הפוך. ועוד אומר, להתעורר בבוקר והנה לאה, שממש חוויה מרעננת. תענוג לעיניים המראה של זו, וצר שמבליט את פגמי האחרות. לתהות על הדרך שלו, שאם קיפח בנוי, הקפיד להתמיד גם בכל השאר. לזכותו רק זאת שעשה אותי טוב לב, יטען גוראל, ומחייך בחביבות למראה כוס הקפה שמניחה לפניו. אם להכין גם לך, מציעה רחל.

אדם מאמין, שבטוח שכל התשובות אצלו במוח, ויכול לפרש את כל הנסתרות.

והסברתי שכבר אחרי הכוס הראשונה, שעשתה נערה אחרת.

הפסד שלי, מחייכת רחל.

גם שידוך, אני מספר.

טעם אחר לכל דבש, צוהל גוראל, עצה לנסות מכמה פרחים.

רחב הגוף שלו ובשרני, שמתאים הכינוי גורילה. וכל שביעות הרצון שעל הפנים שלו ובקול, לתהות אם על דעת אלוהים ההמלצה שנידב. לא די מכיר כי לא בכזו קירבה.

יכול לסמוך עלי, הוא מבטיח, אם לתת בכתב ולמטה חותמת. ועניתי שסומך בעיניים עצומות, גם ההסבר שכמו בטבע, מרחפות מפרח לפרח למצוץ את הצוף, ומעשה ידיו ממש כמונו.

בקול מתגלגל שמריע, יפה יפה, להוסיף שגם בכל השאר לקחת דוגמה. מתכוון לצד הפוליטי, שיודע את התשובות, איך הדרך הנכונה להתנהג עם אלה שבכינוי פלישתים, ומה לענות על הטענות שלהם. לפי מה שכתוב בספרים שלנו, ואת זה לצרף לכוח, לעוצמה, ואז מוכרחים לקבל. בקול תקיף, והמילים מצטרפות לנאום שלא משאיר סדק לאחרים שאולי חושבים שלא. לנצל את מעמד המנהל, והעיניים בודקות אם יש פינות שמסתירות התנגדות. ואמרתי שכשישנו הכוח די בו, ומה שבספרים מיותר לגמרי. זוליק זוליק, הוא רועם בקול שמטפטף מהפנים שלו טיפות שומן. ללעוס את הכינוי הזה כמו פשטידת שבת, לאט לאט למצוץ את כל ההנאה. ואומר, לא בשבילם, בשבילנו. האופי הזה שלנו שאוהב התלבטויות והתנצחויות, מי שמתפלפל בחברותא, והשני עם עצמו, שמכניס מצפון. הרי כל התרומה שהבאנו לעולם, בזכות זה הכישרון. למנות את האמונה באחד, וחוקי המנוחה, ואהבת הגר והיתום. ביומו תיתן שכרו, הוא מצטט פסוק.

לכתוב בספר. לחוד מה שבשורות, ואחרת ההתנהגות בחוץ. דוגמאות ממה שכאן אצלנו, פרשה ועוד פרשה, ואפילו בבוקר הזה שרק התחיל. שאל אותן, אני אומר, שתי אלה שיודעות הכול. את המרחק שבין הכתוב ומה שבאמת. כמו משחק שחמט שבאין סוף מהלכים. תזיז כלי, ומנגד צעד לסתור את שלך, ושוב, כי מה שבאמצע, אנשים. כל הצרות מאלה.

כדוגמה את נושא המזון, שמתוך הטבע עצמו. מתחיל בקטנטנים ביותר שלא תראה בעין, לכנות נגעים ומחלות. ביטוי של שנאה כאילו מתוך זדון, ומה מבקשים, רק לקיים את עצמם ולהרבות את המין. הבט, אמר אבינועם, איך מכרסמת בתנועה אחידה, גוזרת בעלה כמו מכונה טבעות טבעות, עד שאת כולו. ומה בסך הכול, זחל רעב שמבקש מזון, ובמקרה בחלקה שלנו. הרי נמוך מדי להבין את עניין הבעלות, לשתול ולהשקות ולדשן, ואף פעם לא יבין את הכאבים שפתאום בכל הגוף שלו, ייסורי הקץ. כי נגס ברעל.

אבינועם ישראלי, המדריך להגנת הצומח, שאומר, חמישה קילוגרם מהחומר שקוראים דורסן ולפזר בערב.

סתם צורך ביולוגי להיות ניזון. יונק שטורף אנטילופות, וציפור את הזחלים, וגם אנחנו מכל הבא ליד. ואיך עשו פולחן של תרבות עם מפיות על הברכיים ושורת מזלגות, שיהיה בנפרד לסלט ולקציצה, ואחר לעוגת הקצפת. ואת סיפור היינו. להיזכר איך נועצים קיסם אל תוך הגזע, ואת הזחל השמן ששולפים בהבעה של מעדן.

איפה ראית, תמה אבינועם. והסברתי שכך השבטים שליד נהר קומדונו, אנשים שחורים עם כרס בולטת. כל כך נחשלים שמעדיפים כאלה על צדפות וסרטנים. ההומור שלך, הוא מסנן בשקט.

איש גבוה ומוצק, שאיך מתחברים טוב הלב והנדיבות אל הזרועות החזקות. להגיד אל אחד סויסה, תביא את הטורייה, ומניף בתנועות נמרצות להדגים את האופן שצריך. מעמיק שורה שלמה ומתחח לאחור עד שרכה האדמה לנעוץ את שתילי הפלפל. יכול להוסיף ארבע חמש שורות, הוא מציע, ממה שקוראים דלל. וצחקתי, כי תוספת עמל, ולא לטיפוסים האלה.

הקצין ישראלי, שכבר ביום הראשון, עם כל צוות הטנק שלו, שם בעזה. את הגמגום שמלמלתי, כי מה לומר. רק את החיוך שמתלווה למילים, עצות להמתין כמה שנים, והכי הרבה דור אחד. שותלים אנשים, אמר בקול בוטח. וצחקתי שגם אלה מהדלל.

להתבונן במרתה, מתכווצת בפינת הכורסה הרחבה, וכאילו לספוג את הסיפורים לפני שישתכחו, להציל מה שניתן. אישה קטנה שבקושי הספיקה, ועכשיו מה. לכן מוכרח את זה המעט לפני שיתפזרו איש איש בכיוון שלו, ואם נטלו מעט מן הכאב, לא ניכר כלל. ודיברתי על האופן שהסביר את הדרך שמשפיע. בלשון קלה שמתאמצת לפשט את המושגים. להגיד, אתה מצרף מזה ומזה, שגם עוצר את המחלות, ואת האחרים לא, כי מתבטלת ההשפעה.

תניח את השקיות יחד, אמר ישראלי, ואת הבקבוק ההוא לחוד, סימן שלא מצטרף. פתאום קורא לגברת סויסה, שואל לשם שלה, אספרנס. וההסבר, שכמו במטבח, ממה שממלאת בסיר, קמח, סוכר, ומהמלח רק כפית שטוחה, או מהפלפל. משער שתטיב לזכור את המידות. ומסמן על הבקבוק כך וכך בכל פעם אל תוך המרסס, והיתר מים. כמה שנים ואז להשוות.

וצחקתי, שכבר עכשיו מעוותי צורה ומצולקים. הבט על זו שתופח הגוף כמו שק, חזה שממלא את כל הבטן והזמן שחולף רק להרע. אספרנס, אמר ישראלי.

ולחשתי, לא יהיה אתנו בעת ההיא ורק הזיכרון. כמעט שנה ועדיין כמין טקס. לסור בערב, ושם אחד או שניים מהחבורה. לפעמים מבין הפקידות במוסד שעובדת, שקוראים מכון גיאולוגי. ידידה שבעצמה אולי מנסה לפתור ערב שומם. לא הסוג שמעורר, והשיחות על זה על זה, שמות שבקושי אכפת, או שקרה בעיר, ששמו שוטרי צבא לעצור בכניסה למסעדה של מוריס, ורינונים על פרשת הגשר לשכונת נווה אשלים. תמיד סיבות שראוי לכנות מגונות. בגלל הזוהמה במטבח שעושה הרעלות לחיילים, וכל האזהרות לא הועילו. לכן עוצרים להודיע שמחוץ לתחום. ובעניין האחר, הרי יודעים שבונה לעצמו בחלק החדש, ותקף כשהתחילו לסמן את המגרש, כבר זזו הבולדוזרים ליישר את הערימות, להוריד את התלוליות, ולמלא בעפר איפה שהוואדי.

מה שעוד במשרד שלנו, לשמוע את לאה שממש באותה שכונה, וכל השנים מוכרחים סיבוב שלם, להקיף את האצטדיון ומחסני הרכבת, או לקצר ברגל בין הקוצים והבורות שממש פחד. פתאום השמועה ששכן חדש, כבוד ראש העיר בעצמו ואתו הישועה.

מושחתים כולם, יצהל גוראל, וגם החבר היקר שלי. ובקול תקיף אל רחל, להשיג את העיריה. את הפנים שלו, שחתי למרתה, את ההעוויות כשנוהם לתוך שפופרת הטלפון, ומתכוון לאוזני כולנו, כעין זעקה שאיך יתכן אדון ברדוגו, הבושה שכך מגיע המידע, בדרך לא דרך. וממי, מזו החמודה שאצלי כאן, מזכירתי האישית. והרי עוד לא יומיים מאז הטביעו את יגונם אצל זילברשץ, כוס אחר כוס, נכנס יין לא יצא סוד, חה חה. ועכשיו כבר בטון שבין ידידים, לשמוע פרטים על התוכנית, ואם לא נכשל בבחירת המקום, פינה שקשה הגישה, וצריך סיבוב שלם. להוציא בעורמה.

שמחה אמתית הכביש הזה, מכריז גוראל, טוב לציבור וטוב למי שבראשו. ונהנה גם באופן אישי מפני שיקצר את הדרך למזכירת הלשכה, וכך תרומה לכולנו. כן כן, הוא צוהל, יחיש את כוס הקפה שמגיעה אל שולחני. והיתר, דרישות בשלום בני הבית משני הצדדים. לאה אמרה, ביקשתי שלא תערב אותי. לא צריכה עניינים עם אלה. ומעכשיו אולי להימנע מדיבורים שאף פעם לא תדעי לאיזה אוזן יגיעו. יזעמו הפנים שלה עד סוף היום.

לצחוק, שחתי למרתה, בזמן שיושב מולה ורק שנינו בפעם הזאת. וכמין שלוה בחיך שלה שמעוררת את הדיבור. והסברתי שלא יכולות בלי הפטפט שלהן, להתלחש שראו את שרקה שפילמן עם הביבס ההוא, מתגנבים יחד מהנשף שעשו לחנוכת מועדון השוטרים. לא להאמין עד לאן מגיעה עזות הפנים ולמה מסוגלות. ובעניין הרצח.

הרהור על המסלול שמתגלגלות השמועות, גיחכתי, כי ממש מעבר לקיר. דירות שנוגעות, וכלל לא יודע עד שבמקרה מהפה של בניזרי השכם בבוקר. להבין שמגיע אליו כי מהשכונה. אבל איך אל זו שלא מתחברת בשום צורה.

הורגים אצלכם, הזהירה מרתה.

ועיניי שבכל מקום. לפתוח את העיתון בבוקר ולספור. מיריות של כנופיות וכבוד המשפחה, ומי שנידרס בכביש בזמן שחוצה במעבר המסומן. להוסיף את חללי המלחמות שכאן אתנו. יודעת בעצמך.

ושותקת רגע ארוך לפני שתשאל אם לא ירפו אף פעם. נמוכות העיניים שלה. ולא הבנתי.

כבר יותר משנה, היא אומרת.

לחוש שנכרך סביבך כמו קורים, בתוך הכורסה הרכה, בתוך נועם השקט. והתהייה אם טיפת מזימה בראש שלך כבר מההתחלה. אפילו קודם, כשעוד סר לשם לעיתים, להיות עם ידידים. והרי לך.

קול רך ששח איך היה דחוס האוויר מרוב אנשים, וכמובן ממנו עצמו. להוסיף לשמוע בבקרים שקורא להתעורר, ומודיע שמוכן הקפה, ופרוסות עגבנייה שנהיו תפריט קבוע. התחושה בשעות הלילה שכאן ליד, במיטה הרחבה, וכאילו דוחק את האוויר אל הצד שלה. משב רווי חמימות שעוטף כמו בגד, כמו בית. להרגיש שייכות.

בחלוק רחב שמצויר פרחים, מונח ברישול וגם השיער. להשיח שהתרוקן. כבר התרגלה לצלול השעון, ובעצמה מוזגת ללגום בחופזה, בלי להבחין אם קפה או תה, ומהר אל המעבדה ששם עובדת. הרי התרחבו מאד הקידוחים בעמק למטה. מאה דגימות קרקע שמעוררות סקרנות, מעודדות להעמיק עוד ועוד. מטריד הצד הכלכלי, כי יקרה מאד הכניסה לכאלה שכבות. לכן בכובד ראש, לשקול את הממצאים שוב ושוב, ואת ההמלצות. העיסוק שלה.

היה מתח רב, היא מחייכת, עד שלפעמים לילה שלם. נשארתי, ממתינה לדוגמאות הטרייות, והמידע אל המשרד הראשי, או מבקשת רשות להתייעץ במומחים רחוקים. שעות אחרות לגמרי אצלם בחוף המערבי, לכן הטוב ביותר בחצות הלילה.

לאט לאט הופך להיות כמו שטיח, פסיפס מורכב של קוביות שחורות ולבנות, ויותר ויותר הלבן. אומרת, הרי בני אדם, וכך בנויים. ואפילו כשבשיא הייאוש בכל זאת ממשיך לרעוד כשקר, ולהירתע מדקירת קוץ, או לחוש רעב. להודות על העבודה שלה שעזרה להסיח את הדעת.

וכשכבר ליד הדלת, מבקשת להגיד שמאד נעים הערב הזה.

כל הדרך שהולך משם, שקוראים שכונה אלף. בתים כעורים שתקעו בחופזה, לשים תבניות עץ ופנימה בטון. לא מקפידים על הכיוון, על הקווים. נעוצים בקרקע הדהויה בלי שום ירק, ומה שלא קלקלו הבונים, עיוותו הדיירים. להגיד, כל שצריך, גג מעליך ודלת לנעול, ומישהו שאפשר להיות יחד.

רק לא מבטי בוז.

על יד המזנון של ספקטור שבכל בוקר פורס את הכריכים שלו, עשרים סוגים. עם ביצים ונקניק וחביתות וגבינה. כאלה שבלחמניות עגולות או מאורכות, וכאלה שבלחם פרוס גס. עכשיו כבר ריק הדלפק, וספקטור מתנמנם על מושבו. תלך לישון, אמרתי, וצוחק. קודם לספור את הכסף. מתנמנם גם הנהג התורן בתחנת המוניות. מוטל הראש על הכר שהניח על ההגה, ועד שיזדמן נוסע, לפעמים כל הלילה. ריק הרחוב, ורק נהמה שעושה הכלב, ואז פוקח עין אחת להציץ בי ולא מתרומם. כך גם מי שקשור לעמוד ורק מאיים. אם הביאו לשמור, ואז איך יצליח אם מחובר בשרשרת. איך יגיע. אולי סתם לקח אתו להיות יחד. עכשיו כשיצטרך להסיע, אם ישאיר לבד ברחוב, ועד שישוב.

שאלה.

מהקומה השנייה של בית הביטוח יצאה נגינה רועשת, כזו של חתונה. ושניים שיצאו בהליכה זריזה, ואת המדרכה, את הדרך שלי חוצים כאילו אין. היו צהובות החליפות שעליהם כאילו להצחיק, וגם מה שמבפנים, חולצה ועניבה, צהוב הכול. ומדברים שמי יצחק אחרון. יכול לרקוד אפילו עד הבוקר, מהר יגלה אל מה קשר את הצוואר שלו.

מהר יריח, הכריז מי שהלך ראשון.

המבט שלהם כשכמעט דחפו, כעין לגלוג, נראה אם תעז למחות, לפתוח פה. ולא הורדתי את העיניים, להטות את הפנים קצת באלכסון, ממתין להמשך.

אם דיברתם אלי.

תיגש הנה, הוא מציע.

לשמוע את האחר שקורא לגמור בפעם אחרת, כי ממהרים. וזה מתעקש לכוון אלי, לדעת מה אמרו. את עניין הריח, הזכרתי.

כמה בינו לביני. ששה מטרים או שבעה. ועושה לאט, לא שם לב לקריאות מאחור. וכשכבר מולי מעביר יד רחבה על הלחי כאילו ליטוף.

במקום זה ללכת לישון, שמע לי. אצבע חזקה שממשיכה לזקוף את הסנטר שלי.

לשמוח שכך, כי יכול גם אגרוף, או בעיטה אל החלק שלמטה, להשאיר מתפתל על המדרכה.

לזכור שריק הרחוב.

נמשך אל השכונה שלנו שבצורת חומות, קירות הבתים והגדרות מאבן, מתחברים לקו ארוך שלא תשבור, ורק להתקדם בצל שלו שעושה האור מלמעלה, ירח עגול. לפני כל בית פח זבל או חבית, כתמים שחורים שבולטים על הלבן, עד שבקושי תבחין במי שיושבת מכווצת לפני הקיר, וילד על ברכיה.

כתם שחור גם היא.

להתפלא שיושבת כאן, ואיך לא עצרה המשטרה, כי אמרו שהרגה בסכין. לא להבין איך כאן ברחוב בשעות שלילה.

יכול לעבור כאילו לא מבחין, או אדם זר שאולי לא יודע, לא שמע את הסיפור. סתם אישה ליד דלת של בית, לנשום אויר רענן. להגיד שכבר די אירועים לערב הזה שנמשך ארוך, והטוב ביותר לסיים בשינה.

להגיד בלב.

ולמה עצרתי, עומד מולה. לא יודע אם פקוחות העיניים, או סתם קפוא המבט לפני בלי לראות. שיער שחור אסוף אל העורף, והשאר ערימת בגדים, להיות מצע לפעוט שישן בשקט.

תלכי לישון, שמעתי את הקול שלי.

פתאום המחשבה שאולי מדבר אל גוף מת. קבועה כמו פסל שהלבישו שכבות, לשים בתערוכה לזכר המקומות שהגיעו, ארצות המוצא. שקוראים פולקלור.

לא העסק שלי להגיד שהפוך, למחוק את מה שהיה, ומחדש כאן ביחד, עושים אומה מכל החבורות שהתאספו פליטים. עושים מדינה. להתבונן בעיניים צעירות שמחפשות צבעים עזים, בכינוי שחור או לבן. ומה שהביאו ערימת סחבות מעולם חולף. תיכנסי הביתה, אמרתי.

כמו אחת מאלו שמדבר בזמן העבודה, ואומר להן לנסות את זני התצילים, מינים שהביאו החוקרים לבחון אם יצמחו באקלים הזה, ומה היבול והטעם. לשים לב שלא נפוחים וכבדים, וכמה עדינה הצורה, נמשך חלק עד שמעורר ללטף. אולי חצי במשקל או שלישי, זאת אומרת הרבה עבודת קטיפה ובאריזה. ועייתי, לבדוק את התמורה.

אנשים פשוטים שבקושי קריאה וכתובה, אות אל אות עד שמצטרפות מילים, ומוכרח להסביר לאט. להבין את דרך החישוב, כך וכך עבודה, כך וכך הוצאות, ומה שעומד ממול, פרי ארוז בקרטונים שמוכרים בחוץ לארץ. ממנו לנכות את הוצאות המשלוח, לחשב כמה נשאר ביד ואז להחליט.

רואה את הספקות על הפנים שלהם, לדעת שלא מאמינים. אולי חושבים, מיני ניסיונות על חשבונם.

חושבים, זאת הממשלה, הפקידים האלה.

תקומי, אני לוחש, ויד לעזור להתרומם עם המשא שסוחבת, שלא יתעורר.

אם חשבתי שצריכה לברוח, שאלה שפתאום עכשיו, ויודע שלא עלתה.

חשוך לגמרי בתוך הבית, ועד שמצליח להבחין בחלק שמטבח, ולחוד חדר השינה, לאן שמושכת. כל הדירה כוך שחילקו לשניים.

אם חש במין ריח זר שמאיפה בא, ומוטב להדליק אור, לשאול, מה.

כי מתכופפת להניח את הילד, והיד האחרת נעוצה בשלי, מהודקת צבת.

לאט, התחננתי. לשמוע את הרעד.

ולא מרפה עד שעוטף כמו מים, כמו ים, חרדת בהלה שמה בכלל יודע על זו. רק את הצבע הזר שכבר מקודם עורר סקרנות כי אחר. לנחש שמיוחד הטעם וחריף, תבשיל מארץ פראית. הרהורים כשרואה חולפת ממול ברחוב, לטמון עמוק שלא יבצבץ, שלא יבחינו.

להיות בטוח שבקווים מקבילים.

פתאום כמו גלים חודר ומצליף לכרוך קורים שנארגים מעטפת. כך כבול אל תוך העומק, מעיינות תהום, לזהות את הרטוב דמעות, ומה שדוקר זרמי חשמל, לרעוד לרעוד בתוך ריח הגניחות שמייבבת לא לא, להדוף את היד שלי שמגששת אל מתג החשמל.

לא לא, היא מתחננת.

בהרהור לאחר מעשה אני מבקשת להביע תמירה באנשי האקדמיה שפסלו את "פרשת אסנת" כמחקר מדעי. מלבד הנמקותיהם שפורטו בהקדמה (מדגם בלתי מיצג, היעדר מובהקות סטטיסטית ועוד) הרושם שלי מעיון בכתובים הוא שאכן מדובר בחומר שאינו מתיישב עם המושג מדע, ואפילו סותר אותו. מבחינת התגרות להכעיס. מי שאמר והיה העולם דיבר מתמטיקה, אחת פלוס אחת שווה שתיים, ושלוש בריבוע יהיה תמיד תשע. אפילו הסימנים המציינים חיבור וחסור הם נעדרי רגשות, יבשים פי אלף מחמסין מדברי, ונקיים מכל יסוד שעשוי לתרום להזנת יצור חי. אור הוא דרגת השיא של חושך, ושחור הוא היפוכו המוחלט של לבן.

לטעמי, שפה אנושית אינה הולמת מדע. עליו לדבר לא במילים אלה בסימנים, כפל וחילוק וחזקות ואינטגרלים, בדומה לנוסחה המפורסמת של ההוא אדון איינשטיין שדיבר בשפת האלים, ובכך הלעיג את סיפור הבריאה שהוא תרגום היקום לשפת אנוש. אין ראשית לכדור תלת ממדי מושלם, ולא יתכן שביום השביעי יושבתו תהליכים שבלי התחלה וסוף.

לכן אמרתי למי ששימש מנחה שלי בפקולטה, שיחד עם פסילת עבודתי נכרת גם הענף שהוא יושב עליו (לא יושב, נאחז בציפורניו). אין מדע חברתי או רוחני. הסתירה היא בצירוף המושגים, שמן ומים. טיעון שהשמעתי בלהט שלא לומר בשצף קצף.

אמי אמנם ניסתה להרגיע, להגיד שתואר ללא תזה הוא עדיין תואר, ואוכל למצוא את מקומי הראוי בחברה גם ללא המחקר הזה, שאין בינו לבין עולם המעשה ולא כלום. אנשים נמדדים בתרומתם ולא בניירות מעלי עובש.

היא בעלת ניסיון ועליי להאמין לה.

לא הייתי מסוגלת לגרוס את החומר על כל העמל שהושקע בו והזמן שהקדישו האנשים המרואיינים. לכן פניתי להוצאת ספרים, מאותן המתמחות בכותבי זיכרונות, נסעתי במלוא ההוצאות. הערות שהועלו הנוגעות לניסוחים לקויים, ופה ושם גם לאי בהירות וכפל משמעות. הדפתי בטיעון מנצח שדי בכך. יכולה להוסיף ולמנות פגמים כהנה וכהנה, וימצא את מקומו במגרה גם בהיעדר שלמות. אם אי פעם יגיע לעיון חוזר (כספרות לא כמחקר), כבר יתבצעו התיקונים.

בכך אסיים.